

UNIVERZITET U SARAJEVU
PRIRODNO-MATEMATIČKI
FAKULTET

ODSJEK ZA GEOGRAFIJU

**IZMJENA I DOPUNA
POSTOJEĆIH STUDIJSKIH PROGRAMA
I NASTAVNIH PLANOVA I PROGRAMA
II CIKLUSA STUDIJA
NA NASTAVNIČKOM SMJERU**

Sarajevo, 2024.

**UNIVERZITET U SARAJEVU
PRIRODNO-MATEMATIČKI FAKULTET
ODSJEK ZA GEOGRAFIJU**

**ELABORAT O INOVIRANJU
STUDIJSKOG PROGRAMA GEOGRAFIJA – NASTAVNIČKI SMJER
ZA DRUGI CIKLUS STUDIJA**

Sarajevo, januar 2024. godine

SADRŽAJ

1. UVOD	3
1.1. Institucija koja predlaže program (misija, vizija, strategija i institucionalni okvir)	3
1.2. Razlozi za pokretanje studija	6
1.3. Procjena značaja studija s obzirom na potrebe tržišta u javnom i privatnom sektoru	8
1.4. Usklađenost s misijom Univerziteta i strategijom predlagača studijskog programa, kao i s aktuelnim strateškim dokumentom Univerziteta	10
1.5. Usporedivost studijskog programa s programima akreditovanih srodnih studijskih programa u Bosni i Hercegovini i zemljama Evropske unije	11
1.6. Mogućnosti mobilnosti studenata u domaćem i međunarodnom prostoru visokog obrazovanja	13
1.7. Povezanost s lokalnom zajednicom	14
1.8. Usklađenost s zahtjevima strukovnih udruženja	15
1.9. Mogući partneri izvan visokoškolskog sistema	16
2. OPĆI DIO	18
2.1. Naziv, tip, nivo, cilj i nosioc programa	18
2.2. Naučna polja kojima pripada predloženi studijski program	19
2.3. Organizacija i trajanje studijskoga programa, te minimalni broj ECTS bodova potrebnih za završetak studija	20
2.4. Jezik na kojem se izvodi studijski program	20
2.5. Odgovarajući i transparentni selekcijski postupci za upis na studijski program	20
2.6. Kvalifikacije koje se stiču po okončanju programa (uz direktno izraženu vezu s kvalifikacijskim okvirom)	25
2.7. Analiza mogućnosti zapošljavanja studenata po završetku studijskih programa koja uključuje mišljenje ili službeno objavljene dokumente organizacija vezanih za tržište rada o primjerenosti predviđenih kvalifikacija koje se stiču završetkom studij	26
2.8. Prohodnost studija	28
2.9. Skala bodovanja i ocjenjivanja	29
2.10. Osiguranje kvalitete	29
3. OPIS STUDIJSKOG PROGRAMA	32
3.1. Ishodi učenja na nivou studijskog programa	32
3.2. Informacije o strukturi studija i uslovima upisa u sljedeći semester	34

3.3. Logička matrica ciljeva učenja	34
3.4. Popis ili uslovi izbora predmeta koje student može izabrati s drugih studijskih programa	35
3.5. Način dokumentovanja 30 ECTS praktične nastave	35
3.6. Informacije o načinu završetka studija	35
4. OPIS SVIH PREDMETA NA STUDIJU	37
5. USKLAĐENOST PREDLOŽENOG NASTAVNIČKOG STUDIJSKOG PROGRAMA SA UPUTSTVOM MINISTARSTVA ZA OBRAZOVANJE, NAUKU I MLADE KS	61
6. OSTALA DOKUMENTACIJA PREMA PRAVILNIKU KOJA NIJE U SASTAVU SP1 OBRASCA	66
7. PRILOZI	78
8. RECENZIJE	104
9. DODATNA DOKUMENTACIJA	113

17.02.2024. Sut LOSTI OF

Geogr. Odsj.

PRIRODNO-MATEMATIČKI FAKULTET UNIVERZITETA U SARAJEVU SARAJEVO			
Datum prijema		12-03-2024	
Org. jed.	Broj	Prilog	Komada
01/06-	221, 222/	3-	2024

- SENAT -

Broj: 01-4-22/24

Sarajevo, 28. 02. 2024. godine

Na osnovu člana 61. Zakona o visokom obrazovanju („Službene novine Kantona Sarajevo“ broj: 36/22), člana 64. tačka k) i člana 162. Statuta Univerziteta u Sarajevu, a u vezi sa odredbama člana 3. stav (3) Pravilnika o postupku predlaganja, ocjene, usvajanja novih i izmjena postojećih studijskih programa i nastavnih planova i programa na Univerzitetu u Sarajevu, na prijedlog Vijeća Univerziteta u Sarajevu – Prirodno-matematičkog fakulteta broj: 01/06-221,222/2-2024 od 08. 02. 2024. godine, uz mišljenje Službe za nastavu od 14. 02. 2024. godine, Senat Univerziteta u Sarajevu je na 66. redovnoj sjednici održanoj 28. 02. 2024. godine, donio slijedeću

ODLUKU

I

Usvajaju se izmjene i dopune studijskih programa Odsjeka za geografiju Univerziteta u Sarajevu – Prirodno-matematičkog fakulteta, kako slijedi:

- Studijski program *Regionalno i prostorno planiranje* (prvi, drugi i treći ciklus studija) i
- Studijski program *Nastavnički smjer* (prvi i drugi ciklus studija)

II

Ova odluka stupa na snagu danom donošenja i primjenjuje se od akademske 2024/2025. godine.

Obrazloženje:

Na prijedlog Odsjeka za geografiju, Vijeće Univerziteta u Sarajevu – Prirodno-matematičkog fakulteta je na sjednici održanoj 08. 02. 2024. godine, utvrdilo Odluku kojom se predlaže inoviranje studijskih programa Odsjeka za geografiju i to: Studijski program *Regionalno i prostorno planiranje* (prvi, drugi i treći ciklus studija) i Studijski program *Nastavnički smjer* (prvi i drugi ciklus studija). Predložene izmjene i dopune studijskih programa sačinjene su u cilju redovnog inoviranja, osavremenjivanja i unapređenja istih.

Uvažavajući sve naprijed navedeno, a nakon pozitivnog mišljenja Vijeća Grupacije prirodno-matematičkih i biotehničkih nauka od 20. 02. 2024. godine, Senat Univerziteta u Sarajevu je donio odluku kao u dispozitivu.

— Senat Univerz. Saraj.
— Služba za nastavu
— [Signature]

1. UVOD

1.1. Institucija koja predlaže program (misija, vizija, strategija i institucionalni okvir)

Univerzitet u Sarajevu je formiran na osnovu Zakona o Univerzitetu koji je usvojila Skupština Narodne Republike Bosne i Hercegovine 11. novembra 1949. godine. Bio je to prvi univerzitet koji je osnovan u Bosni i Hercegovini. Period od 1949. do 1954. godine su obilježile aktivnosti vezane za samo formiranje Univerziteta, te je konstituisano nekoliko vrlo značajnih njegovih članica, među kojima su nalazio i Filozofski fakultet, iz kojeg će kasnije nastati Prirodno-matematički fakultet. Time je konačno ostvareno statusno pozicioniranje Univerziteta u Sarajevu među društveno relevantne faktore razvoja tadašnje države u cjelini. Osnivanje Filozofskog fakulteta u Sarajevu 1950. godine, u čijem je sastavu bio i Prirodno-matematički odsjek, može se uzeti kao početak razvoja modernih prirodnih i matematičkih nauka u Bosni i Hercegovini.

Zaseban Prirodno-matematički fakultet je osnovan 1960. godine, odlukom nadležnog organa Narodne Republike Bosne i Hercegovine (Službeni list broj 50/60) o izdvajanju Prirodno-matematičkog odsjeka iz Filozofskog fakulteta, čime on postaje samostalna naučno-nastavna ustanova, koja objedinjava prirodne i matematičke nauke u čijem se sastavu nalaze naučno-nastavni odsjeci: Odsjek za biologiju, Odsjek za fiziku, Odsjek za geografiju, Odsjek za hemiju i Odsjek za matematiku. Rukovodstvo Prirodno-matematičkog fakulteta se bira na mandat od četiri godine. Čine ga dekan Fakulteta i tri prodekana: prodekan za nastavu i naučno-istraživački rad, prodekan za finansije, te prodekan za međunarodnu saradnju i osiguranje kvaliteta.

Odsjek je nastavno-naučna i naučno-istraživačka jedinica u kojoj se organizuje i izvodi nastavni, istraživački, stručni i ekspertski rad iz matičnih naučnih oblasti. Na čelu odsjeka se nalazi šef odsjeka, kojeg imenuje dekan Fakulteta na prijedlog odgovarajućeg vijeća odsjeka i uz saglasnost Vijeća Fakulteta, a nakon provedene procedure tajnog glasanja. Šef Odsjeka se bira na mandatni period od četiri godine. Unutrašnja organizacija Fakulteta se uređuje u skladu sa Zakonom o visokom obrazovanju Kantona Sarajevo, Statutom Univerziteta u Sarajevu, Jedinostvenim pravilnikom o radu Univerziteta u Sarajevu i Pravilnikom o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji radnih mjesta na Prirodno-matematičkom fakultetu Univerziteta u Sarajevu.

Studij geografije u Bosni i Hercegovini je započeo je osnivanjem Katedre za geografiju na Filozofskom fakultetu Univerziteta u Sarajevu 1950. godine. Osnivanjem Prirodno-matematičkog fakulteta u Sarajevu, kao zasebne nastavno-naučne institucije, Katedra za geografiju prerasta u Odsjek za geografiju, kao najreferentniju visokoškolsku instituciju u Bosni i Hercegovini u oblasti geografske nauke.

Geografska istraživanja na bosanskohercegovačkom prostoru tokom proteklih decenija se može posmatrati u kontekstu različitih historijskih procesa i koncepcija institucionalne organizacije. Konkretnije, prvi oblik institucionalne organizacije bosanskohercegovačkih geografa svih naučnih i obrazovnih profila utemeljen je osnivanjem Geografskog društva NR Bosne i Hercegovine 1947. godine. Utemeljivačkim aktima definisana su dva osnovna razvojna pravca savremene geografske nauke. Prvi od njih se odnosio na razvoj školske geografije, što je, osim unapređenja geografskog obrazovanja, imalo funkciju popularizacije geografske nauke i njenog kadrovskog jačanja. Drugi organizacijski pravac djelovanja Geografskog društva se odnosio na razvoj naučne geografije. Ovaj koncept je svoj izraz dobio kroz publikovanje naučnog časopisa Geografski pregled koji se u kontinuitetu publikuje od 1957. godine do danas. Rezultate teoretskih i aplikativnih naučnih istraživanja bosanskohercegovački geografi su prezentovali na svih 12 kongresa geografa Jugoslavije, uz napomenu da je Treći i Deveti kongres organiziralo Geografsko društvo Bosne i Hercegovine. Također, nakon osamostaljenja, geografi Bosne i Hercegovine organizirani u Geografskom društvu u Federaciji Bosne i Hercegovine, uz suorganizaciju Odsjeka za geografiju Prirodno-matematičkog fakulteta Univerziteta u Sarajevu, do sada su organizovali pet kongresa geografa Bosne i Hercegovine s međunarodnim učešćem.

Odlukom Upravnog odbora Univerziteta u Sarajevu od 20.5.2021. godine, broj: 02-18-21/21, donesen je Pravilnik o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji radnih mjesta Univerziteta u Sarajevu – Prirodno-matematičkog fakulteta, kojim je Odsjek za geografiju je organizovan kroz:

- Katedru za fizički geografiju;
- Katedru za društvenu geografiju;
- Katedru za regionalnu geografiju;

- Katedru za geologiju;
- Katedru za turizam i zaštitu životne sredine;
- Katedru za GIS i regionalno i prostorno planiranje;
- Katedru za geografiju u obrazovanju;
- Institut za regionalno i prostorno planiranje;
- GIS centar;
- Centar za primijenjena geografska istraživanja;
- Kartografski centar;
- Centar za meteorološka i klimatološka istraživanja;
- Laboratoriju za fizičkogeografska istraživanja.

Misija Odsjeka za geografiju je pružanje kvalitetnog i društveno odgovornog obrazovanja iz geografije kroz interdisciplinarni pristup, istraživački rad i angažman u zajednici, kroz posvećenost stvaranju inspirativnog okruženja koje potiče kritičko razmišljanje, inovaciju i održivost, pripremajući studente za izazove savremenog svijeta. Odsječka vizija se odnosi na nastojanje da sticanjem statusa prepoznatljivog centra izvrsnosti u oblasti geografije, koji istražuje i oblikuje razumijevanje savremenog svijeta. Ona obuhvata i razvoj visokokvalitetnih programa, istraživanje koje doprinosi društvenom napretku, te saradnju s lokalnom zajednicom, ali i partnerima na regionalnom i globalnom nivou. Vizija naglašava društveni angažman Odsjeka, ističući ulogu geografskog znanja u rješavanju društvenih, ekoloških i ekonomskih problema. Strategija na tom polju podrazumijeva stvaranje dinamičnog i poticajnog okruženja za učenje i istraživanje, te saradnju između nastavnog osoblja i studenata, uz istovremeno pružanje podrške u profesionalnom razvoju svih članova Odsjeka. Pored toga, radi se na aktivnoj promociji inovativnih metoda poučavanja, uključujući korištenje tehnologije, terenski rad, praksu i projektno usmjereno učenje, kako bi se što više obogatilo inicijalno iskustvo studenata. Odsjek za geografiju je spreman kontinuirano prilagođavati svoje nastavne programe, odnosno studijske smjerove kako bi adekvatno odgovorio na dinamične promjene u polju geografije i visokog obrazovanja. Osnovno opredjeljenje Odsjeka je uspostaviti održive veze s lokalnom zajednicom, doprinoseći rješavanju stvarnih problema i promičući društveno odgovorno djelovanje.

1.2. Razlozi za pokretanje studija

Drugi ciklus studija na studijskom smjeru Geografija – Nastavnički smjer na Odsjeku za geografiju Univerziteta u Sarajevu – Prirodno-matematičkog fakulteta, kroz svoj studijski program primjenjuje sveobuhvatan holistički pristup u ocjeni stanja i načinu valorizacije prirodnih, društvenih i prostornih resursa. Geografsko obrazovanje ima značajnu ulogu u oblikovanju razumijevanja modernog svijeta. Ono pomaže ljudima razumjeti prirodne i društvene sadržaje u geografskom prostoru, te s njima povezane zakonomjernosti na Zemlji. To uključuje spoznavanje fizičkih obilježja poput reljefa, klime, voda, tla, živog svijeta, ali i društvene komponente kao što su demografske prilike i procesi, urbana i ruralna naselja, ekonomske aktivnosti, prostorne implikacije političkih procesa i odluka itd. Edukativno usmjerena geografija pruža informisanost o lokalnim, regionalnim, nacionalnim i globalnim pitanjima kao što su klimatske promjene, ekološka održivost, migracije stanovništva, geopolitički sukobi i drugi izazovi. Ovo znanje je ključno za građane kako bi mogli sudjelovati u savremenim društvenim raspravama. Geografska pismenost uključuje i spoznaju različitih kultura, tradicija i praksi širom svijeta. To potiče toleranciju, međukulturalno razumijevanje i poštivanje raznolikosti. Jako važan segment geografskog obrazovanja je i pružanje uvida u ekonomske aktivnosti, resurse i trgovinu na različitim prostornim nivoima. Razumijevanje ekonomske geografije pomaže pojedincima da bolje shvate globalno povezane ekonomske procese. Geografsko obrazovanje igra ključnu ulogu i u podizanju svijesti o održivom razvoju, zaštiti okoliša i potrebom za očuvanjem prirodnih resursa. S obzirom na napredak tehnologije, ono također uključuje upotrebu geografskih informacijskih sistema (GIS-a), kartiranje i analizu prostornih podataka. Ovo je važno za razvoj vještina u digitalnom okruženju. Generalno se može konstatovati da geografsko obrazovanje doprinosi stvaranju informisanih i svjesnih građana, koji su sposobni razumjeti kompleksnost svijeta i doprinositi održivom razvoju društva.

Studijski program nastavničkog smjera geografije ima ključnu ulogu u oblikovanju kompetentnih i stručnih edukatora koji će prenositi znanje o geografskim konceptima i svijetu oko nas. Geografija je naučna disciplina koja pruža duboko razumijevanje o fizičkim karakteristikama Zemlje, kao i društvenim procesima, ekonomiji, kulturi i globalnim pitanjima. Kroz II ciklus ovog studijskog programa, budući nastavnici geografije će biti osposobljeni ne samo za prenošenje

geografskog znanja, nego i za poticanje kritičkog razmišljanja i razvijanje prostornog razumijevanja kod učenika. U svijetu koji je sve više povezan, razumijevanje globalnih pitanja postaje od kritične društvene važnosti. Budući nastavnici geografije će kroz ovaj program steći duboko razumijevanje prostornih problema na različitim regionalnim nivoima, čime će doprinijeti daljem razvoju informisanih i društveno angažovanih mlađih generacija. Kako je geografija disciplina koja spaja prirodne i društvene nauke, pružajući holistički pogled na svijet, budući nastavnici geografije će kroz ovaj studijski program razviti interdisciplinarni pristup podučavanju, povezujući različite aspekte znanja i potičući učenike da razmišljaju o povezanosti između različitih pojava i procesa u geoprostoru. U konačnici, geografski nastavnički smjer ima za cilj oblikovati studenta kao inspirativne buduće nastavnike, koji će potaknuti nove generacije studenata da istražuju svijet oko sebe, razvijaju kritičko razmišljanje i postanu informisani građani Bosne i Hercegovine, Evrope, ali i globaliziranog svijeta.

Odsjek za geografiju Prirodno-matematičkog fakulteta Univerziteta u Sarajevu ima bogato višedecenijsko iskustvo u školovanju nastavničkog kadra za školski predmet geografija u osnovnim i srednjim školama. Ova visokoobrazovna praksa je započeta još sredinom XX stoljeća, a nastavljena je s usvajanjem Bolonjskih principa studiranja 2005. godine, otkada Nastavnički smjer egzistira kao jedan od tri studijska programa Odsjeku za geografiju. S obzirom na te činjenice, ovaj dokument ne podrazumijeva kreiranje novog studija, nego modernizaciju postojećeg, u skladu sa standardima zanimanja i kvalifikacije nastavnika. Standardi zanimanja nastavnika predstavljaju ključni alat za unapređenje kvaliteta obrazovanja i profesionalnog razvoja nastavnika. Oni definišu potrebna znanja, vještine i uvjerenja neophodna za efikasan rad u nastavnom procesu, te mogu pomoći u privlačenju najboljih učenika za upis na nastavničke smjerove, doprinoseći profesionalizaciji nastave kroz definisanje očekivanih nivoa kompetentnosti. S druge strane, standard kvalifikacije nastavnika je definiše nivoa kompetencija i ishoda učenja koje nastavnik treba da posjeduje nakon završetka studija. Ovaj standard se razvija na osnovu standarda zanimanja, koji definiše sve poslove koje nastavnik kao pojedinac obavlja u svojoj struci i popis kompetencija potrebnih za njihovo uspješno obavljanje.

Osavremenjivanje geografskog nastavničkog smjera ima kritičan značaj u prilagodbi obrazovanja savremenim izazovima i potrebama današnjih učenika. Tradicionalni pristupi nastavi više nisu dovoljni, a dinamično globalno okruženje zahtijeva od nastavnika geografije da budu dobro informisani o najnovijim trendovima, dešavanjima i tehnološkim inovacijama. Osavremenjivanje nastave omogućava nastavnicima da održe korak s brzim promjenama u svijetu i prenesu relevantno znanje učenicima. Pored toga, primjena novih tehnologija može značajno obogatiti nastavu geografije, što potiče učenike na aktivno sudjelovanje i razvijanje vještina koje su im ključne za budući uspjeh. Drugi ciklus studija na Nastavničkom smjeru u istom smjeru oblikuje visokokvalificirane magistre koji, u saradnji s drugim disciplinama, rješavaju savremene izazove i potiču povezivanje geografije s drugim predmetima, poput prirodnih nauka, tehnologije, inženjeringa i matematike (STEM), stvarajući cjelovito obrazovanje koje priprema učenike za kompleksne izazove 21. stoljeća. Nadalje, fokus na razvoju praktičnih vještina poput analitičkog razmišljanja, rješavanja problema i timskog rada postaje važniji nego ikad. Osavremenjeni nastavnički studij treba biti usmjeren na poticanje ovih vještina, pripremajući studente za inovativni pristup modernom obrazovnom procesu. Integracija savremenih pedagoških metoda pomaže budućim nastavnicima da prilagode svoj pristup raznolikim stilovima učenja i poučavanja. Ovo ne samo da čini nastavu zanimljivijom već i pomaže učenicima da bolje razumiju geografske koncepte. Studijski program ovog tipa treba nuditi praktična iskustva, uključujući terenski rad, kako bi studenti stekli stvarni uvid u primjenu geografskih teorija i metoda. Osim stručnog znanja, program bi trebao naglašavati razvoj tzv. mekih vještina poput komunikacije, timskog rada i liderstva. Ove vještine su ključne za uspješno vođenje raznolikih grupa učenika. Ovako utemeljen nastavnički smjer treba naglašavati inkluzivnost i prihvatanje raznolikosti, kako geografske, tako i kulturne. Budući nastavnici trebaju biti osposobljeni i za rad s učenicima iz različitih kulturnih i socijalnih kategorija, uključujući i djecu s nekom vrstom invaliditeta. Dakle, osnovni razlog za modernizaciju nastavničkog smjera geografije je efektivnije osposobljavanje budućih nastavnika za pružanje adekvatnih odgovora na nove izazove u obrazovanju.

1.3. Procjena značaja studija s obzirom na potrebe tržišta u javnom i privatnom sektoru

Pokretanje II ciklusa studija na Nastavničkom smjeru, na Odsjeku za geografiju, u akademskoj 2008/2009. godini, reflektovalo je neophodnost osposobljavanja stručnjaka visokog profila u

nastavničkoj oblasti u Bosni i Hercegovini. Globalno tržište rada sve više cijeni nastavnike koji su sposobni primijeniti interdisciplinarni pristup, integrišući znanje iz drugih područja poput STEM-a, ali i različitih društvenih nauka. Sa sve većim naglaskom na tehnologiji u obrazovanju, nastavnici geografije koji posjeduju digitalne vještine, uključujući korištenje geografskih informacijskih sistema (GIS) i drugih tehnoloških alata, mogu biti posebno traženi. S obzirom na sve veću globalizaciju, nastavnici geografije s razumijevanjem globalnih pitanja, interkulturalnim vještinama i sposobnosti povezivanja lokalnih geografskih pojava s globalnim događajima mogu imati prednost. Savremeno obrazovanje zahtijeva nastavnike koji su se spremni prilagoditi aktuelnim trendovima, uključujući aktivno i projektno usmjereno učenje i druge inovativne metode poučavanja. Nastavnici geografije koji imaju sposobnost poticanja istraživačkog duha među učenicima i provođenja vlastitih istraživanja mogu dodatno pridonijeti potrebama tržišta rada. S druge strane, u multikulturalnom okruženju, nastavnici geografije koji su svjesni kulturnih razlika i koji potiču međukulturalno razumijevanje mogu doprinijeti stvaranju inkluzivnog okruženja u učionici i izgradnji harmoničnijih društvenih prilika u budućnosti.

U užem kontekstu Bosne i Hercegovine, geografija je kao opšteobrazovni i predmet od nacionalnog značaja zastupljena u svim osnovnim. U Kantonu Sarajevo se ta zastupljenost ogleda u po dva nastavna časa na sedmičnom nivou u odjeljenjima VI, VII i IX razreda, te jednim nastavnim časom u VIII razredu. Predmet geografija je neizostavan dio i gimnazijskog obrazovanja na području cijele Bosne i Hercegovine, a posebno u onim školama u kojima postoji društveno usmjerenje. Ovaj predmet se proučava i u mnogim srednjim stručnim školama, kao što su turistička, ekonomska, saobraćajna i dr. S obzirom na aktuelne trendove na tržištu rada, koji su doveli do deficitarnosti nastavnika mnogih predmeta, isto bi se moglo dogoditi i s nastavnicima geografije u bliskoj budućnosti. Pored javnog obrazovnog sistema, postoji i trend proliferacija privatnih škola, što također svjedoči o rastućoj potrebi za nastavnicima različitih profila. Ovdje je neophodno napomenuti i da na nastavničkom studiju geografije student usvajaju znanja i vještine koje im mogu biti od velike koristi u snalaženju na tržištu rada i izvan školskog sistema, bilo da je riječ o institucijama vlasti ili nevladinim organizacijama koje se bave obrazovanjem, ili drugim profesijama u kojima je bitna geografska ekspertiza, odnosno oblastima kao što su: turizam,

kartografija, geoinformacione tehnologije, meteorologija, zaštita životne sredine, državna služba itd.

1.4. Usklađenost s misijom Univerziteta i strategijom predlagača studijskog programa, kao i s aktuelnim strateškim dokumentom Univerziteta

Obrazovni ciljevi II ciklusa studija na Nastavničkom studijskom smjeru jasno reflektuju **misiju Univerziteta u Sarajevu (UNSA)**. Koristeći vlastiti renome, višedecenijsko iskustvo i tradiciju, Univerzitet u Sarajevu kreira inspirativno, inkluzivno i atraktivno okruženje za učenje, poučavanje, istraživanje i umjetnički rad, što omogućava da studenti, istraživači i nastavnici i ostali akteri kritički promišljaju i shvataju dinamiku globalnih i lokalnih društveno-ekonomskih, tehničko-tehnoloških i političkih procesa, te održiva i inovativna rješenja za unapređenje kvaliteta života za sve. Takvo okruženje i progresivna, dinamična i saradivačka kultura djeluju privlačno za sve i omogućavaju izgradnju snažne internacionalne mreže koja intenzivira razvoj humanih resursa i infrastrukture za internacionalizaciju i modernizaciju te omogućava efektno predstavljanje postignuća, kvaliteta i pouzdanosti Univerziteta u Sarajevu. Nastavnički smjer na Odsjeku za geografiju Prirodno-matematičkog fakulteta se u potpunosti uklapa u ovakvu misiju Univerziteta. Ovaj studij bi također trebao pružiti inspirativno okruženje kroz progresivni nastavni program, angažovane nastavnike i široke mogućnosti za praktičan rad. Nastavni program bi trebao biti osmišljen tako da bude dostupan raznolikoj studentskoj populaciji, potičući inkluzivnost i podržavajući različite stilove učenja. Raznolikost tema i pristupa poučavanju II ciklusa nastavničkog smjera sa prilagođavanjem potrebama studenata ključni su elementi inkluzivnosti. U suštini, nastavnički studij geografije je osmišljen tako da podrži misiju Univerziteta u Sarajevu, nudeći visokokvalitetno obrazovanje, potičući istraživački rad i pridonoseći razvoju ljudskih resursa i infrastrukture za internacionalizaciju i modernizaciju.

Strategija razvoja Univerziteta u Sarajevu za period od 2019. do 2023. godine predstavlja temeljni dokument koji postavlja smjernice za dalji razvoj i unapređenje Univerziteta. Fokusirajući se na šest ključnih područja – akademski rad, istraživanje i razvoj, međunarodnu saradnja, kvalitet, umjetnost i sport, te finansije, strategija ima za cilj unaprijediti kvalitet nastave, istraživački rad i

međunarodnu vidljivost Univerziteta. Kroz proces izrade ovog dokumenta, definisani su strateški i operativni ciljevi, analizirani rizici, te utvrđene mjere realizacije operativnih ciljeva. Uključivanje svih relevantnih aktera u donošenje ključnih odluka, prevazilaženje razvojnih problema, jačanje integrativnih funkcija, transfer najboljih praksi, razvoj instrumenata za mjerenje kvaliteta, te promocija kulture kvaliteta predstavljaju ključne ishode implementacije strategije. Osnovni principi na kojima se strategija temelji uključuju fokus na razvojnu ulogu Univerziteta, inkluzivni pristup, internacionalizaciju svih procesa te komplementarnost s drugim strategijama i razvojnim planovima. II ciklus Nastavničkog studijskog smjera na Odsjeku za geografiju je zamišljen upravo u ovakvim strateškim okvirima, koji u cijelosti slijedi i Prirodno-matematički fakultet sa svojim odsjecima. U tom kontekstu je poseban fokus stavljen na promociju i poboljšanje kvaliteta, uz težnju za približavanjem visokim međunarodnim standardima.

1.5. Usporedivost studijskog programa s programima akreditovanih srodnih studijskih programa u Bosni i Hercegovini i zemljama Evropske unije

Univerzitet u Sarajevu ima već bogatu višedecenijsku praksu kreiranja nastavničkog kadra za širok spektar nastavničkih predmeta. To se realizira na velikom broju nastavničkih studijskih usmjerenja na nekoliko različitih fakulteta, među kojima se naročito ističu Filozofski, Pedagoški i Prirodno-matematički fakultet. Nastavnički studijski smjer geografije je u strukturnom, odnosno organizacionom smislu najlakše uporediv s drugim studijskim programima nastavničkog smjera na Prirodno-matematičkom fakultetu – biologije, fizike, hemije, matematike i informatike. Uvođenjem bolonjskog načina studiranja, ovi programi su jasno odvojeni od drugih studijskih usmjerenja koji se održavaju na odsjecima Prirodno-matematičkog fakulteta, te su organizovani na tri studijska ciklusa. Prvi ciklus traje tri ili četiri godine, drugi jednu ili dvije, a treći tri godine. Budući nastavnici se obrazuju i na drugim visokoškolskim ustanovama u Bosni i Hercegovini, a kada je riječ o kreiranju nastavničkog kadra za predmet geografiju, za to postoje studijski program na još četiri bosanskohercegovačka univerziteta. To su: Univerzitet u Banjoj Luci (Prirodno-matematički fakultet), Univerzitet u Tuzli (Prirodno-matematički fakultet), Sveučilište u Mostaru (Fakultet prirodoslovno-matematičkih i odgojnih znanosti) i Univerzitet u Istočnom Sarajevu (Filozofski fakultet). Iako je samo na Prirodno-matematičkom fakultetu Univerziteta u Banjoj Luci

u samom nazivu naglašeno da se radi o nastavničkom smjeru, iz opisa i sadržaja studijskih programa je jasno da se i u ostalim slučajevima, između ostalog, obrazuju i budući nastavnici geografije.

Studijski program II ciklusa studija na Nastavničkom studijskom usmjerenju Odsjeka za geografiju Univerziteta u Sarajevu - Prirodno-matematičkog fakulteta predstavlja jednogodišnji studijski program na kojem student ostvaruje 60 ECTS bodova, koji je jedini studijski program na II ciklusu studija koji uže tretira ovu naučno-istraživačku problematiku.

Školovanju stručnog kadra za rad u obrazovnom sistemu se značajna pažnja posvećuje i u drugim državama. U tom kontekstu treba posmatrati i nastavničke/obrazovne studijske programe geografije, kako u državama iz okruženja, tako i drugim zemljama Evropske unije. U nekim slučajevima riječ je o samostalnom jednopredmetnom studiju, a u drugim je riječ o kombinovanim dvopredmetnim studijskim programima. Pronađen je visok stepen sličnosti između postojećeg, ali i predloženog II ciklusa nastavničkog smjera geografije na Univerzitetu u Sarajevu sa studijskim programima geografije na univerzitetima u Srbiji – Beogradskom (Geografski fakultet), Novosadskom (Prirodno-matematički fakultet) i Niškom (Prirodno-matematički fakultet). Slično se može konstatovati i za hrvatska sveučilišta u Zagrebu (Prirodoslovno-matematički fakultet) i Zadru (Odjel za geografiju), odnosno Univerzitate u Ljubljani i Mariboru u Sloveniji, gdje se geografija proučava na Filozofskim fakultetima. U svim navedenim slučajevima, studijski programi imaju uspostavljen balans između prirodnih, društvenih i regionalnih nastavnih predmeta, uz dovoljnu zastupljenost predmeta iz pedagoško-psihološke i didaktičko-metodičke grupe. Studijski program na kojima se studenti obučavaju za nastavnike geografije postoje i u većini drugih evropskih zemalja, a kao istaknutiji primjeri se izdvajaju: Univerzitet u Parisu-Sorbonne, Univerzitet u Barceloni, Univerzitet u Rimu – Sapienza, Univerzitet u Amsterdamu, Univerzitet u Kölnu i dr.

1.6. Mogućnosti mobilnosti studenata u domaćem i međunarodnom prostoru visokog obrazovanja

Kako je precizirano Zakonom o visokom obrazovanju Kantona Sarajevo, Statutom Univerziteta u Sarajevu, Pravilima studiranja za I, II i III ciklus studija, student imaju pravo provesti određeno vrijeme tokom studija na srodnim visokoškolskim institucijama u zemlji ili inostranstvu, uključujući pohađanje nastave, istraživanje ili pripremu završnog rada na različitim univerzitetima. Univerzitet u Sarajevu ima više od 150 potpisanih sporazuma sa najprestižnijim visokoškolskim institucijama širom svijeta, što se prvenstveno odnosi na ugovore u okviru programa ERASMUS+ i CEEPUS mreže. Studenti i nastavnici ovog programa mogu iskoristiti ove ugovore i posjetiti prestižne visokoškolske institucije širom Evrope. Gostujuća učešća predavača s raznolikim iskustvom i znanjem s drugih univerziteta također doprinose kvaliteti i interdisciplinarnosti studija, jačajući pritom vidljivost programa i podizanje svijesti o važnosti tema koje se obrađuju. Mobilnost akademskog osoblja i studenata na Univerzitetu u Sarajevu, pa samim tim i studijskim programima Odsjeka za geografiju, promoviraju se i unapređuju putem zajedničkih prijava i učešća na projektima sa drugim visokoškolskim ustanovama iz zemlje i inostranstva. Ono se odvija putem Službe za međunarodnu saradnju Univerziteta u Sarajevu, koja je osnovana je s ciljem koordinacije aktivnosti i razvoja međunarodnih odnosa s partnerskim univerzitetima i ostalim nastavnim, obrazovnim i istraživačkim institucijama, odnosno mrežama saradnje iz Evrope i svijeta.

Odsjek za geografiju Prirodno-matematičkog fakulteta je razvio vrlo intenzivnu saradnju s više visokoškolskih nastavno-naučnih institucija u inostranstvu, među kojima se nalaze: Odjel za geografiju Fakulteta za humanističke studije Primorskog univerziteta u Kopru (Slovenija), Odjel za geografiju Filozofskog fakulteta Univerziteta u Ljubljani (Slovenija), Geografski odsjek Prirodoslovno-matematičkog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu (Hrvatska), Odjel za geografiju Sveučilišta u Zadru (Hrvatska), Departman za geografiju, turizam i hotelijerstvo Univerziteta u Novom Sadu (Srbija), Katedra za geografiju Pedagoškog fakulteta Masarykovog Univerziteta u Brnu (Češka Republika), Katedra za geografiju Univerziteta Palackog u Olomoucu (Češka Republika), Fakultet nauke i tehnologije Univerziteta u Debrecenu (Mađarska), Institut za geografiju i nauku o Zemlji Univerziteta u Pečuhu (Mađarska), Fakultet geografije i regionalnih studija Univerziteta u Varšavi (Poljska), Odsjek za geografiju Univerziteta Kingston (Ujedinjeno

Kraljevstvo), Odsjek za geografiju Univerziteta Paris-Sorbonne (Francuska), Institut za geografiju i prostorna istraživanja Univerziteta u Grazu (Austrija), Odsjek za geonauke i upravljanje prirodnim resursima Univerziteta u Kopenhagenu (Danska) itd. Na mnogim od pomenutih visokoškolskih geografskih institucija u inostranstvu, studenti Nastavničkog i drugih smjerova Odsjeka za geografiju na Prirodno-matematičkom fakultetu u Sarajevu već su realizirali studijske boravke u sklopu Erasmus+ i CEEPUS programa mobilnosti.

1.7. Povezanost s lokalnom zajednicom

Na Odsjeku za geografiju Prirodno-matematičkog fakulteta se intenzivno razvija multidisciplinarna saradnja s lokalnom zajednicom kroz različite vidove projekata, školovanja, radionica, organizacije naučnih i stručnih skupova, itd. Nastavnici i saradnici se aktivno uključuju u društvene i privredne aktivnosti, kroz izradu stručnih projekata, članstvom u različitim udruženjima, tijelima lokalne i regionalne samouprave, zatim organizaciju humanitarnih aktivnosti, provođenjem akcija unapređenja i zaštite okoliša, kao i drugim projektima od značaja za razvoj različitih privrednih djelatnosti i zajednice u cjelini. Kroz organizaciju naučnih i stručnih skupova, okruglih stolova, savjetovanja i etičkim djelovanjem u okruženju, nastavnici i saradnici Odsjeka doprinose razvoju lokalne, regionalne i nacionalne zajednice, prvenstveno djelujući na podizanju svijesti o potrebi usklađivanja društvenog razvoja s konceptom očuvanja prirodne okoline.

Protekli period na Odsjeku za geografiju je bio označen jačanjem saradnje s drugim institucijama i privrednim subjektima, u cilju unapređenja nastavnog procesa, ali i naučno-istraživačkog rada njegovog osoblja. Veliki broj partnera sa kojima je ostvarena saradnja dolazi iz oblasti turizma, zaštite okoliša i prostornog planiranja, ali je u pogledu Nastavničkog smjera najvažnija povezanost s nižim nivoima obrazovanja, odnosno sa osnovnoškolskim i srednjoškolskim institucijama. Najkonkretniji vid takve saradnje se ostvaruje na polju praktične nastave za studente Nastavničkog smjera. Saradnja sa OŠ Grbavica I je uspostavljena 2019. godine, a sa Prvom bošnjačkom gimnazijom 2021. godine, dok je krajem 2023. godine ova vrsta partnerstva proširenja i na OŠ Srednje kod Ilijaša i Treću gimnaziju u Sarajevu. U navedenim školama primarnog i sekundarnog ranga se vrši praktična obuka studenata Nastavničkog smjera u vidu hospitacijskih nastavnih sati,

u okviru didaktičko-metodičke prakse iz geografije. U Prvoj bošnjačkoj gimnaziji se održavaju i ispitni nastavni sati za studente. Prethodno je ova aktivnost realizovana u Općoj realnoj gimnaziji Katoličkog školskog centra Sv. Josip. Pored toga, aktivnosti Odsjeka i njegovih članova koje se odnose na promociju geografije kao nauke, realizaciju naučno-stručnih projekata i naučno-istraživački rad su provedene u saradnji s brojnim drugim školskim institucijama, kao što su Prva gimnazija u Sarajevu, Treća gimnazija u Sarajevu, Gimnazija Dobrinja, Srednja ugostiteljsko-turistička škola u Sarajevu, SŠC Nedžad Ibrišimović u Ilijašu, Gimnazija Visoko, Gimnazija Muhsin Rizvić u Kaknju, MSŠ Nordbat-2 u Varešu, MSŠ Mehmedalija Mak Dizdar u Brezi, OŠ Malta, OŠ Osman Nuri Hadžić, OŠ Srednje i dr. Nastavno osoblje Odsjeka za geografiju je učestvovalo i u projektima stručnog usavršavanja za nastavnike geografije osnovnih i srednjih škola u Kantonu Sarajevo i Srednjobosanskom kantonu tokom 2018. i 2019. godine.

Odsjek za geografiju saraduje s brojnim javnim, kako kantonalnim tako i entitetskim i državnim institucijama. Saradnja se ostvaruje kroz realizaciju praktične nastave za studente, učešće na stručnim i naučnim skupovima i zajedničku realizaciju projekata. Posebno važan segment saradnje je realizacija praktične nastave, pri čemu se osigurava visok nivo kvaliteta nastave, usvajaju praktična znanja i stiču vještine koja su studentima od posebne koristi nakon završetka studija. Prirodno-matematički fakultet i Odsjek za geografiju su potpisali sporazume o saradnji s Federalnim hidrometeorološkim zavodom, Federalnim zavodom za statistiku, Zemaljskim muzejom Bosne i Hercegovine i Muzejom književnosti i pozorišne umjetnosti Bosne i Hercegovine. Navedene institucije značajne su za realizaciju nastavnih tema iz meteorologije, klimatologije, opće geologije, petrografije sa mineralogijom, etnologije, demogeografije itd.

1.8. Uskladenost s zahtjevima strukovnih udruženja

Odsjek za geografiju Prirodno-matematičkog fakulteta održava produktivnu saradnju i sa nekoliko geografskih udruženja, među kojima se naročito ističe Geografsko društvo u Federaciji Bosne i Hercegovine. Geografsko društvo u Federaciji Bosne i Hercegovine, kao i druge slične stručne organizacije, utvrdilo je u svojim pravilima kao svoj osnovni zadatak gajenje i unapređenje geografske nauke. Taj zadatak ima dva aspekta. Pošto je geografija veoma važan opšteobrazovni predmet u srednjim i srednjim stručnim školama, unapređenje nastave geografije predstavlja

veoma važan vid gajenja geografske nauke, jer se tim, pored širenja geografskog znanja, udaraju i temelji rješavanja kadrovskog pitanja. Već u prvim godinama svoga rada ovo udruženje je pristupilo okupljanju nastavnika geografije u Sarajevu, te im je pružalo pomoć kroz stručna predavanja, konferencije, ekskurzije i razne diskusije. Ovaj oblik rada je nešto kasnije prenesen i u centre podružnica Društva u Banjoj Luci, Mostaru i Tuzli. Geografsko društvo u Federaciji Bosne i Hercegovini je organizovalo i pet kongresa geografa Bosne i Hercegovine u 2004, 2008, 2012, 2016. i 2020. godini. Održavanjem konferencija i seminara, od kojih su mnogi prvenstveno namijenjeni nastavnicima geografije, kao i izdavanjem naučnog časopisa "Geografski pregled" ovo udruženje geografima stvara mogućnost da započnu naučno i stručno tretiranje široke geografske problematike koja se u prvom redu odnosi na područje Bosne i Hercegovine, dopuštajući naravno i najšire mogućnosti za objavljivanje radova koji se odnose na druga područja, kao i za objavljivanje svih vrsta radova koji su od opšteg interesa za geografsku nauku.

Važno je istaknuti i saradnju Odsjeka sa udruženjima koja okupljaju nastavnike geografije, kao što su Globus – Udruženje nastavnika i profesora Kantona Sarajevo i Udruženje profesora i nastavnika geografije Srednjobosanskog kantona. Ova udruženja, koja većinom čine nastavnici geografije koji su svoje visoko obrazovanje stekli upravo na Nastavničkom smjeru geografije na Prirodno-matematičkom fakultetu Univerziteta u Sarajevu, vrlo su zainteresovana za nastavak zajedničkog djelovanja na polju promocije geografske nauke i struke, unapređenja profesionalne prakse, kao i poboljšanja uslova rada u školama. U tom svjetlu treba tumačiti i za njihovu posvećenost očuvanju jakih veza s Odsjekom za geografiju i dvosmjerne komunikacije na temu savremenih trendova i problema u obrazovanju. U pisanju ovog elaborate su uzete u obzir i sugestije date od strane nastavnika.

1.9. Mogući partneri izvan visokoškolskog sistema

Uspješna i svrsishodna implementacija bilo kojeg nastavničkog studijskog programa nije moguća bez aktivne saradnje s vanjskim partnerima. To se u prvom redu odnosi na niže nivoe obrazovanja, odnosno osnovne i srednje škole, u kojima studenti nastavničkih smjerova realiziraju dio nastave koji se odnosi na metodičku praksu. Odsjek za geografiju je i dosad ulagao značajne napore na održavanju ove vrste saradnje sa javnim ustanovama osnovnog i srednjeg obrazovanja u Kantonu

Sarajevo, a strateško opredjeljenje je da se ta mreža u budućnosti širi, kako u kvantitativnom, tako i kvalitativnom pogledu. S obzirom na rastući trend nastanka privatnih škola, moguće je i takve obrazovne subjekte tretirati kao potencijalne partnere, u cilju omogućavanja studentima da steknu uvid u što raznovrsnije vidove nastavne prakse. Pored obavljanja praktičnog dijela nastave, saradnja sa obrazovnim institucijama preduniverzitetskog nivoa može rezultovati i zajedničkim istraživačkim projektima na polju geografskog obrazovanja, u koje također može biti uključena i studentska populacija.

Druga vrsta partnera u obrazovnom procesu obučavanja budućeg nastavnog kadra su svakako vladine institucije, što u ovom slučaju uključuje Federalno ministarstvo obrazovanja i nauke, Ministarstvo za odgoj i obrazovanje Kantona Sarajevo (kao i ministarstva zadužena za obrazovanje u drugim kantonima), Ministarstvo za nauku, visoko obrazovanje i mlade Kantona Sarajevo, Institut za razvoj preduniverzitetskog obrazovanja Kantona Sarajevo itd. Saradnja s vladinim institucijama pomaže fakultetima da ažuriraju svoje nastavne programe kako bi odražavali stvarne potrebe školskih sistema. Ovo osigurava da budući nastavnici budu dobro pripremljeni za izazove s kojima će se susretati u stvarnom okruženju. Takvo partnerstvo može pružiti pristup korisnim informacijama, društvenim resursima i istraživačkim projektima. Ovo potiče istraživački duh studenata i nastavnika, te doprinosi inovacijama u oblasti obrazovanja. Na ovaj način, studenti imaju priliku izgraditi profesionalne veze i mreže unutar vladinih institucija. Ovo im može koristiti u budućoj karijeri, pružajući im podršku od strane iskusnih profesionalaca.

U ovom procesu je moguće tražiti potencijalne partnere i u nevladinom sektoru, odnosno među brojnim udruženjima kojima je u fokusu geografija, obrazovanje i/ili odgoj. Saradnja s nevladinim organizacijama pruža studentima praktično iskustvo koje ih priprema za stvarne izazove u oblasti obrazovanja. Ovo iskustvo može uključivati neformalne vidove obrazovanja, sudjelovanje u različitim projektima i različite oblike terenskog rada. Kroz saradnju s nevladinim organizacijama, Fakultet kao visokoškolska ustanova može promovisati društvenu odgovornost među studentima. Rad na projektima koji imaju pozitivan uticaj na zajednicu potiče studente na aktivno učestvovanje i brigu o širim društvenim pitanjima. Nevladine organizacije često donose nove i inovativne pristupe obrazovanju. Saradnja s njima može olakšati implementaciju inovativnih metoda podučavanja, tehnoloških rješenja i pristupa koji su relevantni za savremeni odgojno-obrazovni

proces. Pored toga, treba imati na umu da nastavnički studij geografije omogućava studentima da steknu i opšta geografska znanja i vještine, koje im mogu biti korisni i izvan obrazovnog sistema, pa je tako među potencijalne partnere potrebno uvrstiti i druge vladine institucije i ustanove, nevladina udruženja i privredne subjekte, posebno one koji mogu pomoći u realizaciji praktične nastave koja se ne odnosi na pedagoško-psihološku ili didaktičko-metodičku grupu predmeta (kao npr. geologija, GIS, demografija, geografija Bosne i Hercegovine, itd.).

2. OPĆI DIO

2.1. Naziv, tip, nivo, cilj i nosioc programa

Studijski program nastavničkog smjera na II ciklusu studija je prilagođen edukaciji i pripremi studenata za stručno-naučni rad u oblasti odgojno-obrazovnog sistema u oblasti geografije kao i za pedagoški rad u osnovnim i srednjim školama u Bosni i Hercegovini. Završetkom II ciklusa studija nastavničkog smjera stiče se zvanje magistar/magistra geografije u obrazovanju.

Osim za samostalno vođenje odgojno-obrazovnog procesa u osnovnim i srednjim školama iz svih predmeta koji pripadaju matičnoj oblasti geografije, magistri/magistre geografije su osposobljeni i za učešće u svim aktivnostima timske izrade i revizije nastavnih planova za osnovnu i srednje škole, učešće u kreiranju i reviziji nastavnih programa iz svih predmeta koji pripadaju matičnoj oblasti geografije, savjetodavne i nadzorne aktivnosti u cilju unapređenja odgojno-obrazovnog procesa iz geografije koje sprovode nadležna ministarstva i institucije, kao i učešće u procesu stručne evaluacije udžbenika i priručnika za sve predmete koji pripadaju oblasti geografije.

Magistri/magistre geografije koji su završili II ciklus studija geografije prosječnom ocjenom tokom studija višom od 8/osam/ imaju mogućnost učešća u nastavno-naučnom procesu u svojstvu asistenta/višeg asistenta na visokoškolskim ustanovama koje realiziraju studij geografije na I ciklusu studija.

Tabela 1 Naziv, tip, nivo, ciljevi i nosioc studijskog programa

Naziv studijskog programa	Geografija – Nastavnički smjer
Tip i nivo studijskog programa	II ciklus studija
Ciljevi nastavnog programa	<ul style="list-style-type: none"> - usvajanje savremenih koncepata i ovladavanje naprednim nastavnim metodama i sredstvima u geografskom obrazovanju; - osposobljavanje za učešće u kreiranju i evaluaciji obrazovnih politika i dokumenata; - osposobljavanje za vođenje inkluzivnog tipa nastavnog procesa
Nosilac studijskog programa	Odsjek za geografiju Prirodno-matematičkog fakulteta Univerziteta u Sarajevu
Naziv izlazne kvalifikacije studijskog programa	Magistar/magistra geografije u obrazovanju
Trajanje studija	Jedna studijska godina - 2 semestra
Kreditne vrijednosti studijskog programa	60 ECTS

2.2. Naučna polja kojima pripada predloženi studijski program

Studijski program Nastavnički smjer pripada naučnom polju: Geografija (grane Fizička geografija, Društvena geografija, Regionalna geografija, Geoekologija, Turizam, Regionalno i prostorno planiranje, Geografski informacioni sistemi (GIS), Teorijska geografija i Geografija u obrazovanju).

2.3. Organizacija i trajanje studijskoga programa, te minimalni broj ECTS bodova potrebnih za završetak studija

II ciklus studija na studijskom usmjerenju Nastavnički na Odsjeku za geografiju traje ukupno jednu studijsku godinu, odnosno dva semestra. Organizacija i trajanje navedenog studijskog programa u potpunosti su usklađeni sa zakonskom i podzakonskom regulativom, koja se odnosi na Okvirni zakon o visokom obrazovanju, Zakon o visokom obrazovanju Kantona Sarajevo, Statut UNSA, Pravila studiranja za I i II ciklus studija, integrirani, stručni i specijalistički studij na Univerzitetu u Sarajevu.

Prvi semestar podrazumijeva četiri obavezna i jedan izborni predmet, pri čemu se svi nastavni predmeti boduju sa po 6 ECTS bodova. S tim u vezi, minimalan broj ECTS bodova koji student generiše tokom prvog semestra iznosi 30. Drugi semestar podrazumijeva izradu Završnog rada II ciklusa studija i generiše ukupno 30 ECTS bodova. Shodno navedenom, minimalno je potrebno osvojiti 60 ECTS bodova za završetak II ciklusa studija na navedenom studijskom smjeru.

2.4. Jezik na kojem se izvodi studijski program

Studijski program II ciklusa studija na studijskom smjeru Nastavnički se izvodi na bosanskom jeziku, hrvatskom jeziku i srpskom jeziku. Po potrebi (npr. u slučaju posjete stranih studenata ili gostiju predavača), dio nastavnog procesa se može izvoditi i na engleskom jeziku.

2.5. Odgovarajući i transparentni selekcijski postupci za upis na studijski program

Upisu studenata u 1. godinu studija II ciklusa na Odsjeku za geografiju Univerziteta u Sarajevu – Prirodno – matematičkom fakultetu prethodi donošenje plana o upisu tokom tekuće akademske godine za narednu akademsku godinu. Na osnovu članova 78. do 86. Zakona o visokom obrazovanju Kantona Sarajevo („Službene novine Kantona Sarajevo“, broj: 36/22), prethodne saglasnosti Ministarstva za nauku, visoko obrazovanje i mlade Kantona Sarajevo za raspisivanje Konkursa i Odluke Vlade Kantona Sarajevo o broju i strukturi studenata koji se mogu upisati u prvu godinu stručnog studija, prvog ciklusa studija i integriranog studija, drugog ciklusa studija i specijalističkog studija na Univerzitetu u Sarajevu u akademskoj godini, Univerzitet u Sarajevu raspisuje Konkurs za upis studenata u prvu godinu stručnog studija, prvog ciklusa studija,

integriranog studija, drugog ciklusa studija i specijalističkog studija, koji se organiziraju na fakultetima/akademijama/centrima/institutima Univerziteta u Sarajevu, pa tako i na Odsjeku za geografiju Univerziteta u Sarajevu - Prirodno-matematičkog fakulteta.

Konkurs za upis se javno objavljuje na web-stranici Univerziteta u Sarajevu i Univerziteta u Sarajevu – Prirodno-matematičkog fakulteta, te u medijima.

Prijava i upis kandidata na Konkurs za upis u prvu godinu studija II ciklusa provodi se isključivo online putem Informacionog sistema eUNSA i web-stranice www.upisi.unsa.ba od 2019. godine. Kandidati mogu da biraju više studijskih programa na 3 izabrana Fakulteta Univerziteta u Sarajevu i označe ih prema prioritetu rednim brojevima, uz oznaku u kojem statusu žele da studiraju (redovni, redovni samofinansirajući, vanredni). Oznaka o prioritetu izbora, u konačnici, daje sistemu mogućnost da ih uvrsti na listu onih studijskih programa koji su izabrali, iako mogu biti verifikovani i rangirani na više fakulteta.

Pravo učešća na Konkursu za upis u prvu godinu drugog ciklusa studija pod jednakim uvjetima imaju:

- 1) državljani Bosne i Hercegovine i strani državljani sa završenim odgovarajućim prvim ciklusom studija na akreditiranoj ustanovi u Bosni i Hercegovini koji se vrednuje sa najmanje 180 odnosno 240 (E)CTS studijskih bodova što u zbiru s vrednovanjem II ciklusa iznosi najmanje 300 (E)CTS;
- 2) pristup drugom ciklusu studija u trajanju od jedne i dvije godine imaju i studenti koji su u prethodnom obrazovanju završili (3+2) ili (4+1) studij, te u konačnici, nakon ranije okončanog prvog i drugog ciklusa imaju u zbiru minimalno 240 (E)CTS;
- 3) kandidati koji su završili studij po predbolonjskim nastavnim planovima i programima u Bosni i Hercegovini, kao i
- 4) kandidati koji su prvi ciklus odnosno predbolonjski studij završili izvan Bosne i Hercegovine na akreditiranim ustanovama, a za koje je nakon postupka priznavanja odnosno ekvivalencije utvrđeno da imaju završeno adekvatno obrazovanje za nastavak školovanja.

Kandidat koji je ispunio uvjete, ima pravo upisa i na programe iz drugih oblasti koje se razlikuju od oblasti studijskog programa prvog ciklusa studija koji je završio, pod uvjetima koje utvrdi Vijeće fakulteta/akademije/centra/instituta ili koji su utvrđeni nastavnim planom i programom. Kandidati koji su studij završili izvan Bosne i Hercegovine imaju pravo učešća na Konkursu i prije izvršenog priznavanja odnosno ekvivalencije diplome o završenom studiju u inozemstvu. Kandidati kojima nije završen postupak ekvivalencije dužni su da prilože potvrdu o pokrenutom postupku ekvivalencije. Kandidat može uslovno upisati u prvu studijsku godinu prije izvršene ekvivalencije diplome. Kandidati koji su završili prvi ciklus studija na Univerzitetu u Sarajevu, prilikom registracije povezuju svoju prijavu sa podacima u eUNSA (ISSS) sistemu. Kandidati koji su prvi ciklus studija završili na drugom akreditovanom Univerzitetu dužni su skenirati i uploadovati sljedeće originalne dokumente:

- 1) diploma i dodatak diplomu (za studente koji su završili bolonjski studij) o prethodno završenom studiju u Bosni i Hercegovini odnosno priznata diploma za kandidate koji prethodni studij nisu završili u Bosni i Hercegovini (Napomena: studenti koji su završili prvi ciklus studija u Bosni i Hercegovini mogu do izdavanja diplome i dodatka diplomu priložiti uvjerenje o završenom studiju ako se promocija i dodjela diplome vrši nakon završetka roka predviđenog za dostavljanje prijave za upis po ovom konkursu. Studenti koji su prethodno visokoškolsko obrazovanje stekli izvan Bosne i Hercegovine, a čiji su dokumenti u postupku priznavanja mogu priložiti potvrdu kao dokaz da je priznavanje u toku),
- 2) izvod iz matične knjige rođenih,
- 3) uvjerenje o državljanstvu i
- 4) dokumente relevantne za utvrđivanje broja bodova po kriterijima, kao i dokumente relevantne za dokazivanje statusa pripadnosti kategoriji djece šehida i poginulih boraca, djece ratnih vojnih invalida, djece dobitnika ratnih priznanja i odlikovanja i djece bez oba roditelja,
- 5) Strani državljani: dokaz o poznavanju b/h/s jezika ako se prijavljuju na studij koji se izvodi na b/h/s jeziku,
- 6) Državljeni Bosne i Hercegovine, odnosno kandidati koji dolaze iz država nastalih

raspadom SFRJ: dokaz o poznavanju engleskog jezika, ako se studijski program izvodi na engleskom jeziku

Izbor kandidata vrši se na osnovu Odluke o kriterijima i mjerilima za utvrđivanje redoslijeda prijema kandidata za upis u prvu godinu II ciklusa studija na Univerzitetu u Sarajevu, koja je sastavni dio Konkursa, kao i pojedinačnih kriterija utvrđenih za vrednovanje ocjena iz predmeta relevantnih za odgovarajući studijski program. Prijemni ispit nije predviđen na Odsjeku za geografiju.

Utvrđivanje jedinstvene rang-liste svih prijavljenih kandidata na drugi ciklus studija vrši se na osnovu:

- prosječne ocjene koju su kandidati ostvarili u toku prvog ciklusa studija odnosno nakon završetka studija po predbolonjskim nastavnim planovima i programima, s tim da visina prosječne ocjene ne može biti eliminatorna za prijavu na konkurs;
- predmeta relevantnih za određeni studijski program;
- na osnovu dobijenih Univerzitetskih priznanja/nagrada;
- za upis na pojedine studijske programe mogu se utvrditi dodatni uslovi/kriteriji u skladu sa Zakon o visokom obrazovanju je objavljen u "Službenim novinama Kantona Sarajevo", broj 36/22.

Verifikaciju online zaprimljenih dokumenata, prijem i upis studenata u prvu godinu studija provodi posebna Komisija za prijem i upis studenata koju imenuje Vijeće fakulteta. Nakon verifikacije na sjednici Vijeća Fakulteta objavljuje se na oglasnoj ploči prijedlog rang-liste kandidata koji su stekli pravo upisa na jedan od odsjeka Fakulteta. Kandidati koji su se prijavili na konkurs, a ne nalaze se na rang-listi primljenih kandidata mogu uložiti prigovor Vijeću Fakulteta u roku od tri dana od dana objavljivanja prijedloga rang-liste na oglasnoj ploči Fakulteta. Nakon pregleda žalbi Fakultet objavljuje konačnu rang-listu.

Procedure za priznavanje visokoobrazovnih kvalifikacija, razdoblja studija i prethodnog učenja, a što podrazumijeva i priznavanje neformalnog i informalnog učenja su uspostavljene. Procedure za priznavanje su u skladu sa Lisabonskom konvencijom o priznavanju. Na Odsjeku za geografiju

Univerziteta u Sarajevu – Prirodno-matematičkog fakulteta, moguće je izvršiti ekvivalenciju ranije stečenih akademskih titula, odnosno naučnih i stručnih zvanja sa novim zvanjima na Odsjeku za geografiju. Prema utvrđenim procedurama na nivou odluke Vijeća Prirodno-matematičkog fakulteta (prema članu 69. Zakona o visokom obrazovanju i člana 104. Statuta Univerziteta u Sarajevu, a u skladu sa Pravilnikom o ekvivalenciji ranije stečenih akademskih titula, odnosno naučnih i stručnih zvanja na UNSA) i Rješenjem Dekana formira se Komisija za provođenje postupka ekvivalencije ranije stečenih akademskih titula, odnosno naučnih i stručnih zvanja. Komisija se imenuje na prijedlog Odsjeka za Geografiju Univerziteta u Sarajevu – Prirodno-matematičkog fakulteta, na mandatni period od 2 (dvije) godine. Zadatak Komisije je rješavanje pojedinačnih zahtjeva u roku od 30 (trideset) dana od dana prijema urednog zahtjeva. Kroz rad ove Komisije, utvrđuje se ekvivalentnost nastavnog programa i unutar istog, kao i predmeta koje je kandidat položio u odnosu na važeći program Odsjeka za geografiju. Nakon provedene procedure, Komisija dostavlja Izvještaj sa prijedlogom Vijeću Odsjeka i Vijeću fakulteta na razmatranje i odlučivanje.

Kandidati sa drugih visokoškolskih ustanova mogu se upisati na Univerzitet u Sarajevu – Prirodno-matematički fakultet Odsjek za geografiju ukoliko su ispunili zahtjevane važeće kriterije. Također, studenti sa jednog studijskih programa na Odsjeku za geografiju Univerziteta u Sarajevu – Prirodno-matematičkog fakulteta mogu da se upišu na drugi studijski program u okviru Odsjeka za geografiju. Da bi se kandidat upisao, mora podnijeti uredan zahtjev, nastavni plan i program, spisak i silabuse predmeta koje je prethodno položio, te originalni ovjereni ispis ocjena sa visokoškolske ustanove sa koje prelazi. U tom slučaju, a na osnovu člana 71. Zakona o visokom obrazovanju Kantona Sarajevo („Službene novine Kantona Sarajevo“, br.: 36/22) i člana 108. Statuta Univerziteta u Sarajevu, i u skladu sa članom 4. Stav (3) Pravilnika o ekvivalenciji položenih ispita na Univerzitetu u Sarajevu i Rješenjem Dekana, formira se Komisija za provođenje postupka ekvivalencije položenih ispita na Odsjeku za geografiju.

Komisija se imenuje za jednu akademsku godinu, a njen zadatak je da rješi pojedinačne zahtjeve u roku od 30 (trideset) dana od prijema urednog zahtjeva, uz uvjet potpune dokumentacije. Komisija Izvještaj s prijedlogom o ekvivalenciji i semestru na koji se kandidat može upisati dostavlja Dekanu Fakulteta.

Na Odsjeku za geografiju Univerziteta u Sarajevu – Prirodno-matematičkog fakulteta omogućeno je priznavanje inostranih visokoškolskih kvalifikacija I i II ciklusa studija. Na osnovu člana 136. Zakona o visokom obrazovanju („Službene novine Kantona Sarajevo“, br. 33/17, 35/20, 40/20 i 39/21) i člana 108. Statuta Univerziteta u Sarajevu, a u skladu sa članom 13. Pravilnika o priznavanju inostranih visokoškolskih kvalifikacija, te na prijedlog Vijeća Odsjeka za geografiju i Rješenja Vijeća Univerziteta u Sarajevu – Prirodno-matematičkog fakulteta, imenuje se Komisija za akademsko priznavanje inostranih visokoškolskih kvalifikacija I i II ciklusa studija na Odsjeku za geografiju. Kandidati moraju predati urednu dokumentaciju u vidu diploma, uvjerenja o položenim ispitima, silabusa i nastavnih planova za sve studijske godine I i II ciklusa studija. Kroz rad ove Komisije, utvrđuje se ekvivalentnost nastavnog programa, kao i predmeta koje je kandidat položio u odnosu na važeći program Odsjeka za geografiju. Komisija se imenuje za jednu akademsku godinu a zadatak Komisije je da u roku od 30 (trideset) dana od prijema urednog zahtjeva, dostavi Izvještaj o provedenom postupku sa preporukom za donošenje rješenja po podnesenom zahtjevu za priznavanje inostrane visokoškolske kvalifikacije Vijeću Odsjeka i Vijeću fakulteta na razmatranje i odlučivanje. Vijeće Fakulteta odluku mora donijeti u roku od 30 (trideset) dana.

2.6. Kvalifikacije koje se stiču po okončanju programa (uz direktno izraženu vezu s kvalifikacijskim okvirom)

Završetkom II ciklusa studija na Odsjeku za geografiju, smjer: Nastavnički, stiče se akademska titula i naučno zvanje **magistar/magistra geografije u obrazovanju**, što odgovara nivou 7 prema Osnovi kvalifikacijskog okvira u Bosni i Hercegovini i EKO (EQF), odnosno nivou 5A prema ISCED-u.

Diplomiranim studentima se dodjeljuje dokument koji pojašnjava stečenu kvalifikaciju, uključujući ostvarene ishode učenja, te kontekst, nivo, sadržaj i status studija koji su pohađali i uspješno završili. Nakon uspješnog okončanja II ciklusa studija, studentima se pored Diplome izdaje dokument Dodatak diploma, koji je razvijen na modelu i preporukama Evropske komisije, Vijeća Evrope i UNESCO-a. Ovaj dokument sadrži informacije o nosiocu kvalifikacije, stepenu kvalifikacije, sadržaju studija i postignutim rezultatima (spisak položenih predmeta sa ocjenama).

Ako je student učestvovao u programu mobilnosti koji je odobren od Vijeća Prirodno-matematičkog fakulteta, ovaj dokument sadrži i spisak položenih predmeta tokom mobilnosti na instituciji domaćina u skladu sa važećim propisima. U Dodatku diplomi se nalaze i podaci o završnom radu II ciklusa studija, funkciji kvalifikacije, obrazovni ciljevi i ishodi studijskog programa, kao i dodatne informacije.

2.7. Analiza mogućnosti zapošljavanja studenata po završetku studijskih programa koja uključuje mišljenje ili službeno objavljene dokumente organizacija vezanih za tržište rada o primjerenosti predviđenih kvalifikacija koje se stiču završetkom studij

Nakon završenog II ciklusa studija na Odsjeku za geografiju, magistri/magistre geografije u obrazovanju su potpuno osposobljeni za samostalno vođenje odgojno-obrazovnog procesa u osnovnim i srednjim školama iz svih predmeta koji pripadaju matičnoj oblasti geografije, magistri/magistre geografije su osposobljeni i za učešće u svim aktivnostima timske izrade i revizije nastavnih planova za osnovnu i srednje škole, učešće u kreiranju i reviziji nastavnih programa iz svih predmeta koji pripadaju matičnoj oblasti geografije, savjetodavne i nadzorne aktivnosti u cilju unapređenja odgojno-obrazovnog procesa iz geografije koje sprovode nadležna ministarstva i institucije, kao i učešće u procesu stručne evaluacije udžbenika i priručnika za sve predmete koji pripadaju oblasti geografije.

Magistri/magistre geografije u obrazovanju po završetku II ciklusa studija imaju mogućnost zapošljavanja u:

- javnim i privatnim osnovnim školama;
- javnim i privatnim srednjim školama;
- javnim institucijama i ustanovama koje se bave obrazovanjem;
- nevladinim organizacijama koje se bave obrazovanjem;
- drugim ustanovama i privrednim subjektima u kojima je potrebna ekspertiza iz oblasti geografije ili neke geografske discipline.

Primarno zanimanje za koje se osposobljavaju studenti na ovom studijskom programu je nastavnik geografije, koji je potreban svakoj osnovnoj školi, kao i mnogim srednjim školama u Bosni i

Hercegovini. Iako uslijed složenog administrativno-političkog ustroja obrazovni sistem Bosne i Hercegovine ima divergentan karakter, za sve nastavne programe osnovnih škola na državnoj teritoriji je zajednička pozicioniranost geografije kao obaveznog školskog predmeta u VI, VII, VIII i IX razredu, što je uređeno Zajedničkom jezgrom nastavnih planova i programa za Moju okolinu, Prirodu i društvo, Društvo i Geografiju definisanom na ishodima učenja iz 2017. godine. Položaj predmeta Geografija je u Federaciji Bosne i Hercegovine dalje definisan posebnim nastavnim planovima i programima unutar svakog od kantona, ali bez velikih odstupanja. Tako npr. u Kantonu Sarajevo, svako razredno odjeljenje VI, VII i IX razreda ima po dva nastavna sata geografije, a jedino je u VIII razredu za geografiju predviđen samo jedan nastavni sat. Istovremeno, prema novom prijedlogu pedagoških standarda i normative iz 2024. godine, nastavnička norma iznosi 20 nastavnih sati. Prema Zakonu o osnovnom odgoju i obrazovanju Kantona Sarajevo (čl. 84), nastavnik predmetne nastave (između ostalog i geografije) ima visoku stručnu spremu i izvodi nastavu od VI do IX razreda, a nastavu može izvoditi i u V razredu na osnovu odluke direktora škole. Određene predmete izvodi i u I, II, III i IV razredu u skladu s nastavnim planom i programom koji reguliše profil i stručnu spremu nastavnika za taj predmet. Razrednu i predmetnu nastavu u školi mogu izvoditi osobe sa završenim II ili III ciklusom bolonjskog visokoobrazovnog procesa na nastavničkom fakultetu ili drugom fakultetu i položenom pedagoško-psihološkom grupom predmeta koji imaju odgovarajući profil stručne spreme koji je propisan u nastavnim planu i programu. Prema ovom zakonu, od nastavnika geografije koji imaju završen I ciklus studija, u Kantonu Sarajevo se traži da završe i II ciklus istog studijskog programa. Od 2020. godine se sve izraženije osjeti nedostatak stručnog i adekvatno obrazovanog nastavnog kadra u predmetnoj nastavi. Postoje realne indicije da će se ovaj problem u bliskoj budućnosti i značajno pogoršati, zbog čega se nameće imperativ popularizacije nastavničkog poziva, i shodno tome nastavničkih smjerova na univerzitetskom nivou. Pored nastavničkih pozicija, u školskom sistemu su zastupljena i druga radna mjesta, poput asistenata u nastavi, na koja mogu aplicirati i magistri/magistre geografije u obrazovanju.

Magistar/magistra geografije u obrazovanju ima mnogo mogućnosti za profesionalno angažovanje i izvan tradicionalnog obrazovnog sistema. U nevladinom sektoru, ovi pojedinci mogu pridonijeti raznim inicijativama koje podržavaju obrazovanje u društvenoj zajednici. Mogu raditi kao edukatori u organizacijama koje se bave socijalnim pitanjima, provoditi programe obrazovanja za

marginalizirane zajednice ili pružati podršku djeci sa poteškoćama u razvoju. Također, mogu biti angažovani u organizacijama koje se bave pravima djece ili aktivnostima zaštite okoliša, primjenjujući svoje pedagoške vještine u edukaciji i osvještavanju. Megistri geografije se mogu usmjeriti i prema raznovrsnim privrednim sektorima i javnim institucijama, poput zavoda/instituta, muzeja, administrativnih službi, gdje također postoji objektivna potreba za prostornu analizu različitih fenomena. Naročito se to odnosi na poslove u kojima se upotrebljava GIS tehnologija, čija je važnost na tržištu rada dobro poznata i na globalnom nivou.

2.8. Prohodnost studija

Shodno članu 157. Pravila Prirodno-matematičkog fakulteta Sarajevo, student ima pravo da jedanput u toku studija pređe na drugi odsjek, odnosno smjer na Univerzitetu u Sarajevu – Prirodno-matematičkom fakultetu, pod uslovom da do početka nastave izvrši sve obaveze utvrđene nastavnim planom i programom za odsjek, odnosno smjer na koji prelazi. Nakon završetka II ciklusa studija, magistri/magistre geografije imaju mogućnost da nastave svoje obrazovanje na III ciklusu studija (doktorski studij) na istom studijskom usmjerenju (Geografija u obrazovanju (u okviru studija zajedničkog trećeg ciklusa – doktorski studij „Prirodne i matematičke nauke u obrazovanju“ na nivou Prirodno-matematičkog fakulteta), na Odsjeku za geografiju, Univerziteta u Sarajevu – Prirodno-matematičkog fakulteta. U međunarodnom okviru, pruža se mogućnost vertikalne prohodnosti unutar zemalja članica EU koje imaju komplementarne studijske programe.

2.9. Skala bodovanja i ocjenjivanja

Studijska godina traje od oktobra do juna i organizovana je u dva semestra: zimski i ljetni. U skladu sa ECTS-om, obim nastavnih programa iznosi 60 ECTS studijskih bodova – kredita u jednoj studijskoj godini, odnosno 30 ECTS studijskih bodova – kredita u jednom semestru. Jedan ECTS studijski bod – kredit predstavlja 25 sati ukupnog opterećenja studenta kroz sve oblike njegovog rada na određenom predmetu. Konačan uspjeh studenta nakon svih predviđenih oblika provjere znanja vrednuje se i ocjenjuje sistemom uporedivim sa ECTS skalom ocjenjivanja, kako slijedi:

Tabela 2 Skala bodovanja i ocjenjivanja

ECTS Ocjena	Ocjena	Opis
A	10	Izuzetan uspjeh u postizanju ishoda učenja bez grešaka ili sa neznatnim greškama
B	9	Iznad prosjeka u postizanju ishoda učenja, sa ponekom greškom
C	8	Prosječan u postizanju ishoda učenja, sa primjetnim greškama
D	7	Općenito dobar u postizanju ishoda učenja, ali sa značajnijim nedostacima
E	6	Zadovoljava minimalne uslove u postizanju ishoda učenja
F	5	Ne zadovoljava minimalne uslove

2.10. Osiguranje kvalitete

Sistem osiguranja kvaliteta na Univerzitetu u Sarajevu – Prirodno-matematičkom fakultetu uređen je Pravilnikom o sistemu osiguranja kvaliteta Univerziteta u Sarajevu – Prirodno-matematičkog fakulteta i Pravilnikom o sistemu osiguranja i upravljanja kvalitetom Univerziteta u Sarajevu. Tijela Fakulteta odgovorna za uspostavu i provođenje sistema osiguranja kvaliteta su

- Vijeće Univerziteta Sarajevu – Prirodno-matematičkog fakulteta,
- Prodekan za međunarodnu saradnju i osiguranje kvaliteta,
- Odbor za osiguranje kvaliteta.

Navedena tijela međusobno sarađuju u provođenju postupaka osiguranja i unapređenja kvaliteta u svim područjima djelovanja Univerziteta Sarajevu – Prirodno-matematičkog fakulteta. U

pojedininim područjima osiguranja kvaliteta učestvuju i druga tijela Univerziteta Sarajevu – Prirodno-matematičkog fakulteta u okviru svojih nadležnosti. Sistemom osiguranja i unapređenja kvaliteta upravlja Vijeće Univerziteta Sarajevu – Prirodno-matematičkog fakulteta koje u okviru svojih nadležnosti donosi:

- odluke o prihvatanju strategije razvoja, pravilnika, priručnika i procedura za osiguranje i unapređenje kvaliteta u svim područjima djelovanja Univerziteta Sarajevu – Prirodno-matematičkog fakulteta,
- odluke o prihvatanju periodičnih planova i izvještaja Odbora,
- odluke o prihvatanju izvještaja o provedenoj internoj evaluaciji pojedinih studijskih programa,
- kao i druge odluke, planove, preporuke koje se tiču unapređenja kvaliteta u svim područjima djelovanja Univerziteta Sarajevu – Prirodno-matematičkog fakulteta.

Prodekan za međunarodnu saradnju i osiguranje kvaliteta koordinira poslovima iz domena osiguranja kvaliteta, priprema normativne akte kojim se regulira sistem osiguranja kvaliteta na Univerzitetu Sarajevu – Prirodno-matematičkom fakultetu i pokreće inicijative za unapređenje kvaliteta rada. Odbor za osiguranje kvaliteta Univerziteta Sarajevu – Prirodno-matematičkog fakulteta, kao savjetodavno tijelo je nadležno da:

- planira strategije razvoja i unapređivanja kvaliteta cjelokupne djelatnosti Univerziteta Sarajevu – Prirodno-matematičkog fakulteta (definisane standarde kvaliteta, predlaganje politike i procedura vezanih za sistem kvaliteta, utvrđivanje i razvijanje indikatora kvaliteta uz uvažavanje općeprihvaćenih standarda u visokom obrazovanju);
- predlaže izvještaje o internoj evaluaciji;
- predlaže opće akte i procedure u oblasti osiguranja kvaliteta (analize prolaznosti, vrednovanje nastavnih programa, evaluacija rada akademskog osoblja i drugih zaposlenika i sl.);
- organizira analize uspješnosti studiranja i identifikacije uzorka nekvalitetnog i neefikasnog procesa;

- priprema godišnji izvještaj u skladu sa datim nadležnostima;
- obavlja i druge poslove vezane za osiguranje kvaliteta na osnovu odluke organa Univerziteta Sarajevu – Prirodno-matematičkog fakulteta.

Osiguranje kvaliteta studijskog programa II ciklusa studija na studijskom programu Geografije – Nastavnički smjer provodit će gore navedena tijela odgovorna za uspostavu i provođenje sistema osiguranja kvaliteta a u skladu sa dokumentima sistema osiguranja kvaliteta. Osiguranje kvaliteta studijskog programa bazirano je na evaluaciji rada nastavnika i asistenata kao i evaluaciji svakog pojedinačnog kursa. Evaluacija se provodi nakon svakog semestra, a studenti imaju mogućnost da iskažu svoje stavove o sadržaju predmeta, opterećenju na predmetu, kvalitetu izvođenja nastave i organizaciji ispita. Dobiveni rezultati se analiziraju te se nastavnicima dostavljaju izvještaji za svaki predmet pojedinačno. Na osnovu dobivenih rezultata nastavnici vrše potrebne korektivne radnje. Proces prikupljanja i analize podataka, vrednovanje i provođenje korektivnih mjera koordinira Odbor za osiguranje Univerziteta Sarajevu – Prirodno-matematičkog fakulteta uz podršku Prodekana za međunarodnu saradnju i kvalitet.

Studijski program Geografije – Nastavnički smjer na Odsjeku za geografiju Univerziteta u Sarajevu primjenjuje interaktivne nastavne metode i oblike rada koji studente aktivno uključuju u obrazovni proces. Predavanja i vježbe dizajnirane su s fokusom na studentsku participaciju i poticanju interaktivnog učenja. Studentima se pružaju i brojne izvanredne aktivnosti i istraživačke mogućnosti. Zajedno sa svojim profesorima/mentorima mogu sudjelovati u različitim istraživačkim projektima, čiji rezultati se mogu prezentovati na relevantnim naučnim i stručnim konferencijama i kongresima. Značajni primjeri takvih događaja uključuju:

- Kongres geografa Bosne i Hercegovine, u organizaciji Geografskog društva u Federaciji Bosne i Hercegovine (svake četvrte godine)
- Međunarodni kongres o turizmu i hotelijerstvu – ITHMC, u organizaciji Odsjeka za geografiju (svake godine) itd.

Pored prezentacija, studenti u saradnji sa nastavnicima i mentorima imaju priliku objavljivati članke u naučnim časopisima indeksiranim u relevantnim međunarodnim bazama podataka.

Dodatno, nastavnici i saradnici aktivno podržavaju i pružaju stručnu pomoć Udruženju studenata geografije EGEA iz Sarajeva, doprinoseći tako i širem razvoju studentske zajednice.

Shodno svemu navedenom, na II ciklusu studija na Nastavničkom studijskom smjeru ističe se studentski centriran nastavni pristup i bogat istraživački i stručni angažman, što pruža studentima solidne akademske temelje i pripremaju ih za uspješan profesionalni ulazak u oblast geografskog obrazovanja.

3. OPIS STUDIJSKOG PROGRAMA

3.1. Ishodi učenja na nivou studijskog programa

Ishodi učenja na nivou studijskoga programa su definisani u skladu sa zahtjevima strukovnih udruženja i tržišta rada, nastavkom školovanja, opštim društvenim potrebama i standardima kvalifikacijskog okvira, te proizilaze iz ciljeva studijskog programa. Oni su mjerljivi rezultati koji odražavaju sticanje znanja, vještina i kompetencija koje studijski program Geografije – Nastavnički smjer nastoji pružiti studentima, što omogućava kontinuirano unapređivanje nastavnog pristupa, kako bi se osigurala učinkovita realizacija ciljeva studijskog programa. Magistar/magistra su osposobljeni da:

Znanje:

- Diskutuje o aktuelnim geografskim pitanjima iz oblasti globalnog održivog razvoja;
- Identificira i objašnjava trendove u savremenom geografskom obrazovanju;
- Komparira geografsko obrazovanje u Bosni i Hercegovini i drugim državama.

Vještine:

- Upotrebljava savremenu geoinformatičku tehnologiju pri objašnjavanju geografskih pojava i procesa na Zemlji;
- Analizira i evaluira nastavne sadržaje, metode i sredstva u okviru geografskog obrazovanja na nivou osnovne i srednje škole;

- Upotrebljava jednostavne naučno-istraživačke metode u oblasti geografskog obrazovanja.

Kompetencije:

- Planira i provodi nastavni proces iz geografije na nivou osnovne i srednje škole;
- Sudjeluje u kreiranju kurikularnih dokumenata za nastavu geografije u osnovnoj i srednjoj školi;
- Prilagođava geografske obrazovne sadržaje inkluzivnom tipu nastave.

Popis obaveznih i izbornih predmeta s brojem ECTS bodova i brojem kontakt sati nastave potrebnim za njihovu izvedbu

Tabela 3 Popis obaveznih i izbornih predmeta s brojem ECTS bodova i brojem kontakt sati nastave potrebnim za njihovu izvedbu - I studijska godina (I i II semestar)

Studij: REGIONALNO I PROSTORNO PLANIRANJE			
I GODINA	I Semestar		
Nastavni predmet	ECTS	P*	V*
Obavezni predmeti:			
Metodologija izrade i analize nastavnih planova i programa iz geografije	6	30	30
Savremeni trendovi u geografskom obrazovanju	6	30	30
Geoinformatička tehnologija u geografskom obrazovanju	6	30	30
Geografija i regionalni razvoj	6	30	30
Izborni predmeti:			
Savremeni političko-geografski problemi svijeta	6	30	30
Savremeni ekonomsko-geografski problemi svijeta	6	30	30
Savremeni demografski procesi u svijetu	6	30	30
Geoekološki sadržaji u nastavi geografije	6	30	30
Geografija u inkluzivnoj nastavi	6	30	30
Ukupno I semestar: obavezni + jedan izborni	30	150	150

I GODINA	II Semestar		
Nastavni predmet	ECTS	P*	V*
Obavezni predmeti:			
Završni rad II ciklusa	30		30
Ukupno II semestar: jedan obavezni	30	30	30
UKUPNO I STUDIJSKA GODINA	60	60	60
*P – Predavanja			
*V – Vježbe			

3.2. Informacije o strukturi studija i uslovima upisa u sljedeći semestar

Struktura II ciklusa studija na Nastavničkom studijskom smjeru je usklađena sa zakonskom i podzakonskom regulativom, odnosno Zakonom o visokom obrazovanju, ("Službene novine Kantona Sarajevo", broj 36/22), Član 100. (Prelazak u narednu godinu), stav (1)–(8), Statutom UNSA (Član 189.), Pravilima studiranja za I, II ciklus studija, integrirani, stručni i specijalistički studija na Univerzitetu u Sarajevu – Član 18. (obim i struktura studija i studijskog programa) i Članom 19. (Studijski program).

3.3. Logička matrica ciljeva učenja

Logička matrica ciljeva učenja predstavlja strukturni prikaz obrazovnih ciljeva povezanih s nastavnim predmetima. Pri tome je važno naglasiti da iz ovih ciljeva proističu svi prethodno navedeni ishodu učenja, koji se odnose na znanje, vještine i kompetencije studenata. Ova matrica strukturira ciljeve prema hijerarhijskom i logičkom redoslijedu, čime se omogućava jasno razumijevanje i povezanost između različitih elemenata nastavnog programa. U ovoj matrici ciljeva učenja, svaki red predstavlja jedan nastavni predmet, dok svaka kolona sadrži određeni obrazovni cilj. Ovaj pristup omogućava uvid u povezanost ciljeva sa svakim nastavnim predmetom, istovremeno pružajući pregled obuhvata i progresije učenja.

Tabela 4 Logička matrica ciljeva učenja

NASTAVNI PREDMETI	CILJEVI NASTAVNOG PROGRAMA		
	1	2	3
Metodologija izrade i analize nastavnih planova i programa iz geografije		+	
Savremeni trendovi u geografskom obrazovanju	+		+
Geoinformatička tehnologija u geografskom obrazovanju	+		
Geografija i regionalni razvoj		+	
Savremeni političko-geografski problemi svijeta	+		
Savremeni ekonomsko-geografski problemi svijeta	+		
Savremeni demografski procesi u svijetu	+		
Geokološki sadržaji u nastavi geografije	+		
Geografija u inkluzivnoj nastavi			+
Završni rad II ciklusa	+	+	+

3.4. Popis ili uslovi izbora predmeta koje student može izabrati s drugih studijskih programa

Nastavnim planom i programom II ciklusa studija na studijskom Nastavničkom smjeru nisu predviđeni uslovi izbora predmeta koje student može izabrati sa drugih studijskih programa.

3.5. Način dokumentovanja 30 ECTS praktične nastave

Svaki nastavni predmet koji u svom nastavnom programu obuhvata praktični aspekt, a što se prvenstveno na Geoinformatičku tehnologiju u geografskom obrazovanju, detaljno se bilježi kroz obrasce prisustva, a odgovornost za vođenje ovih evidencija leži na predmetnom nastavniku. Sve informacije o izvedbi praktičnih vježbi i prisustvu studenata pažljivo se prikupljaju, te se ovjeravaju od strane nadređenog autoriteta, Šefa Odsjeka za geografiju.

3.6. Informacije o načinu završetka studija

Student stiče diplomu magistra/magistre geografije i odgovarajuće naučno zvanje ako je ispunio sve obaveze propisane nastavnim programom II ciklusa studija, stekao minimalno 60 ECTS bodova, te uspješno odbranio završni rad II ciklusa studija u skladu sa Statutom Univerziteta i Pravilima

studiranja na I i II ciklusu studija na Univerzitetu u Sarajevu. Uz diplomu se izdaje i dodatak diplomi.

Mentora za izradu završnog rada II ciklusa studija bira kandidat na osnovu vlastitog interesovanja i nastavno-naučne oblasti nastavnika. Moguće teme završnih radova predlažu predmetni nastavnici, a odobrava Vijeće Odsjeka za geografiju i Vijeće Prirodno-matematičkog fakulteta. Također, studentu se može odobriti tema završnog rada koju samostalno predloži, uz prethodnu konsultaciju sa nastavnikom, budućim mentorom. Prijava teme se podnosi na propisanom obrascu iz Studentske službe. Mentor potom predlaže komisiju koja se sastoji od četiri člana (predsjednik, mentor, član i rezervni član), koju također odobrava Vijeće Odsjeka za geografiju i Vijeće Prirodno-matematičkog fakulteta. Članovi komisije mogu biti svi predmetni nastavnici koji učestvuju u realizaciji studijskog programa Geografije – Nastavnički smjer, u zvanju od docenta do redovnog profesora. Nakon što radna verzija završnog rada II ciklusa studija bude prihvaćena od strane mentora i ostalih članova komisije, komisija sastavlja izvještaj o ocjeni i odbrani završnog rada II ciklusa studija, koji se ponovo usvaja na navedenim vijećima. Najranije sedam dana nakon usvajanja izvještaja od strane Vijeća Prirodno-matematičkog fakulteta, može se zakazati se datum odbrane rada, uz poštovanje ostalih propisanih procedura od strane Univerziteta u Sarajevu i Prirodno-matematičkog fakulteta, kao njegove organizacione jedinice. Završni rad II ciklusa i postupak njegove odbrane su otvoreni za javnost. Uspješnom odbranom završnog rada II ciklusa, student stiče akademsku titulu, stručno zvanje Magistar/magistra geografije u obrazovanju.

4. OPIS SVIH PREDMETA NA STUDIJU

UNIVERZITET U SARAJEVU – PRIRODNO-MATEMATIČKI FAKULTET
OPIS PREDMETA

Obrazac SP2

Stranica 1 od 2

Šifra predmeta: GUO-522-1	Naziv predmeta: Metodologija izrade i analize nastavnih planova i programa iz geografije		
Ciklus: II	Godina: I	Semestar: I	Broj ECTS kredita: 6
Status: Obavezni predmet		Ukupan broj sati: 60 Predavanja: 30 Vježbe: 30	
Učesnici u nastavi:	Nastavnici i saradnici izabrani na oblast kojoj predmet pripada		
Preduslov za upis:	/		
Ciljevi predmeta:	Osposobljavanje studenata za sudjelovanje u izradi, kritičkoj analizi i provođenju nastavnih planova i programa (kurikuluma) iz geografije.		
Tematske jedinice:	<ol style="list-style-type: none">1. Uvodna razmatranja;2. Nastavni plan i program i kurikulum – sličnosti i razlike;3. Savremeni koncept geografskog obrazovanja;4. Obrazovni sistem Bosne i Hercegovine;5. Nastavni planovi i program, zajednička jezgra i kurikularna reforma u Bosni i Hercegovini;6. Evaluacija postojećih nastavnih planova i programa;7. Određivanje ciljeva nastave geografije;8. Prvi test;9. Oblasna struktura geografije kao školskog predmeta;10. Definisane ishoda učenja u geografiji;11. Indikatori provođenja ishoda učenja u geografiji;12. Ocjenjivanje i vrednovanje u nastavi geografije;13. Geografsko obrazovanje i međupredmetna povezanost;14. Kurikularna reforma i nastavne pripreme;15. Drugi test.		
Ishodi učenja:	Znanje: <ul style="list-style-type: none">• student/-ica razlikuje različite koncepte i segmente nastavnih planova i programa (kurikuluma). Vještine: <ul style="list-style-type: none">• student/-ica analizira postojeće nastavne planove i programe iz geografije;• kreira ishode i indikatore učenja u nastavi geografije. Kompetencije: <ul style="list-style-type: none">• student/-ica predlaže rješenja za kreiranje efektivnijih nastavnih planova i programa (kurikuluma).		

Metode izvođenja nastave:	Multimedijalno izlaganje, demonstracija i razgovor (predavanje); individualni rad studenata, demonstracija i razgovor (vježbe).																																										
Metode provjere znanja sa strukturom ocjene¹:	<table><thead><tr><th></th><th><i>Bodovi</i></th><th><i>Min.</i></th></tr></thead><tbody><tr><td>Pohađanje nastave</td><td>10</td><td>6</td></tr><tr><td>Angažman na nastavi</td><td>5</td><td>3</td></tr><tr><td>Testovi</td><td>30</td><td>16</td></tr><tr><td>Seminarski rad</td><td>15</td><td>8</td></tr><tr><td>Završni ispit</td><td>40</td><td>22</td></tr><tr><td>UKUPNO</td><td>100</td><td>100</td></tr></tbody></table> <p>Ocjenjivanje:</p> <table><thead><tr><th><i>Ocjena</i></th><th><i>ECTS ocjena</i></th><th><i>Broj bodova</i></th></tr></thead><tbody><tr><td>10</td><td>(A) izvrstan</td><td>95 - 100</td></tr><tr><td>9</td><td>(B) odličan</td><td>85 - 94</td></tr><tr><td>8</td><td>(C) vrlo dobar</td><td>75 - 84</td></tr><tr><td>7</td><td>(D) dobar</td><td>66 - 74</td></tr><tr><td>6</td><td>(E) dovoljan</td><td>55 - 64</td></tr><tr><td>5</td><td>(F, FX) nedovoljan</td><td>< 55</td></tr></tbody></table>		<i>Bodovi</i>	<i>Min.</i>	Pohađanje nastave	10	6	Angažman na nastavi	5	3	Testovi	30	16	Seminarski rad	15	8	Završni ispit	40	22	UKUPNO	100	100	<i>Ocjena</i>	<i>ECTS ocjena</i>	<i>Broj bodova</i>	10	(A) izvrstan	95 - 100	9	(B) odličan	85 - 94	8	(C) vrlo dobar	75 - 84	7	(D) dobar	66 - 74	6	(E) dovoljan	55 - 64	5	(F, FX) nedovoljan	< 55
	<i>Bodovi</i>	<i>Min.</i>																																									
Pohađanje nastave	10	6																																									
Angažman na nastavi	5	3																																									
Testovi	30	16																																									
Seminarski rad	15	8																																									
Završni ispit	40	22																																									
UKUPNO	100	100																																									
<i>Ocjena</i>	<i>ECTS ocjena</i>	<i>Broj bodova</i>																																									
10	(A) izvrstan	95 - 100																																									
9	(B) odličan	85 - 94																																									
8	(C) vrlo dobar	75 - 84																																									
7	(D) dobar	66 - 74																																									
6	(E) dovoljan	55 - 64																																									
5	(F, FX) nedovoljan	< 55																																									
Literatura²:	<p>Obavezna:</p> <ol style="list-style-type: none">Jukić, T. (1999): Odnos kurikuluma i nastavnog plana i programa. Pedagogijska istraživanja, Vol. 7 (1).Agencija za predškolsko, osnovno i srednje obrazovanje Bosne i Hercegovine (2017): Zajednička jezgra nastavnih planova i programa za Moju okolinu, Prirodu i društvo, Društvo i Geografiju definisana na ishodima učenja.Online platforma za kurikulum Kantona Sarajevo (2021): https://kurikulum.ks.gov.ba/ <p>Dopunska:</p> <ol style="list-style-type: none">Jahić, H. (2015). Didaktičko-metodička analiza okvirnog nastavnog plana i programa geografije u Federaciji Bosne i Hercegovine, Acta geographica Bosniae et Herzegovinae, Vol. 2 (3).Matas, M. (1998): Metodika nastave geografije, Hrvatsko geografsko društvo, Zagreb.																																										

¹ Struktura bodova i bodovni kriterij za svaki nastavni predmet utvrđuje vijeće organizacione jedinice prije početka studijske godine u kojoj se izvodi nastava iz nastavnog predmeta u skladu sa članom 64. st. 6 Zakona o visokom obrazovanju Kantona Sarajevo.

² Senat visokoškolske ustanove kao ustanove, odnosno vijeće organizacione jedinice visokoškolske ustanove, kao javne ustanove, utvrđuje obavezne i preporučene udžbenike i priručnike, kao i drugu preporučenu literaturu, na osnovu koje se priprema i polaže ispit posebnom odlukom koju obavezno objavljuje na svojoj internet stranici prije početka studijske godine u skladu sa članom 56. st. 3. Zakona o visokom obrazovanju Kantona Sarajevo.

UNIVERZITET U SARAJEVU – PRIRODNO-MATEMATIČKI FAKULTET
OPIS PREDMETA

Obrazac SP2

Stranica 1 od 2

Šifra predmeta: GUO-535-1	Naziv predmeta: Savremeni trendovi u geografskom obrazovanju		
Ciklus: II	Godina: I	Semestar: I	Broj ECTS kredita: 6
Status: Obavezni predmet		Ukupan broj sati: 60 Predavanja: 30 Vježbe: 30	
Učesnici u nastavi:	Nastavnici i saradnici izabrani na oblast kojoj predmet pripada		
Preduslov za upis:	/		
Ciljevi predmeta:	Upoznavanje studenata sa savremenim temama, te modernim pristupima u geografskom obrazovanju, te sticanje kompetencija u oblasti inkluzivnog obrazovanja, odnosno njegovoj provedbi iz uloge nastavnika.		
Tematske jedinice:	<ol style="list-style-type: none">1. Uvodna razmatranja;2. Prostorna savremenost i problemska nastava;3. Dominantne teme u savremenoj geografiji;4. Savremena uloga nastavnika geografije;5. Učenje na daljinu i geografsko obrazovanje;6. Savremene geografske vještine;7. Moderne tehnologije i geografsko obrazovanje;8. Prvi test;9. Naučno-pedagoški aspekti inkluzivnog obrazovanja;10. Nastavnik u inkluzivnom obrazovanju;11. Empirijsko istraživanje inkluzivnog obrazovanja;12. Nastavni sadržaji u geografiji i inkluzivno obrazovanje;13. Nastavna sredstva u geografiji i inkluzivno obrazovanje;14. Nastavne metode u geografiji i inkluzivno obrazovanje;15. Drugi test.		
Ishodi učenja:	Znanje: <ul style="list-style-type: none">• student/-ica objašnjava značaj geografije u savremenom obrazovanju;• objašnjava naučno-pedagoške aspekte inkluzivnog obrazovanja. Vještine: <ul style="list-style-type: none">• student/-ica diskutira na temu savremenih koncepata u nastavi geografije;• koristi savremene metode podučavanja u geografiji;• odabire adekvatne metode podučavanja u inkluzivnom obrazovanju.		

	Kompetencije: <ul style="list-style-type: none">• student/-ica evaluira nastavne sadržaje, sredstva i metode u geografskom obrazovanju;• dizajnira koncept inkluzivne nastave u geografskom obrazovanju.																																										
Metode izvođenja nastave:	Multimedijalno izlaganje, demonstracija i razgovor (predavanje); individualni rad studenata, demonstracija i razgovor (vježbe).																																										
Metode provjere znanja sa strukturom ocjene¹:	<table><thead><tr><th></th><th><i>Bodovi</i></th><th><i>Min.</i></th></tr></thead><tbody><tr><td>Pohađanje nastave</td><td>10</td><td>6</td></tr><tr><td>Angažman na nastavi</td><td>5</td><td>3</td></tr><tr><td>Testovi</td><td>30</td><td>16</td></tr><tr><td>Seminarski rad</td><td>15</td><td>8</td></tr><tr><td>Završni ispit</td><td>40</td><td>22</td></tr><tr><td>UKUPNO</td><td>100</td><td>100</td></tr></tbody></table> Ocjenjivanje: <table><thead><tr><th><i>Ocjena</i></th><th><i>ECTS ocjena</i></th><th><i>Broj bodova</i></th></tr></thead><tbody><tr><td>10</td><td>(A) izvrstan</td><td>95 - 100</td></tr><tr><td>9</td><td>(B) odličan</td><td>85 - 94</td></tr><tr><td>8</td><td>(C) vrlo dobar</td><td>75 - 84</td></tr><tr><td>7</td><td>(D) dobar</td><td>66 - 74</td></tr><tr><td>6</td><td>(E) dovoljan</td><td>55 - 64</td></tr><tr><td>5</td><td>(F, FX) nedovoljan</td><td>< 55</td></tr></tbody></table>		<i>Bodovi</i>	<i>Min.</i>	Pohađanje nastave	10	6	Angažman na nastavi	5	3	Testovi	30	16	Seminarski rad	15	8	Završni ispit	40	22	UKUPNO	100	100	<i>Ocjena</i>	<i>ECTS ocjena</i>	<i>Broj bodova</i>	10	(A) izvrstan	95 - 100	9	(B) odličan	85 - 94	8	(C) vrlo dobar	75 - 84	7	(D) dobar	66 - 74	6	(E) dovoljan	55 - 64	5	(F, FX) nedovoljan	< 55
	<i>Bodovi</i>	<i>Min.</i>																																									
Pohađanje nastave	10	6																																									
Angažman na nastavi	5	3																																									
Testovi	30	16																																									
Seminarski rad	15	8																																									
Završni ispit	40	22																																									
UKUPNO	100	100																																									
<i>Ocjena</i>	<i>ECTS ocjena</i>	<i>Broj bodova</i>																																									
10	(A) izvrstan	95 - 100																																									
9	(B) odličan	85 - 94																																									
8	(C) vrlo dobar	75 - 84																																									
7	(D) dobar	66 - 74																																									
6	(E) dovoljan	55 - 64																																									
5	(F, FX) nedovoljan	< 55																																									
Literatura²:	Obavezna: <ol style="list-style-type: none">1. Lambert, D. i Morgan, J. (2010): Teaching Geography 11-18 – A Conceptual Approach. McGraw Hill, New York.2. Matas, M. (1998): Metodika nastave geografije, Hrvatsko geografsko društvo, Zagreb.3. Inkluzija u školstvu Bosne i Hercegovine: Put prevazilaženja neravnopravnosti u odgoju i obrazovanju, Zbornik radova (2003): Odsjek za pedagogiju Filozofskog fakulteta Univerziteta u Sarajevu, Sarajevo. Dopunska: <ol style="list-style-type: none">1. Avdić, B. (2015): Definicije geografije – naučna, edukacijska i aplikativna analiza (2015). Zbornik radova: Nova naučna edukativna misao 5/2015.																																										

¹ Struktura bodova i bodovni kriterij za svaki nastavni predmet utvrđuje vijeće organizacione jedinice prije početka studijske godine u kojoj se izvodi nastava iz nastavnog predmeta u skladu sa članom 64. st. 6 Zakona o visokom obrazovanju Kantona Sarajevo.

² Senat visokoškolske ustanove kao ustanove, odnosno vijeće organizacione jedinice visokoškolske ustanove, kao javne ustanove, utvrđuje obavezne i preporučene udžbenike i priručnike, kao i drugu preporučenu literaturu, na osnovu koje se priprema i polaže ispit posebnom odlukom koju obavezno objavljuje na svojoj internet stranici prije početka studijske godine u skladu sa članom 56. st. 3. Zakona o visokom obrazovanju Kantona Sarajevo.

UNIVERZITET U SARAJEVU – PRIRODNO-MATEMATIČKI FAKULTET
OPIS PREDMETA

Obrazac SP2

Stranica 1 od 2

Šifra predmeta: GUO-537-1	Naziv predmeta: Geoinformatička tehnologija u geografskom obrazovanju		
Ciklus: II	Godina: I	Semestar: I	Broj ECTS kredita: 6
Status: Obavezni predmet		Ukupan broj sati: 60 Predavanja: 30 Vježbe: 30	
Učesnici u nastavi:	Nastavnici i saradnici izabrani na oblast kojoj predmet pripada		
Preduslov za upis:	/		
Ciljevi predmeta:	Osposobljavanje studenata za upotrebu geoinformatičke tehnologije u nastavi geografije.		
Tematske jedinice:	<ol style="list-style-type: none">1. Uvodna razmatranja;2. Savremena nastavna sredstva u geografskom obrazovanju;3. Informatičko-kompjuterska tehnologija u nastavi;4. Internet u geografskom obrazovanju;5. Virtuelni globusi u geografskom obrazovanju;6. Virtuelna realnost u geografskom obrazovanju;7. Vještačka inteligencija i geografija;8. Prvi test;9. Historijat korištenja GIS-a u obrazovanju;10. Savremeni primjeri korištenja GIS-a u nastavi u svijetu;11. GIS nako nastavni sadržaj;12. Geobaze podataka i njihova geovizualizacija;13. GIS kao nastavno sredstvo i metoda podučavanja;14. Prednosti i otežavajuće okolnosti za korištenje GIS-a u geografskom obrazovanju;15. Drugi test.		
Ishodi učenja:	Znanje: <ul style="list-style-type: none">• student/-ica navodi sva relevantna nastavna sredstva u okviru geoinformatičke tehnologije;• student/-ica komparira mogućnosti različitih nastavnih sredstva, uključujući i geoinformatičku tehnologiju. Vještine: <ul style="list-style-type: none">• koristi savremena geoinformatička nastavna sredstva prilikom podučavanja geografskih lekcija. Kompetencije: <ul style="list-style-type: none">• student/-ica evaluira pozitivne i negativne aspekte informatizacije geografskog obrazovanja.		

Metode izvođenja nastave:	Multimedijalno izlaganje, demonstracija i razgovor (predavanje); individualni rad studenata, demonstracija i razgovor (vježbe).																																										
Metode provjere znanja sa strukturom ocjene¹:	<table><thead><tr><th></th><th><i>Bodovi</i></th><th><i>Min.</i></th></tr></thead><tbody><tr><td>Pohađanje nastave</td><td>10</td><td>6</td></tr><tr><td>Angažman na nastavi</td><td>5</td><td>3</td></tr><tr><td>Testovi</td><td>30</td><td>16</td></tr><tr><td>Seminarski rad</td><td>15</td><td>8</td></tr><tr><td>Završni ispit</td><td>40</td><td>22</td></tr><tr><td>UKUPNO</td><td>100</td><td>100</td></tr></tbody></table> <p>Ocjenjivanje:</p> <table><thead><tr><th><i>Ocjena</i></th><th><i>ECTS ocjena</i></th><th><i>Broj bodova</i></th></tr></thead><tbody><tr><td>10</td><td>(A) izvrstan</td><td>95 - 100</td></tr><tr><td>9</td><td>(B) odličan</td><td>85 - 94</td></tr><tr><td>8</td><td>(C) vrlo dobar</td><td>75 - 84</td></tr><tr><td>7</td><td>(D) dobar</td><td>66 - 74</td></tr><tr><td>6</td><td>(E) dovoljan</td><td>55 - 64</td></tr><tr><td>5</td><td>(F, FX) nedovoljan</td><td>< 55</td></tr></tbody></table>		<i>Bodovi</i>	<i>Min.</i>	Pohađanje nastave	10	6	Angažman na nastavi	5	3	Testovi	30	16	Seminarski rad	15	8	Završni ispit	40	22	UKUPNO	100	100	<i>Ocjena</i>	<i>ECTS ocjena</i>	<i>Broj bodova</i>	10	(A) izvrstan	95 - 100	9	(B) odličan	85 - 94	8	(C) vrlo dobar	75 - 84	7	(D) dobar	66 - 74	6	(E) dovoljan	55 - 64	5	(F, FX) nedovoljan	< 55
	<i>Bodovi</i>	<i>Min.</i>																																									
Pohađanje nastave	10	6																																									
Angažman na nastavi	5	3																																									
Testovi	30	16																																									
Seminarski rad	15	8																																									
Završni ispit	40	22																																									
UKUPNO	100	100																																									
<i>Ocjena</i>	<i>ECTS ocjena</i>	<i>Broj bodova</i>																																									
10	(A) izvrstan	95 - 100																																									
9	(B) odličan	85 - 94																																									
8	(C) vrlo dobar	75 - 84																																									
7	(D) dobar	66 - 74																																									
6	(E) dovoljan	55 - 64																																									
5	(F, FX) nedovoljan	< 55																																									
Literatura²:	<p>Obavezna:</p> <ol style="list-style-type: none">Drešković, N. i Avdić, B. (2017): Didactic aspects of GIS application in geographic school education. Geografski pregled, Vol. 38.Matas, M. (1998): Metodika nastave geografije, Hrvatsko geografsko društvo, Zagreb. <p>Dopunska:</p> <ol style="list-style-type: none">Avdić, B., Mirić, R., Gekić, H., Bidžan-Gekić, A. (2020): Computer skills survey of geography teachers in Bosnia and Herzegovina – Gender, age and regional differences. International Scientific Conference GEOBALCANICA 2020.																																										

¹ Struktura bodova i bodovni kriterij za svaki nastavni predmet utvrđuje vijeće organizacione jedinice prije početka studijske godine u kojoj se izvodi nastava iz nastavnog predmeta u skladu sa članom 64. st. 6 Zakona o visokom obrazovanju Kantona Sarajevo.

² Senat visokoškolske ustanove kao ustanove, odnosno vijeće organizacione jedinice visokoškolske ustanove, kao javne ustanove, utvrđuje obavezne i preporučene udžbenike i priručnike, kao i drugu preporučenu literature, na osnovu koje se priprema i polaže ispit posebnom odlukom koju obavezno objavljuje na svojoj internet stranici prije početka studijske godine u skladu sa članom 56. st. 3. Zakona o visokom obrazovanju Kantona Sarajevo.

UNIVERZITET U SARAJEVU – PRIRODNO-MATEMATIČKI FAKULTET
OPIS PREDMETA

Obrazac SP2

Stranica 1 od 3

Šifra predmeta: RG-519-1	Naziv predmeta: Geografija i regionalni razvoj		
Ciklus: II	Godina: I	Semestar: I	Broj ECTS kredita: 6
Status: Obavezni	Ukupan broj sati: 60 Predavanja: 30 Seminar: 30		
Učesnici u nastavi:	Nastavnici i saradnici izabrani na oblast kojoj predmet pripada		
Preduslov za upis:	/		
Ciljevi predmeta:	Upoznavanje studenata sa strukturom, konceptom i funkcionisanjem spoznajne uloge i značaja geografskog proučavanja regionalnog razvoja		
Tematske jedinice:	<ol style="list-style-type: none">1. Uloga i značaj geografije u proučavanju regionalnog razvoja;2. Pojmovno i suštinsko određenje regionalizacije, regionalizma i regionalnog razvoja;3. Teorije regionalnog razvoja4. Koncepti regionalnog razvoja – geografski pristup5. Utjecaj elemenata prirodno-geografske strukture na regionalni razvoj– prostorne determinante regionalnog razvoja;6. Utjecaj elemenata socijalno-geografske strukture na regionalni razvoj–socijalne determinante regionalnog razvoja;7. Utjecaj elemenata ekonomsko-geografske strukture na regionalni razvoj–ekonomske determinante regionalnog razvoja;8. Prva provjera znanja;9. Geografska regija kao modalitet i instrument regionalnog razvoja;10. Upravljanje razvojem na nivou jedinica lokalne i regionalne samouprave – evropski koncepti i iskustva;11. Regionalna politika Evropske unije – principi i instrumenti;12. Hijerarhijska klasifikacija NUTS regija kao determinanti regionalnog razvoja;13. Bosna i Hercegovina i regionalni razvoj;14. Vizija Evropske unije o regionalnom razvoju Bosne i Hercegovine;15. Zaključna razmatranja		

Ishodi učenja:	<p>Znanje:</p> <ul style="list-style-type: none">• student usvaja i eksplanira sve relevantne geografske (prirodne, socijalne i ekonomske) determinante regionalnog razvoja;• analizira i donosi zaključke vezane za interakciju odnosa metodologije geografskog koncepta izučavanja regionalnog razvoja• tumači evoluciju teorijskih koncepte regionalnog razvoja i savremene aspekte njegove aplikacije u geografiji <p>Vještine:</p> <ul style="list-style-type: none">• Student samostalno koristi savremenu geografsku metodologiju u analizi i eksplanaciji regionalnog razvoja;• student kreira komparativne koncepte legislativnih i naučnih modela regionalnog razvoja <p>Kompetencije:</p> <ul style="list-style-type: none">• Student primjenjuje i evaluira različite modele geografskog koncepta regionalnog razvoja, kritički razmatra i primjenjuje metodologiju na izabranim primjerima• Student kreira vlastiti koncept podsticanja i upravljanja regionalnim razvojem u zadatom prostornom okviru																																										
Metode izvođenja nastave:	Multimedijalno izlaganje i razgovor (predavanje); istraživački samostalni rad studenata i zajednička analiza (vježbe).																																										
Metode provjere znanja sa strukturom ocjene¹:	<p>Provjera znanja – kriterij:</p> <table><thead><tr><th></th><th><i>Max. bodova</i></th><th><i>Uslov</i></th></tr></thead><tbody><tr><td>Pohađanje nastave</td><td>5</td><td>3</td></tr><tr><td>Angažman na nastavi</td><td>5</td><td>3</td></tr><tr><td>Prva provjera znanja</td><td>40</td><td>21</td></tr><tr><td>Seminarski rad</td><td>10</td><td>6</td></tr><tr><td>Završni ispit</td><td>40</td><td>22</td></tr><tr><td>UKUPNO</td><td>100</td><td>55</td></tr></tbody></table> <p>Ocjenjivanje:</p> <table><thead><tr><th><i>Ocjena</i></th><th><i>ECTS ocjena</i></th><th><i>Broj bodova</i></th></tr></thead><tbody><tr><td>10</td><td>(A) izvrstan</td><td>95 - 100</td></tr><tr><td>9</td><td>(B) odličan</td><td>85 - 94</td></tr><tr><td>8</td><td>(C) vrlo dobar</td><td>75 - 84</td></tr><tr><td>7</td><td>(D) dobar</td><td>66 - 74</td></tr><tr><td>6</td><td>(E) dovoljan</td><td>55 - 64</td></tr><tr><td>5</td><td>F, FX) nedovoljan</td><td>< 55</td></tr></tbody></table>		<i>Max. bodova</i>	<i>Uslov</i>	Pohađanje nastave	5	3	Angažman na nastavi	5	3	Prva provjera znanja	40	21	Seminarski rad	10	6	Završni ispit	40	22	UKUPNO	100	55	<i>Ocjena</i>	<i>ECTS ocjena</i>	<i>Broj bodova</i>	10	(A) izvrstan	95 - 100	9	(B) odličan	85 - 94	8	(C) vrlo dobar	75 - 84	7	(D) dobar	66 - 74	6	(E) dovoljan	55 - 64	5	F, FX) nedovoljan	< 55
	<i>Max. bodova</i>	<i>Uslov</i>																																									
Pohađanje nastave	5	3																																									
Angažman na nastavi	5	3																																									
Prva provjera znanja	40	21																																									
Seminarski rad	10	6																																									
Završni ispit	40	22																																									
UKUPNO	100	55																																									
<i>Ocjena</i>	<i>ECTS ocjena</i>	<i>Broj bodova</i>																																									
10	(A) izvrstan	95 - 100																																									
9	(B) odličan	85 - 94																																									
8	(C) vrlo dobar	75 - 84																																									
7	(D) dobar	66 - 74																																									
6	(E) dovoljan	55 - 64																																									
5	F, FX) nedovoljan	< 55																																									

¹Struktura bodova i bodovni kriterij za svaki nastavni predmet utvrđuje vijeće organizacione jedinice prije početka studijske godine u kojoj se izvodi nastava iz nastavnog predmeta u skladu sa članom 64. st.6 Zakona o visokom obrazovanju Kantona Sarajevo

Literatura²:

Obavezna:

- Paasi, Anssi (2003.): Region and place: regional identity in question. Progress in Human Geography 27, 4. str. 475–485.
- Magdić, V. (2019): Regionalna politika EU. doktorska disertacija, Osijek.
- Paasi, Anssi. "Regions and Regional Dynamics." The SAGE Handbook of European Studies (2009): 464
- Krugman Paul R. (1999.): The Role of Geography in Development. International Regional Science Review 22, 2: 142–161. Casey J. Dawkins (2003)
- Osmanković, Jasmina (1999): Teorija i politika regionalnog razvoja Bosne i Hercegovine : doktorska disertacija, Sarajevo

Dopunska:

- Uzelac A. (2001): Prostorno planiranje, Zagreb, Dom i svijet;
- Lovrinčević Ž. i dr (2007): Zbornik radova s konferencije "Social Policy and Regional Development. Izdavači: Ekonomski institut, Zagreb i Friedrich Ebert Stiftung
- Terlouw P.C. (1992): The regional geography of the world-system. External arena, Periphery, Semiperiphery, Core. Netherland Geographical Studies, No144, Utrecht.

² Senat visokoškolske ustanove kao ustanove odnosno vijeće organizacione jedinice visokoškolske ustanove kao javne ustanove, utvrđuje obavezne i preporučene udžbenike i priručnike, kao i drugu preporučenu literaturu na osnovu koje se priprema i polaže ispit posebnom odlukom koju obavezno objavljuje na svojoj internet stranici prije početka studijske godine u skladu sa članom 56. st 3. Zakona o visokom obrazovanju Kantona Sarajevo

UNIVERZITET U SARAJEVU – PRIRODNO-MATEMATIČKI FAKULTET
OPIS PREDMETA

Obrazac SP2

Stranica 1 od 3

Šifra predmeta: DG-508.1-1	Naziv predmeta: Savremeni političko-geografski problemi svijeta		
Ciklus: II	Godina: I	Semestar: I	Broj ECTS kredita: 6
Status: Izborni predmet	Ukupan broj sati: 60 Predavanja: 30 Vježbe: 30		
Učesnici u nastavi:	Nastavnici i saradnici izabrani na oblast kojoj predmet pripada		
Preduslov za upis:	/		
Ciljevi predmeta:	Osposobljavanje studenata za samostalno tumačenje suvremenih političko-geografskih problema u svijetu. Kroz razmatranje klasifikacije tih problema, integracijske i dezintegracijske procese u svijetu razviti kritička znanja o kompleksnosti i multidimenzionalnosti utjecaja političko-geografskih problema na stanje globalnog i regionalnog razvoja, sa posebnim osvrtom na suvremene političko-geografske probleme u Jugoistočnoj Evropi i bilateralne odnose među državama regiona i rješavanje tih problema na putu njihovog integriranja u EU i NATO.		
Tematske jedinice:	1 Mjesto političke geografije i geopolitike u sistemu geografskih nauka 2 Razvoj političke geografije 3 Geopolitika i teritorijalnost 4 Proces formiranja političke karte svijeta 5 Globalna političko-geografska slika svijeta 6 Nove paradigme i formiranje novog svjetskog poretka 7 Država, nacija i nacionalna država 8 Prva provjera znanja 9 Klasifikacija suvremenih političko-geografskih problema 10 Savremeni političko-geografski procesi i problemi u suvremenom svijetu- globalni pregled 11 Savremeni političko-geografski procesi i problemi regionalni pregled –Amerika, Azija sa Okeanijom 12 Savremeni političko-geografski procesi i problemi-regionalni pregled –Subsaharska Afrika, Zapadna Azija i Sjevernom Afrikom 13 Političko-geografski problemi- regionalni pregled Evropa 14 Političko-geografski problemi u Jugoistočnoj Evropi sa posebnim osvrtom na Bosnu i Hercegovinu 15 Zaključna razmatranja		

Ishodi učenja:	<p>Znanje:</p> <ul style="list-style-type: none">• student identifikira konfliktne zone i teritorije koje su predmet političkog sporenja u svijetu;• student navodi i pojašnjava službene stavove strana u najistaknutijim savremenim političko-geografskim problemima. <p>Vještine:</p> <ul style="list-style-type: none">• student klasifikuje političko-geografske probleme s obzirom na različite kriterije (regionalni položaj, uzroke, posljedice, vrijeme trajanja, intenzitet i sl.);• student samostalno analizira šire političke, socijalne, ekonomske, demografske i prostorne implikacije savremenih političko-geografskih problema. <p>Kompetencije:</p> <ul style="list-style-type: none">• student iznosi kritički stav o pojedinim političko-geografskim problemima na osnovu objektivnog uvažavanja činjenica;• student kreira prijedlog nastavnih sadržaja iz geografije o političko-geografskim problemima.																																										
Metode izvođenja nastave:	Multimedijalno izlaganje i razgovor (predavanje); istraživački samostalni rad studenata i zajednička analiza (vježbe).																																										
Metode provjere znanja sa strukturom ocjene¹:	<table><thead><tr><th></th><th><i>Max. bodova</i></th><th><i>Uslov</i></th></tr></thead><tbody><tr><td>Pohađanje nastave</td><td>5</td><td>3</td></tr><tr><td>Angažman na nastavi</td><td>5</td><td>3</td></tr><tr><td>Prva provjera znanja</td><td>30</td><td>16</td></tr><tr><td>Seminarski rad</td><td>20</td><td>11</td></tr><tr><td>Završni ispit</td><td>40</td><td>22</td></tr><tr><td>UKUPNO</td><td>100</td><td>55</td></tr></tbody></table> <p>Ocjenjivanje:</p> <table><thead><tr><th><i>Ocjena</i></th><th><i>ECTS ocjena</i></th><th><i>Broj bodova</i></th></tr></thead><tbody><tr><td>10</td><td>(A) izvrstan</td><td>95 - 100</td></tr><tr><td>9</td><td>(B) odličan</td><td>85 - 94</td></tr><tr><td>8</td><td>(C) vrlo dobar</td><td>75 - 84</td></tr><tr><td>7</td><td>(D) dobar</td><td>66 - 74</td></tr><tr><td>6</td><td>(E) dovoljan</td><td>55 - 64</td></tr><tr><td>5</td><td>(F, FX) nedovoljan</td><td>< 55</td></tr></tbody></table>		<i>Max. bodova</i>	<i>Uslov</i>	Pohađanje nastave	5	3	Angažman na nastavi	5	3	Prva provjera znanja	30	16	Seminarski rad	20	11	Završni ispit	40	22	UKUPNO	100	55	<i>Ocjena</i>	<i>ECTS ocjena</i>	<i>Broj bodova</i>	10	(A) izvrstan	95 - 100	9	(B) odličan	85 - 94	8	(C) vrlo dobar	75 - 84	7	(D) dobar	66 - 74	6	(E) dovoljan	55 - 64	5	(F, FX) nedovoljan	< 55
	<i>Max. bodova</i>	<i>Uslov</i>																																									
Pohađanje nastave	5	3																																									
Angažman na nastavi	5	3																																									
Prva provjera znanja	30	16																																									
Seminarski rad	20	11																																									
Završni ispit	40	22																																									
UKUPNO	100	55																																									
<i>Ocjena</i>	<i>ECTS ocjena</i>	<i>Broj bodova</i>																																									
10	(A) izvrstan	95 - 100																																									
9	(B) odličan	85 - 94																																									
8	(C) vrlo dobar	75 - 84																																									
7	(D) dobar	66 - 74																																									
6	(E) dovoljan	55 - 64																																									
5	(F, FX) nedovoljan	< 55																																									

¹ Struktura bodova i bodovni kriterij za svaki nastavni predmet utvrđuje vijeće organizacione jedinice prije početka studijske godine u kojoj se izvodi nastava iz nastavnog predmeta u skladu sa članom 64. st. 6 Zakona o visokom obrazovanju Kantona Sarajevo.

Literatura²:**Obavezna:**

1 Conflict Barometar 2023., Heidelberg institute for international conflict Research e. v., at the Department of Political Science, University of Heidelberg, Heidelberg. (PDF)

2 Bufon M., 2007, Osnove politične geografije. Založba Annales, Koper

3 Cvrtila V., 2004, Politička geografija i geopolitika, Fakultet političkih nauka Sveučilišta u Zagrebu. Zagreb (PDF)

Dopunska:

4 Pavić R., 1999, Uvod u Huntingtona, Geografski horizont, Br.1-2, Hrvatsko geografsko društvo, Zagreb, 21-30;

5 Bufon M., Gosar A., Nurković S., Sanguin A.L., 2006: The Western Balkans-a European Challenge. Založba Annales, Koper;

6 Zovko, M.: Politička geografija, geopolitika i geostrategija u Političkoj misli od 1964. do 2013. godine. Politička misao, vol.1. 2014. Zagreb.

² Senat visokoškolske ustanove kao ustanove, odnosno vijeće organizacione jedinice visokoškolske ustanove, kao javne ustanove, utvrđuje obavezne i preporučene udžbenike i priručnike, kao i drugu preporučenu literaturu, na osnovu koje se priprema i polaže ispit posebnom odlukom koju obavezno objavljuje na svojoj internet stranici prije početka studijske godine u skladu sa članom 56. st. 3. Zakona o visokom obrazovanju Kantona Sarajevo.

UNIVERZITET U SARAJEVU – PRIRODNO-MATEMATIČKI FAKULTET
OPIS PREDMETA

Obrazac SP2

Stranica 1 od 2

Šifra predmeta: DG-501.7-1	Naziv predmeta: Savremeni ekonomsko-geografski problemi svijeta		
Ciklus: II	Godina: I	Semestar: I	Broj ECTS kredita: 6
Status: Izborni predmet		Ukupan broj sati: 60 Predavanja: 30 Vježbe: 30	
Učesnici u nastavi:	Nastavnici i saradnici izabrani na oblast kojoj predmet pripada		
Preduslov za upis:	/		
Ciljevi predmeta:	Upoznavanje sa globalnim ekonomskim obrascima i trendovima kao i geografskom dinamikom ekonomije. Razvijanje spoznaje o dinamici ekonomsko-geografske međuzavisnosti u svijetu s posebnim osvrtom na transformaciju svjetske periferije. Upoznavanje sa prostornim ishodima i problemima ekonomskih integracija. Prepoznavanje važnosti održive poljoprivrede kao primarne brige zemalja svijeta.		
Tematske jedinice:	<ol style="list-style-type: none">1. Ekonomska organizacija i prostorna distribucija2. Prostorna podjela rada3. Globalni ekonomski obrasci i trendovi4. Geografska dinamika svjetske ekonomije5. Prostorna reorganizacija industrijskih aktivnosti6. Dinamika međuzavisnosti: transformacija svjetske periferije7. Poljoprivreda kao primarna briga čovječanstva8. Test9. Geografija tercijarnih djelatnosti10. Regije i lokaliteti unutar svjetske ekonomije11. Ekonomske promjene i geopolitika12. Prostorni ishodi ekonomskih integracija13. Geografski problemi virtuelne ekonomije14. Uzroci i posljedice inovacijskih tokova u prostoru15. Podijeljeni svijet: ekonomska geografija i pitanja razvoja		
Ishodi učenja:	Znanje: <ul style="list-style-type: none">• Prepoznavanje, definisanje i opisivanje glavnih faktora globalnih ekonomskih obrazaca; Razumijevanje i objašnjavanje glavnih globalnih ekonomskih trendova i trendova nejednakog regionalnog razvoja kao i uloge geografskih faktora na formiranje ekonomskih pejzaža.		

	<p>Vještine:</p> <ul style="list-style-type: none">Artikulisanje ključnih varijabli u globalnim proizvodnim i uslužnim funkcijama i mrežama; uspoređivanje i grafičko prikazivanje različitih faktora i modela ekonomske geografije posebno onih koji uključuju argumente slobodne nasuprot poštene trgovine. <p>Kompetencije:</p> <ul style="list-style-type: none">Vrednovanje i uspoređivanje različitih ekonomsko-geografskih sistema i modela razvoja; istraživanje uticaja geografskih faktora na ekonomski razvoj u konkretnim prostornim cjelinama.																					
Metode izvođenja nastave:	Multimedijalno izlaganje i razgovor (predavanje); istraživački samostalni rad studenata i zajednička analiza (vježbe).																					
Metode provjere znanja sa strukturom ocjene¹:	<p>Provjera znanja – kriterij:</p> <p>Prisustvo predavanjima i vježbama: max 5 – min 3 boda Aktivnost na nastavi: max 5 – min 3 boda Seminarski rad na odabranu temu: max 20 – min 11 bodova Parcijalni test tokom semestra: max 30 – min 16 bodova Završni ispit na kraju semestra: max 40 – min 22 boda Ukupno 100 bodova, uslov za prolaz: 55 bodova</p> <p>Ocjenjivanje:</p> <table><thead><tr><th>Ocjena</th><th>E CTS ocjena</th><th>Broj bodova</th></tr></thead><tbody><tr><td>10</td><td>(A) izvrstan</td><td>95 - 100</td></tr><tr><td>9</td><td>(B) odličan</td><td>85 - 94</td></tr><tr><td>8</td><td>(C) vrlo dobar</td><td>75 - 84</td></tr><tr><td>7</td><td>(D) dobar</td><td>65 - 74</td></tr><tr><td>6</td><td>(E) dovoljan</td><td>55 - 64</td></tr><tr><td>5</td><td>(F,FX) nedovoljan</td><td><55</td></tr></tbody></table>	Ocjena	E CTS ocjena	Broj bodova	10	(A) izvrstan	95 - 100	9	(B) odličan	85 - 94	8	(C) vrlo dobar	75 - 84	7	(D) dobar	65 - 74	6	(E) dovoljan	55 - 64	5	(F,FX) nedovoljan	<55
Ocjena	E CTS ocjena	Broj bodova																				
10	(A) izvrstan	95 - 100																				
9	(B) odličan	85 - 94																				
8	(C) vrlo dobar	75 - 84																				
7	(D) dobar	65 - 74																				
6	(E) dovoljan	55 - 64																				
5	(F,FX) nedovoljan	<55																				
Literatura²:	<p>Obavezna:</p> <ol style="list-style-type: none">Knox, P., Agnew, J., McCarthy, L. 2014. The Geography of the World Economy. London: Routledge.Odabrani izvještaji i studije svjetskih i regionalnih organizacija o uticaju aktuelnih svjetskih procesa na globalnu ekonomsko-geografsku realnost;Stutz, F., Warf, B. 2012. The World Economy. New Jersey: Pearson Education.Barnes, T., Peck, J., Sheppard, E. 2012. The Willey-Blackwell Companion to Economic Geography. Chichester: Blackwell Publishing.																					

¹Struktura bodova i bodovni kriterij za svaki nastavni predmet utvrđuje vijeće organizacione jedinice prije početka studijske godine u kojoj se izvodi nastava iz nastavnog predmeta u skladu sa članom 64. st.6 Zakona o visokom obrazovanju Kantona Sarajevo

² Senat visokoškolske ustanove kao ustanove odnosno vijeće organizacione jedinice visokoškolske ustanove kao javne ustanove, utvrđuje obavezne i preporučene udžbenike i priručnike, kao i drugu preporučenu literaturu na osnovu koje se priprema i polaže ispit posebnom odlukom koju obavezno objavljuje na svojoj internet stranici prije početka studijske godine u skladu sa članom 56. st 3. Zakona o visokom obrazovanju Kantona Sarajevo

UNIVERZITET U SARAJEVU – PRIRODNO-MATEMATIČKI FAKULTET
OPIS PREDMETA

Obrazac SP2

Stranica 1 od 3

Šifra predmeta: DG-502.5-1	Naziv predmeta: SAVREMENI DEMOGRAFSKI PROCESI U SVIJETU		
Ciklus: II	Godina: I	Semestar: I	Broj ECTS: 6
Status: Izborni	Ukupan broj sati: 60 Predavanja: 30 Konsultacije: 30		
Nosilac predmeta	Nastavnici i saradnici izabrani na oblast kojoj predmet pripada		
Preduslov za upis:	/		
Ciljevi predmeta:	Postići kod studenata razumijevanje, primjenu teorijskih znanja i sposobnost analize demografskih podataka za praktične potrebe. Upoznavanje sa savremenim i složenim demografskim procesima i metodologijom demografskih istraživanja.		
Tematske jedinice:	1. Demografska obilježja savremenog svijeta 2. Proces razvoja stanovništva kroz historiju 3.-4. Stanovništvo svijeta i specifičnosti u razvijenim zemljama i zemljama u razvoju- regionalna obilježja 5. Demografske teorije 6.-7. Druga demografska tranzicija –obilježje savremenog svijeta 8. Test 9.-10. Odlike prirodnog kretanja stanovništva -savremeni period i trend fertiliteta 11.-12. Trend migratornih kretanja 13-14. Savremena demografska obilježja u Bosni i Hercegovini 14.-15. Studentski projekti/seminari		
Ishodi učenja:	Znanja: <ul style="list-style-type: none">Razumjeti i objasniti demografske trendove savremenog svijeta Vještine: <ul style="list-style-type: none">procijeniti i klasificirati faktore koji utiču na demografske procese i trendove Kompetencije: <ul style="list-style-type: none">primijeniti naučno-istraživački pristup u pripremi i realizaciji relevantnih istraživanja		
Metode izvođenja nastave:	Multimedijalne prezentacije i diskusije (predavanja); praktični rad, analiza nastavnog materijala i diskusija o primjeni vještina i inovativnih ideja u oblasti demografije;		

Metode provjere znanja sa strukturom ocjene¹:	Provjera znanja - kriteriji: Prisustvo predavanjima i vježbama: max 5 – min 3 boda Aktivnost na nastavi: max 5 – min 3 boda Pisani rad (zadaci): max 25 – min 13,5 bodova Parcijalni test tokom semestra: max 25 – min 13,5 boda Završni ispit na kraju semestra: max 40 – min 22 boda Ukupno 100 bodova, uslov za prolaz: 55 bodova Ocjenjivanje: <table border="1"><thead><tr><th>Ocjena</th><th>ECTS ocjena</th><th>Broj bodova</th></tr></thead><tbody><tr><td>10</td><td>(A) izvrstan</td><td>95 - 100</td></tr><tr><td>9</td><td>(B) odličan</td><td>85 - 94</td></tr><tr><td>8</td><td>(C) vrlo dobar</td><td>75 - 84</td></tr><tr><td>7</td><td>(D) dobar</td><td>65 - 74</td></tr><tr><td>6</td><td>(E) dovoljan</td><td>55 - 64</td></tr><tr><td>5</td><td>(F, FX) nedovoljan</td><td><55</td></tr></tbody></table>	Ocjena	ECTS ocjena	Broj bodova	10	(A) izvrstan	95 - 100	9	(B) odličan	85 - 94	8	(C) vrlo dobar	75 - 84	7	(D) dobar	65 - 74	6	(E) dovoljan	55 - 64	5	(F, FX) nedovoljan	<55
Ocjena	ECTS ocjena	Broj bodova																				
10	(A) izvrstan	95 - 100																				
9	(B) odličan	85 - 94																				
8	(C) vrlo dobar	75 - 84																				
7	(D) dobar	65 - 74																				
6	(E) dovoljan	55 - 64																				
5	(F, FX) nedovoljan	<55																				
Literatura²:	Obavezna: <ol style="list-style-type: none">1. Pobrić, A., Avdić, A., 2021: PRAKTIKUM-DEMOGRAFSKE ANALIZE, Prirodno-matematički fakultet Univerziteta u Sarajevu, Sarajevo, ISBN 978-9926-453-38-12. Breznik, D. (1980) Demografija-analiza, metodi i modeli, Naučna Knjiga, Beograd.3. Pobrić, A., 2017: Fertility and the Status of Women in Bosnia and Herzegovina- The demographic fall in fertility in Bosnia and Herzegovina and Europe, LAP LAMBERT Academic Publishing, Saarbrucken, Germany ISBN 978-3-330-03751-94. Pobrić, A. Avdić, A., 2021: Depopulacija i starenje stanovništva u Kantonu 10-Bosna i Hercegovina, Zbornik radova 5. kongresa geografa Bosne i Hercegovine, Sarajevo 18-20. Novembar, ISSN: 2566-3607, Geografsko društvo u Federaciji Bosne i Hercegovine, Sarajevo, str.108-120.5. Wertheimer-Baletić, A. (1999) Stanovništvo i razvoj,																					

¹Struktura bodova i bodovni kriterij za svaki nastavni predmet utvrđuje vijeće organizacione jedinice prije početka studijske godine u kojoj se izvodi nastava iz nastavnog predmeta u skladu sa članom 64. st.6 Zakona o visokom obrazovanju Kantona Sarajevo

² Senat visokoškolske ustanove kao ustanove odnosno vijeće organizacione jedinice visokoškolske ustanove kao javne ustanove, utvrđuje obavezne i preporučene udžbenike i priručnike, kao i drugu preporučenu literaturu na osnovu koje se priprema i polaže ispit posebnom odlukom koju obavezno objavljuje na svojoj internet stranici prije početka studijske godine u skladu sa članom 56. st 3. Zakona o visokom obrazovanju Kantona Sarajevo

Mate, Zagreb.

6. Pabrić, A. (2009) Fertility and the Status of Women in Bosnia and Herzegovina, Kingston University. Doktorski rad

Dopunska:

1. Preston, H.S., Heuveline, P. And Gulliot M. (2001), Demography- measuring and Modeling Population Processes, Blackwell, Oxford.
2. Bošnjović, Ilijas, Pabrić, Alma i dr. (2000) Stanovništvo Bosne i Hercegovine-demografski razvoj u multietničkom društvu. Međunarodni forum Bosna, Sarajevo.
3. Pabrić, Alma (2002) Osnovne značajke i posljedice migracijskih kretanja u Bosni i Hercegovini. Migracijske i etničke teme. Institut za migracije i narodnosti. Zagreb
4. Nejašmić, Ivo (2005) Demogeografija: stanovništvo u prostornim odnosima i procesima. Zagreb: Školska knjiga.
5. Bošnjović, Ilijas (1990) Demografska crna jama: nova zamka industrijskog društva. Veselin Masleša. Sarajevo
6. Rowland, Donald T. (2003) Demographic methods and concepts. Oxford, New York: Oxford University Press.

UNIVERZITET U SARAJEVU – PRIRODNO-MATEMATIČKI FAKULTET
OPIS PREDMETA

Obrazac SP2

Stranica 1 od 2

Šifra predmeta: GUO-513-1	Naziv predmeta: Geoekološki sadržaji u nastavi geografije		
Ciklus: II	Godina: I	Semestar: I	Broj ECTS kredita: 6
Status: Izborni predmet	Ukupan broj sati: 60 Predavanja: 30 Vježbe: 30		
Učesnici u nastavi:	Nastavnici i saradnici izabrani na oblast kojoj predmet pripada		
Preduslov za upis:	/		
Ciljevi predmeta:	Osposobljavanje studenata za ovladavanje metodama podučavanja o okolišu i geokološkim problemima modernog čovječanstva.		
Tematske jedinice:	<ol style="list-style-type: none">1. Uvodna razmatranja;2. Mjesto geokologije u obrazovanju;3. Geografsko obrazovanje i okoliš;4. Upravljanje otpadom kao nastavna tema;5. Izvori energije kao nastavna tema;6. Vodni resursi kao nastavna tema;7. Zdrav okoliš kao nastavna tema;8. Prvi test;9. Biodiverzitet kao nastavna tema;10. Geoekološka dimenzija saobraćaja kao nastavna tema;11. Klimatske promjene kao nastavna tema;12. Geoekološki aspekt globalizacije kao nastavna tema;13. Geoekološke teme u geografskom obrazovanju u Bosni i Hercegovini;14. Proučavanje geokoloških problema u lokalnoj sredini;15. Drugi test.		
Ishodi učenja:	Znanje: <ul style="list-style-type: none">• student/-ica navodi glavne okolišne izazove pred današnjim čovječanstvom;• objašnjava značaj proučavanja okolišnih tema u nastavi geografije. Vještine: <ul style="list-style-type: none">• student/-ica kritički analiza geokološke sadržaje u nastavi geografije na nivou osnovnih i srednjih škola. Kompetencije: <ul style="list-style-type: none">• student/-ica koristi metode podučavanja geokoloških sadržaja u geografskom obrazovanju.		

Metode izvođenja nastave:	Multimedijalno izlaganje, demonstracija i razgovor (predavanje); individualni rad studenata, demonstracija i razgovor (vježbe).																																										
Metode provjere znanja sa strukturom ocjene¹:	<table><thead><tr><th></th><th><i>Bodovi</i></th><th><i>Min.</i></th></tr></thead><tbody><tr><td>Pohađanje nastave</td><td>10</td><td>6</td></tr><tr><td>Angažman na nastavi</td><td>5</td><td>3</td></tr><tr><td>Testovi</td><td>30</td><td>16</td></tr><tr><td>Seminarski rad</td><td>15</td><td>8</td></tr><tr><td>Završni ispit</td><td>40</td><td>22</td></tr><tr><td>UKUPNO</td><td>100</td><td>100</td></tr></tbody></table> <p>Ocjenjivanje:</p> <table><thead><tr><th><i>Ocjena</i></th><th><i>ECTS ocjena</i></th><th><i>Broj bodova</i></th></tr></thead><tbody><tr><td>10</td><td>(A) izvrstan</td><td>95 - 100</td></tr><tr><td>9</td><td>(B) odličan</td><td>85 - 94</td></tr><tr><td>8</td><td>(C) vrlo dobar</td><td>75 - 84</td></tr><tr><td>7</td><td>(D) dobar</td><td>66 - 74</td></tr><tr><td>6</td><td>(E) dovoljan</td><td>55 - 64</td></tr><tr><td>5</td><td>(F, FX) nedovoljan</td><td>< 55</td></tr></tbody></table>		<i>Bodovi</i>	<i>Min.</i>	Pohađanje nastave	10	6	Angažman na nastavi	5	3	Testovi	30	16	Seminarski rad	15	8	Završni ispit	40	22	UKUPNO	100	100	<i>Ocjena</i>	<i>ECTS ocjena</i>	<i>Broj bodova</i>	10	(A) izvrstan	95 - 100	9	(B) odličan	85 - 94	8	(C) vrlo dobar	75 - 84	7	(D) dobar	66 - 74	6	(E) dovoljan	55 - 64	5	(F, FX) nedovoljan	< 55
	<i>Bodovi</i>	<i>Min.</i>																																									
Pohađanje nastave	10	6																																									
Angažman na nastavi	5	3																																									
Testovi	30	16																																									
Seminarski rad	15	8																																									
Završni ispit	40	22																																									
UKUPNO	100	100																																									
<i>Ocjena</i>	<i>ECTS ocjena</i>	<i>Broj bodova</i>																																									
10	(A) izvrstan	95 - 100																																									
9	(B) odličan	85 - 94																																									
8	(C) vrlo dobar	75 - 84																																									
7	(D) dobar	66 - 74																																									
6	(E) dovoljan	55 - 64																																									
5	(F, FX) nedovoljan	< 55																																									
Literatura²:	<p>Obavezna:</p> <ol style="list-style-type: none">Spahić, M. (1999): Osnove geoekologije, Harfo-graf Tuzla, 1999.Matas, M. (1996): Metodika nastave geografije, Hrvatsko geografsko društvo, Zagreb. <p>Dopunska:</p> <ol style="list-style-type: none">Samuel, K. i Sundar, I. (2007): Environmental Education: Curriculum and Teaching Methods. Sarup & Sons, New Delhi.																																										

¹ Struktura bodova i bodovni kriterij za svaki nastavni predmet utvrđuje vijeće organizacione jedinice prije početka studijske godine u kojoj se izvodi nastava iz nastavnog predmeta u skladu sa članom 64. st. 6 Zakona o visokom obrazovanju Kantona Sarajevo.

² Senat visokoškolske ustanove kao ustanove, odnosno vijeće organizacione jedinice visokoškolske ustanove, kao javne ustanove, utvrđuje obavezne i preporučene udžbenike i priručnike, kao i drugu preporučenu literature, na osnovu koje se priprema i polaže ispit posebnom odlukom koju obavezno objavljuje na svojoj internet stranici prije početka studijske godine u skladu sa članom 56. st. 3. Zakona o visokom obrazovanju Kantona Sarajevo.

UNIVERZITET U SARAJEVU – PRIRODNO-MATEMATIČKI FAKULTET
OPIS PREDMETA

Obrazac SP2

Stranica 1 od 2

Šifra predmeta: GUO-521-1	Naziv predmeta: Geografija u inkluzivnoj nastavi		
Ciklus: II	Godina: I	Semestar: I	Broj ECTS kredita: 6
Status: Izborni predmet		Ukupan broj sati: 60 Predavanja: 30 Vježbe: 30	
Učesnici u nastavi:	Nastavnici i saradnici izabrani na oblast kojoj predmet pripada		
Preduslov za upis:	/		
Ciljevi predmeta:	Sticanje kompetencija u oblasti inkluzivnog obrazovanja, odnosno njegovoj provedbi iz uloge nastavnika.		
Tematske jedinice:	<ol style="list-style-type: none">1. Uvodna razmatranja;2. Teorijsko-historijski aspekt obrazovne inkluzije;3. Naučno-pedagoški aspekti inkluzivnog obrazovanja;4. Različitosti u odgojno-obrazovnom i nastavnom radu;5. Nastavnik u inkluzivnom obrazovanju;6. Edukacija nastavnika za inkluzivno obrazovanje i odgoj;7. Prepoznavanje djece sa posebnim potrebama;8. Prvi test;9. Edukacija nastavnika za rad sa djecom sa posebnim potrebama;10. Značaj stručnog usavršavanja edukatora11. Empirijsko istraživanje inkluzivnog obrazovanja;12. Nastavni sadržaji u geografiji i inkluzivno obrazovanje;13. Nastavna sredstva u geografiji i inkluzivno obrazovanje;14. Nastavne metode u geografiji i inkluzivno obrazovanje;15. Drugi test.		
Ishodi učenja:	Znanje: <ul style="list-style-type: none">• student/-ica objašnjava teorijske aspekte inkluzivnog obrazovanja;• objašnjava naučno-pedagoške aspekte inkluzivnog obrazovanja. Vještine: <ul style="list-style-type: none">• student/-ica odabire adekvatne metode podučavanja u inkluzivnom obrazovanju. Kompetencije: <ul style="list-style-type: none">• student/-ica dizajnira koncept inkluzivne nastave u geografskom obrazovanju.		

Metode izvođenja nastave:	Multimedijalno izlaganje, demonstracija i razgovor (predavanje); individualni rad studenata, demonstracija i razgovor (vježbe).																																										
Metode provjere znanja sa strukturom ocjene¹:	<table><thead><tr><th></th><th><i>Bodovi</i></th><th><i>Min.</i></th></tr></thead><tbody><tr><td>Pohađanje nastave</td><td>10</td><td>6</td></tr><tr><td>Angažman na nastavi</td><td>5</td><td>3</td></tr><tr><td>Testovi</td><td>30</td><td>16</td></tr><tr><td>Seminarski rad</td><td>15</td><td>8</td></tr><tr><td>Završni ispit</td><td>40</td><td>22</td></tr><tr><td>UKUPNO</td><td>100</td><td>100</td></tr></tbody></table> <p>Ocjenjivanje:</p> <table><thead><tr><th><i>Ocjena</i></th><th><i>ECTS ocjena</i></th><th><i>Broj bodova</i></th></tr></thead><tbody><tr><td>10</td><td>(A) izvrstan</td><td>95 - 100</td></tr><tr><td>9</td><td>(B) odličan</td><td>85 - 94</td></tr><tr><td>8</td><td>(C) vrlo dobar</td><td>75 - 84</td></tr><tr><td>7</td><td>(D) dobar</td><td>66 - 74</td></tr><tr><td>6</td><td>(E) dovoljan</td><td>55 - 64</td></tr><tr><td>5</td><td>(F, FX) nedovoljan</td><td>< 55</td></tr></tbody></table>		<i>Bodovi</i>	<i>Min.</i>	Pohađanje nastave	10	6	Angažman na nastavi	5	3	Testovi	30	16	Seminarski rad	15	8	Završni ispit	40	22	UKUPNO	100	100	<i>Ocjena</i>	<i>ECTS ocjena</i>	<i>Broj bodova</i>	10	(A) izvrstan	95 - 100	9	(B) odličan	85 - 94	8	(C) vrlo dobar	75 - 84	7	(D) dobar	66 - 74	6	(E) dovoljan	55 - 64	5	(F, FX) nedovoljan	< 55
	<i>Bodovi</i>	<i>Min.</i>																																									
Pohađanje nastave	10	6																																									
Angažman na nastavi	5	3																																									
Testovi	30	16																																									
Seminarski rad	15	8																																									
Završni ispit	40	22																																									
UKUPNO	100	100																																									
<i>Ocjena</i>	<i>ECTS ocjena</i>	<i>Broj bodova</i>																																									
10	(A) izvrstan	95 - 100																																									
9	(B) odličan	85 - 94																																									
8	(C) vrlo dobar	75 - 84																																									
7	(D) dobar	66 - 74																																									
6	(E) dovoljan	55 - 64																																									
5	(F, FX) nedovoljan	< 55																																									
Literatura²:	<p>Obavezna:</p> <ol style="list-style-type: none">Inkluzija u školstvu Bosne i Hercegovine: Put prevazilaženja neravnopravnosti u odgoju i obrazovanju, Zbornik radova (2003): Odsjek za pedagogiju Filozofskog fakulteta Univerziteta u Sarajevu, Sarajevo.Matas, M. (1996): Metodika nastave geografije, Hrvatsko geografsko društvo, Zagreb. <p>Dopunska:</p> <ol style="list-style-type: none">Individualizacija i inkluzija u obrazovanju, Zbornik radova (2006): CES Programme, Finnish Co-operation in the Education Sector of Bosnia and Herzegovina 2003-2006, Sarajevo.																																										

¹ Struktura bodova i bodovni kriterij za svaki nastavni predmet utvrđuje vijeće organizacione jedinice prije početka studijske godine u kojoj se izvodi nastava iz nastavnog predmeta u skladu sa članom 64. st. 6 Zakona o visokom obrazovanju Kantona Sarajevo.

² Senat visokoškolske ustanove kao ustanove, odnosno vijeće organizacione jedinice visokoškolske ustanove, kao javne ustanove, utvrđuje obavezne i preporučene udžbenike i priručnike, kao i drugu preporučenu literature, na osnovu koje se priprema i polaže ispit posebnom odlukom koju obavezno objavljuje na svojoj internet stranici prije početka studijske godine u skladu sa članom 56. st. 3. Zakona o visokom obrazovanju Kantona Sarajevo.

UNIVERZITET U SARAJEVU – PRIRODNO-MATEMATIČKI FAKULTET
OPIS PREDMETA

Obrazac SP2

Stranica 1 od 2

Šifra predmeta: TG-513-1	Naziv predmeta: Završni rad II ciklusa studija		
Ciklus: II	Godina: I	Semestar: II	Broj ECTS kredita: 6
Status: Obavezni predmet		Ukupan broj sati: 60 Predavanja: 30 Vježbe: 30 Konsultativna nastava i nenastavni oblici rada (analiza literaturnih izvora, pisanje rada i prezentacija rezultata)	
Učesnici u nastavi	Nastavnici i saradnici izabrani na oblast kojoj predmet pripada/predmet		
Preduslov za upis:	/		
Cilj (ciljevi) predmeta:	Upoznavanje studenata sa metodologijom izrade završnog rada II ciklusa studija, sticanje teorijskih i praktičnih znanja i vještina potrebnih za samostalno provođenje stručnog istraživanja zasnovanog na temeljima naučno prihvatljive metodologije, kao i osposobljavanje za integrisanje znanja stečenog u toku studija u procesu obrade unaprijed definisane teme, te kontinuiranu edukaciju i metakognitivnu samoevaluaciju.		
Tematske jedinice:	- Metodologija izrade završnog rada II ciklusa studija; - Izrada radne verzije završnog rada II ciklusa studija; - Elaboracija radne verzije završnog rada II ciklusa studija; - Izrada finalne verzije završnog rada II ciklusa studija.		
Ishodi učenja:	Znanje: <ul style="list-style-type: none">• student/-ica samostalno interpretira metodologiju i rezultate završnog rada. Vještine: <ul style="list-style-type: none">• student/-ica koristi geografsku terminologiju na naučno i stručno prihvatljiv način;• kreira kartografske i druge grafičke sadržaje relevantne za odabranu temu na naučno i stručno prihvatljiv način;• citira relevantne domaće i međunarodne literaturne izvore na propisan način. Kompetencije: <ul style="list-style-type: none">• student/-ica odabire relevantnu literaturu i vjerodostojne izvore podataka za istraživačku temu;• koristi adekvatnu naučno-istraživačku metodologiju u cilju ostvarivanja novih spoznaja i zaključaka. strukturira		

	tekstualni dio rada na koherentan i funkcionalno opravdan način.																				
Metode izvođenja nastave:	Konsultativna nastava i samostalni istraživačko-kreativni rad studenta uz superviziju mentora.																				
Metode provjere znanja sa strukturom ocjene¹:	<table><thead><tr><th></th><th>Max. bodova</th><th>Uslov</th></tr></thead><tbody><tr><td>Pisani rad</td><td>50</td><td>27</td></tr><tr><td>Završni ispit (odbrana završnog rada)</td><td>50</td><td>27</td></tr><tr><td>UKUPNO</td><td>100</td><td>55</td></tr></tbody></table> <table><thead><tr><th>Ocjenjivanje:</th><th>Broj bodova</th></tr></thead><tbody><tr><td>Ocjena</td><td></td></tr><tr><td>Uspješno odbranio/-la</td><td>55 – 100</td></tr><tr><td>Nije odbranio/-la</td><td>< 55</td></tr></tbody></table>		Max. bodova	Uslov	Pisani rad	50	27	Završni ispit (odbrana završnog rada)	50	27	UKUPNO	100	55	Ocjenjivanje:	Broj bodova	Ocjena		Uspješno odbranio/-la	55 – 100	Nije odbranio/-la	< 55
	Max. bodova	Uslov																			
Pisani rad	50	27																			
Završni ispit (odbrana završnog rada)	50	27																			
UKUPNO	100	55																			
Ocjenjivanje:	Broj bodova																				
Ocjena																					
Uspješno odbranio/-la	55 – 100																				
Nije odbranio/-la	< 55																				
Literatura²:	Literatura koja tretira problematiku završnog rada II ciklusa studija.																				

¹Struktura bodova i bodovni kriterij za svaki nastavni predmet utvrđuje vijeće organizacione jedinice prije početka studijske godine u kojoj se izvodi nastava iz nastavnog predmeta u skladu sa članom 64. st.6 Zakona o visokom obrazovanju Kantona Sarajevo

²Senat visokoškolske ustanove kao ustanove odnosno vijeće organizacione jedinice visokoškolske ustanove kao javne ustanove, utvrđuje obavezne i preporučene udžbenike i priručnike, kao i drugu preporučenu literaturu na osnovu koje se priprema i polaže ispit posebnom odlukom koju obavezno objavljuje na svojoj internet stranici prije početka studijske godine u skladu sa članom 56. st 3. Zakona o visokom obrazovanju Kantona Sarajevo

5. USKLAĐENOST PREDLOŽENOG NASTAVNIČKOG STUDIJSKOG PROGRAMA SA UPUTSTVOM MINISTARSTVA ZA OBRAZOVANJE, NAUKU I MLADE KS

1) Zastupljenost pedagoško-psihološke i didaktičko-metodičke grupe predmeta po semestrima

Naziv predmeta	Semestar i ciklus	ECTS
Pedagogija	V semestar / I ciklus	6
Pedagoška psihologija	VI semestar / I ciklus	6
Didaktika	VI semestar / I ciklus	6
Metodika geografije	VII semestar / I ciklus	6
Didaktičko-metodička praksa iz geografije	VIII semestar / I ciklus	6
Fizičkogeografski sadržaji u nastavi geografije	VIII semestar / I ciklus	6
Društvenogeografski sadržaji u nastavi geografije	VIII semestar / I ciklus	6
Metodologija izrade i analize nastavnih planova i programa iz geografije	I semestar / II ciklus	6
Savremeni trendovi u geografskom obrazovanju	I semestar / II ciklus	6
Geoinformatička tehnologija u geografskom obrazovanju	I semestar / II ciklus	6
Ukupno kreditno vrednovanje		60

2) Zastupljenost praktične nastave po semestrima

Naziv predmeta	Semestar	ECTS
GIS	IV semestar / I ciklus	6
Geografija Bosne i Hercegovine	V semestar / I ciklus	6
Didaktičko-metodička praksa iz geografije	VIII semestar / I ciklus	6
Fizičkogeografski sadržaji u nastavi geografije	VIII semestar / I ciklus	6
Društvenogeografski sadržaji u nastavi geografije	VIII semestar / I ciklus	6
Geoinformatička tehnologija u geografskom obrazovanju	I semestar / II ciklus	6
Ukupno kreditno vrednovanje		36

3) Zastupljenost praktične nastave i PPDM grupe predmeta po semestrima (unija skupova predmeta iz prve dvije tabele)

Naziv predmeta	Semestar i ciklus	ECTS
GIS	IV semestar / I ciklus	6
Geografija Bosne i Hercegovine	V semestar / I ciklus	6
Pedagogija	V semestar / I ciklus	6
Pedagoška psihologija	VI semestar / I ciklus	6
Didaktika	VI semestar / I ciklus	6
Metodika geografije	VII semestar / I ciklus	6
Didaktičko-metodička praksa iz geografije	VIII semestar / I ciklus	6
Fizičkogeografski sadržaji u nastavi geografije	VIII semestar / I ciklus	6
Društvenogeografski sadržaji u nastavi geografije	VIII semestar / I ciklus	6
Metodologija izrade i analize nastavnih planova i programa iz geografije	I semestar / II ciklus	6
Savremeni trendovi u geografskom obrazovanju	I semestar / II ciklus	6
Geoinformatička tehnologija u geografskom obrazovanju	I semestar / II ciklus	6
Ukupno kreditno vrednovanje		72

4) Zastupljenost podučavanja o inkluzivnom obrazovanju

Naziv predmeta	Semestar	ECTS
Savremeni trendovi u geografskom obrazovanju	I semestar / II ciklus	3
Geografija u inkluzivnoj nastavi	I semestar / II ciklus	6
Ukupno kreditno vrednovanje		3(9)

Dodatno pojašnjenje o zastupljenosti podučavanja o inkluzivnom obrazovanju: Savremeni trendovi u geografskom obrazovanju imaju status obaveznog predmeta od 6 ECTS bodova, u kojem je polovina nastavnih sadržaja iz oblasti inkluzivnog obrazovanja (3 ECTS). Predmet Geografija u inkluzivnoj nastavi (6 ECTS) je izbornog karaktera.

5) Usklađenost sa nastavnim planovima i programima predškolskog, osnovnoškolskog i srednjeg obrazovanja u Kantonu Sarajevo

Predloženi nastavnički studijski program sadržajno je usklađen sa odgovarajućim dijelovima nastavnih programa predškolskog, osnovnoškolskog i srednjeg obrazovanja u Kantonu Sarajevo. Dokaz o usklađenosti predočavamo kroz date tabelarne prikaze.

OSNOVNOŠKOLSKO OBRAZOVANJE	
TEMATSKA CJELINA (OSNOVNOŠKOLSKI PROGRAM)	PREDMET (FAKULTETSKI PROGRAM)
Uvod u geografiju	Uvod u geografiju
Svemir i svemirska tijela	Izborni predmeti
Geografska orijentacija	Kartografija sa topografijom
Zemljina kretanja i posljedice kretanja	Izborni predmeti
Kartografija	Kartografija sa topografijom
Litosfera	Geologija, Geomorfologija
Atmosfera	Meteorologija, Klimatologija
Hidrosfera	Hidrologija
Biosfera	Biogeografija
Demogeografija	Demografija
Naselja na Zemlji	Urbana i ruralna geografija
Ljudske djelatnosti na Zemlji	Ekonomska geografija
Geoekološki problemi Zemlje	Uvod u geoekologiju
Opća geografska obilježja Evrope	Regionalna geografija Evrope
Evropska unija	Regionalna geografija Evrope
Sredozemlje	Regionalna geografija Evrope, Regionalna geografija Afrike, Regionalna geografija Azije
Regija Zapadne Evrope	Regionalna geografija Evrope
Regija Sjeverne Evrope	Regionalna geografija Evrope
Regija Srednje Evrope	Regionalna geografija Evrope
Regija Istočne Evrope	Regionalna geografija Evrope
Regija Kontinentalne Azije	Regionalna geografija Azije
Opća geografska obilježja Azije	Regionalna geografija Azije
Regija Jugozapadne Azije	Regionalna geografija Azije
Regija Monsunska Azija	Regionalna geografija Azije
Regija Istočne Azije	Regionalna geografija Azije
Opća geografska obilježja Afrike	Regionalna geografija Afrike
Regija Sjeverne Afrike	Regionalna geografija Afrike
Regija Ekvatorijalna Afrika	Regionalna geografija Afrike
Regija Južne Afrike	Regionalna geografija Afrike
Opća geografska obilježja Amerike	Regionalna geografija Amerike
Sjeverna Amerika	Regionalna geografija Amerike
Regija Južne Amerike	Regionalna geografija Amerike
Opća geografska obilježja Australije, Okeanije i polarnih oblasti	Regionalna geografija Australije i Okeanije
Porijeklo imena, historijsko-geografski razvoj i društveno uređenje Bosne i Hercegovine	Geografija Bosne i Hercegovine
Geografski položaj Bosne i Hercegovine	Geografija Bosne i Hercegovine
Geološka građa i reljef Bosne i	Geografija Bosne i Hercegovine, Geologija,

Hercegovine	Geomorfologija
Klimatske odlike Bosne i Hercegovine	Geografija Bosne i Hercegovine, Klimatologija
Biljni i životinjski svijet Bosne i Hercegovine	Geografija Bosne i Hercegovine, Biogeografija
Hidrogeografske odlike Bosne i Hercegovine	Geografija Bosne i Hercegovine, Hidrologija
Demogeografske odlike Bosne i Hercegovine	Geografija Bosne i Hercegovine, Demografija
Naselja Bosne i Hercegovine	Geografija Bosne i Hercegovine, Urbana i ruralna geografija
Privreda Bosne i Hercegovine	Geografija Bosne i Hercegovine, Ekonomska geografija
Geografske regije Bosne i Hercegovine	Geografija Bosne i Hercegovine
Prirodna i kulturna baština Bosne i Hercegovine	Geografija Bosne i Hercegovine
Geoekologija Bosne i Hercegovine	Geografija Bosne i Hercegovine, Uvod u geoekologiju

SREDNJOŠKOLSKO OBRAZOVANJE	
TEMATSKA CJELINA (SREDNJOŠKOLSKI PROGRAM)	PREDMET (FAKULTETSKI PROGRAM)
Uvod u geografiju	Uvod u geografiju
Zemlja u Sunčevom sistemu i svemiru	Izborni predmeti
Orijentacija na Zemlji	Kartografija sa topografijom
Predstavljanje Zemljine površine	Kartografija sa topografijom
Geografski omotač – sastav, struktura i dinamika	Uvod u geografiju
Litosfera	Geologija, Geomorfologija
Atmosfera	Klimatologija
Hidrosfera	Hidrologija
Pedosfera	Pedologija
Biosfera	Biogeografija
Stanovništvo na Zemlji	Demografija
Regije i regionalizacija	Uvod u geografiju
Regionalno-geografski prikaz razvijenih zemalja svijeta	Regionalna geografija Evrope, Regionalna geografija Azije, Regionalna geografija Amerike, Regionalna geografija Australije i Okeanije
Regionalno-geografski prikaz nekih regija i zemalja svijeta u razvoju	Regionalna geografija Azije, Regionalna geografija Afrike, Regionalna geografija Amerike,
Bosna i Hercegovina	Geografija Bosne i Hercegovine
Prirodnogeografske odlike Bosne i Hercegovine	Geografija Bosne i Hercegovine
Društvenogeografske odlike Bosne i Hercegovine	Geografija Bosne i Hercegovine
Regije Bosne i Hercegovine	Geografija Bosne i Hercegovine
Metodologija izrade seminarskog rada	Metodika geografije

Naselja i oblici naseljenosti	Urbana i ruralna geografija
Prostorno planiranje	Izborni predmeti
Privreda i privredne djelatnosti	Ekonomska geografija
Savremena političko-geografska i ekonomsko-geografska struktura svijeta	Politička geografija, Ekonomska geografija
Političko-ekonomske odlike razvijenih zemalja	Politička geografija, Ekonomska geografija, Regionalna geografija Evrope, Regionalna geografija Azije, Regionalna geografija Amerike, Regionalna geografija Australije i Okeanije
Političko-ekonomske odlike zemalja u razvoju	Politička geografija, Ekonomska geografija, Regionalna geografija Evrope, Regionalna geografija Azije, Regionalna geografija Afrike, Regionalna geografija Amerike
Političko-ekonomske odlike nerazvijenih zemalja	Politička geografija, Ekonomska geografija, Regionalna geografija Azije, Regionalna geografija Afrike
Uvod u turizam	Izborni predmeti
Elementi prirodne sredine i turizma	Izborni predmeti
Antropogeni elementi geografske sredine i turizma	Izborni predmeti
Oblici turizma uslovljeni geografskom sredinom	Izborni predmeti
Evropska turistička regija	Regionalna geografija Evrope
Vanevropska turistička regija	Regionalna geografija Azije, Regionalna geografija Afrike, Regionalna geografija Amerike, Regionalna geografija Australije i Okeanije
Turističko-geografske odlike Bosne i Hercegovine	Geografija Bosne i Hercegovine
Turističke vrijednosti reljefa Bosne i Hercegovine	Geografija Bosne i Hercegovine
Vode Bosne i Hercegovine i njihov značaj za turizam	Geografija Bosne i Hercegovine
Biljni i životinjski svijet Bosne i Hercegovine	Geografija Bosne i Hercegovine
Društvenogeografski elementi razvoja turizma Bosne i Hercegovine	Geografija Bosne i Hercegovine
Turistička regionalizacija Bosne i Hercegovine	Geografija Bosne i Hercegovine
Terenska nastava	Metodika geografije

6. OSTALA DOKUMENTACIJA PREMA PRAVILNIKU KOJA NIJE U SASTAVU SP 1 OBRASCA

ČLAN 5: (Dokumentacija o kadrovskim uvjetima)

Opis kadrovskih uvjeta sadrži:

Ime i akademske reference osoba angažovanih u realizaciji studija

U tabeli 1. dat je popis nastavnika i saradnika koji su zaposleni na Odsjeku za geografiju Univerziteta u Sarajevu - Prirodno-matematičkog fakulteta i učestvuju u realizaciji nastavnog procesa. U nastavno-naučnom procesu uključeno je 8 redovnih profesora, 10 vanrednih profesora, 5 docenta, 2 viša asistenta, 2 asistenta i 1 stručni saradnik. Većina nastavnika i saradnika koji su zaposleni/angažovani na Odsjeku za geografiju Univerziteta u Sarajevu – Prirodno-matematičkog fakulteta u potpunosti i djelimično (u skladu sa naučnom oblasti za koju su izabrani) učestvovat će u realizaciji nastavnog procesa na studijskom programu Geografije – Nastavnički smjer. Pored nastavnika i saradnika Odsjeka za geografiju u nastavnom procesu učestvuje i nastavno osoblje drugih odsjeka Fakulteta i članica Univerziteta u Sarajevu, te visokoškolskih institucija iz Bosne i Hercegovine i zemalja iz regije (u tabeli označeni sa *).

Tabela 1. Nastavno osoblje angažovano u realizaciji studija Geografije – Nastavnički smjer

R. b.	PREZIME	IME	ZVANJE	STRUČNA SPREMA	NAUČNA OBLAST/ /INSTITUCIJA
1	Avdić	Aida	viši asistent	MR	Društvena geografija i Turizam
2	Avdić	Boris	docent	DR	Regionalna geografija i Geografija u obrazovanju
3	Banda	Amra	docent	DR	Turizam i Geoekologija
4	Bidžan-Gekić	Aida	vanredni profesor	DR	Regionalna geografija
5	Čaušević	Amra	vanredni profesor	DR	Turizam
6	Drešković	Nusret	redovni profesor	DR	Fizička geografija i GIS
7	Durmišević	Belma	asistent	MR	Regionalna geografija i Geografija u obrazovanju
8	Džaferagić	Ahmed	viši asistent	MR	Fizička geografija i Geologija
9	Gekić	Haris	vanredni profesor	DR	Društvena geografija

10	Hrelja	Edin	vanredni profesor	DR	Fizička geografija i Geoekologija
11	Korjenić	Aida	vanredni profesor	DR	Fizička geografija
12	Mirić	Ranko	redovni profesor	DR	Regionalna geografija i Turizam
13	Nezirović	Senada	vanredni profesor	DR	Regionalna geografija i Turizam
14	Operta	Mevlida	redovni profesor	DR	Geologija
15	Osmanović	Muniba	asistent	MR	Turizam i Geoekologija
16	Pobrić	Alma	redovni profesor	DR	Društvena geografija
17	Sivac	Amina	docent	DR	Regionalno i prostorno planiranje i GIS
18	Žunić	Lejla	vanredni profesor	DR	Turizam
19	Božović	Tena	docent	DR.	Turizam
20	Čunjalo*	Fikret	vanredni profesor	DR	Odsjek za matematičke i kompjuterske nauke Prirodno-matematički fakultet Univerzitet u Sarajevu
21	Đug	Samir	redovni profesor	DR	Odsjek za biologiju Univerzitet u Sarajevu - Prirodno-matematički fakultet
22	Musa*	Snježana	redovni profesor	DR	Sveučilište u Mostaru
23	Aljović*	Nadira	vanredni profesor	DR	Univerzitet u Zenici Prirodno-matematički fakultet Univerzitet u Sarajevu
24	Smajić*	Mirza	vanredni profesor	DR	Fakultet političkih nauka Univerzitet u Sarajevu
25	Peštek*	Almir	redovni profesor	DR	Ekonomski fakultet Univerzitet u Sarajevu
26	Bujak*	Edin	docent	DR	Filozofski fakultet Univerzitet u Sarajevu
27	Radulović*	Snežana	redovni profesor	DR	Prirodno-matematički fakultet Univerzitet u Novom Sadu
28	Škaljić	Emir	laborant/sekretar	SSS	laborant
29	Stojanović	Biljana	bibliotekar	VSS	bibliotekar

Procjena optimalnog broja studenata koji se mogu upisati na studij

U skladu sa organizacionim i prostornim kapacitetima Odsjeka za geografiju, te analizom potreba tržišta rada, izvršena je procjena optimalnog broja studenata koji se mogu upisati na predloženi studijski program Geografija – Nastavnički smjer u akademskoj 2024/25. godini.

Tabela 2. Procjena optimalnog broja studenata koji se mogu upisati na predloženi studijski program Geografija – Nastavnički smjer u akademskoj 2024/25. godini

Akademska godina	II CIKLUS STUDIJA GEOGRAFIJE – NASTAVNIČKI SMJER				
	Ukupan broj mjesta za upis u prvu godinu II ciklusa studija	Redovni studij - troškove studija snosi osnivač	Redovni studij - troškove studija snose sami studenti	Vanredni studij	Strani državljani
2024/25	23	10	5	5	3

Ukupan broj predloženih mjesta za upis na prvu godinu II ciklusa studija je 23 studenta. U skladu sa predloženim Nastavnim planom i programom, pored redovnog studija (10 studenata) na Odsjeku za geografiju postoji mogućnost studiranja u statusu redovnog studenta, pri čemu troškove studija snose sami studenti (5 studenata) i statusu vanrednog studenta (5 studenata), za koje se organizira posebno nastava u prilagođenim terminima za vanredne studente u skladu sa pravilnicima i zakonskim aktima koji regulišu ovu oblast na UNSA. Pored redovnih, redovnih samofinansirajućih i vanrednih studenata, na predloženom studijskom programu mogu studirati i strani državljani (3 studenta), što se odnosi na studente koji nisu iz zemalja bivše SFRJ.

ČLAN 6: (Dokumentacija o prostornim uvjetima i opremi)

Dokumentacija o prostornim uvjetima i opremi treba biti napravljena i dostavljena u skladu sa važećim Standardima i normativima za obavljanje djelatnosti visokog obrazovanja na području Kantona Sarajevo

Prostorni kapaciteti i naučno-istraživačka oprema za obavljanje naučno-istraživačkih aktivnosti i realizaciju nastavnog procesa na Odsjeku za geografiju je usklađena sa važećim Standardima i normativima za obavljanje djelatnosti visokog obrazovanja na području Kantona Sarajevo. U dijelu Prostorni resursi trećeg poglavlja dokumenta Preporuke Agencije o kriterijima za licenciranje visokoškolskih ustanova i studijskih programa u BiH, kojeg je 30.01.2012. godine donijela Agencija za razvoj visokog obrazovanja i osiguranje kvaliteta uz saglasnost Upravnog odbora, (dostupno na linku: http://hea.gov.ba/Dokumenti/dokumenti_agencije/?id=3323), stoji: „Kako bi se obezbijedilo

da prostorije kapacitetom, strukturom i opremom odgovaraju specifičnostima studijskih programa koji se realiziraju na ustanovi, nadležni obrazovni organ bi trebao propisati kvantitativne kriterije za prostorne kapacitete, i to:

- minimum potrebnog korisnog učioničkog prostora za jednog studenta prema naučnoj oblasti i minimum potrebnog prostora za akademsko osoblje,
- optimalne nastavne linije ili grupe u pogledu broja studenata na predavanjima i broja studenata u grupi za izvođenje vježbi i rada na seminarima na nastavnim predmetima i
- druge kvalitativne ili kvantitativne kriterije u cilju kvalitetnijeg rada visokoškolske ustanove (prostori osvijetljeni, suhi, po potrebi klimatizirani, izolirani od buke, nesmetan pristup i kretanje invalidnim licima kroz objekat visokoškolske ustanove i sl.).”

Sve mjere navedene u preporukama propisane su Odlukom kojom se utvrđuju Standardi i normativi za obavljanje djelatnosti visokog obrazovanja na području Kantona Sarajevo koju je Vlada Kantona Sarajevo donijela na 15. sjednici održanoj 11.04.2019. godine (dostupno na linku: <https://www.unsa.ba/sites/default/files/dodatak/2021-10/Standardi%20i%20normativi.pdf>).

Tabela 3. Prostorni kapaciteti Odsjeka za geografiju

Red. broj	Prostorija	Raspoloživi prostorni kapaciteti
1.	Kancelarijski prostor	23 (12x18m ²) (11x15m ²)=381 m ²
2.	Sala za nastavu (201, 205, 401, 611)	305 m ²
3.	Praktikumi za nastavu (419, 521, 616, 502)	90 m ²
4.	GIS centar	65 m ²
5.	Praktikum za GIS	30 m ²
6.	Biblioteka	75 m ²
7.	Čitaonica	35 m ²
8.	Šefovska soba (sala za sastanke)	36 m ²
9.	Centar za primijenjena geografska istraživanja	54m ²
10.	Kartografska zbirka	15 m ²
11.	Geološke prostorije (učionica)	140 m ²
12.	Institut za regionalno i prostorno planiranje i društvena istraživanja	20m ²
13.	Laboratorija za fizičkogeografska istraživanja(hidrološka, pedološka, klimatološka)	45m ²
14.	Laboratorija za geološka istraživanja	15 m ²
15.	Prostorija za rentgen i mineraloško-petrografska istraživanja	15 m ²
16.	Prostorija za skladištenje opreme, hemikalija, geoloških uzoraka i potrošnog materijala za laboratorijske analize	30 m ²
17.	UKUPNO	1351 m²

U skladu sa dosadašnjom praksom naučno-istraživačkih aktivnosti i realizacije nastavnog procesa na Odsjeku za geografiju, raspoloživi prostorni kapaciteti su dovoljni za neometanu realizaciju predloženih nastavno-naučnih aktivnosti.

Sale, kabineti i praktikumi za nastavu su opremljeni osnovnim didaktičkim pomagalima kao što su: table, panoji za pisanje, vizuelna pomagala poput TV-a, projektora sa platnom, pametnih tabli, umreženih računara itd. Također, učionice Odsjeka opremljene su i drugim didaktičkim sredstvima, dok su u prostorijama biblioteke i čitaonice studentima i nastavnicima na raspolaganju udžbenici, knjige, brošure, praktikumi itd.

Pored opreme koja se koristi kao didaktička pomagala u nastavnom procesu, Odsjek za geografiju raspolaže sa značajnom opremom koja se koristi za rad na terenu kao i za laboratorijska istraživanja unutar: naučno-istraživačkih laboratorija, naučno-istraživačkih praktikuma, naučno-istraživačkih centara i instituta Odsjeka za geografiju. Pored opreme kojom se ranije raspolagalo (za terenske opservacije prostora), na Odsjeku za geografiju, u 2022. godini, nabavljena je oprema za terensku i laboratorijsku analizu geoloških, geomorfoloških, pedoloških, hidroloških i meteoroloških elemenata (osnovnih fizičkih i hemijskih analiza) životne sredine, te analizu kvalitete istih. Za hidrološka istraživanja Odsjek za geografiju raspolaže sa: digitalnim prenosnim trokanalnim multimetar sa elektrodama za pH, provodljivost i rastvoreni kisik, spektrofotometar s referentnom tehnologijom detektora (RDT), termoblokom za digestiju uzoraka - koristi se prije analize fotometrije, kivetnim testovima, dejonizatorom vode, te trinokularnim sistemom za mjerenje BPK-a u vodi i podpulnim inkubatorom za BPK sistem. Za pedološka istraživanja i naučno-nastavni proces koristi se sljedeća oprema: svrdla Edelman za uzorkovanje tla, sistem za digestiju uzoraka po Kjeldahl metodi, sistem za automatsku destilaciju i titraciju po Kjeldahl metodi. Također, za geološka istraživanja koristi se: polarizacijski mikroskop u svrhu identifikacije i vizualizacije uzoraka minerala i stijena. Također, u svrhu naučno-istraživačkih aktivnosti i nastavnog procesa Odsjek za geografiju raspolaže sa automatskom meteorološkom stanicom koja se koristi za meteorološka i klimatološka istraživanja. Automatska meteorološka stanica raspolaže sensorima za mjerenje strukture i količine padavina, sunčevog zračenja, temperatura zraka, zračnog pritiska, brzine i pravca vjetrova, kao i količine gasova i čestica u zraku (SO_2 , CO_2 , NO_2 , NO_x i PM 10 i PM 2.5).

Pored navedene opreme, Odsjek za geografiju raspolaže sa potrebnom geoinformatičkom opremom neophodnom za: daljinsku detekciju prostora, prikupljanje prostornih podataka, kreiranje baza podataka, te geoinformatičku i kartografsku obradu prostornih podataka. Raspoloživa geoinformatička oprema instalirana u GIS centru, GIS laboratoriji i Centru za primijenjena geografska istraživanja je: dron DJI P4 Multispectral, ploter Canon image PROGRAF TM-300 Tx-3100 MFP i skener A0 Z36, te veći broj desktop računara i laptopa posljednje generacije.

Oprema za daljinsku detekciju se koristi za naučno-istraživačke i naučno-nastavne potrebe Odsjeka za geografiju. DJI Phantom 4 Multispectral je visoko precizni dron s integriranim

multispektralnim sistemom za snimanje namjenjen za daljinsku detekciju prostora. DJI Phantom 4 Multispectral dron se koristi za praćenje i istraživanje poljoprivrednih površina, praćenje stanja i zdravlja biljaka, praćenje promjena vegetacionog pokrivača, praćenje promjena u okolišu, praćenje poplava i druga terenska istraživanja.

Skener i ploter Canon se koristi u svrhu visokorezolutnog skeniranja raspoloživih kartografskih izvora podataka, u cilju njihove digitalizacije, geovizualizacije i dalje geoinformatičke obrade.

Desktop računari se koriste za kabinetski rad, prikupljanja i geoinformatičke obrade većeg broja prostornih podataka, dok se laptopi koriste za prikupljanje i procesiranje prostornih podataka tokom rada na terenu.

Tokom posljednjih godina izvršeno prostorno uređivanje i klimatizacija gotovo svih sala, kabineta i praktikuma za nastavu studenta, u cilju prilagođavanja uslova izvođenja nastavnog procesa sa Univerzitetima na međunarodnom nivou. Također, izvršeno je prostorno uređivanje i opremanje sa potrebnom opremom: Laboratorija za fizičkogeografska istraživanja, Laboratorije za primijenjena geografska istraživanja, GIS centra i Kartografskog centra Odsjeka za geografiju.

Kompletan prostor Odsjeka za geografiju je pokriveni wi-fi signalom, te je dostupan kako za osoblje, tako i za studente Odsjeka za geografiju.

U cilju omogućavanja dostupnosti informacija, Odsjek za geografiju redovno održava i ažurira web-stranicu Odsjeka (<http://geografija.pmf.unsa.ba/>). Web-stranica omogućava studentima i ostalim zainteresiranim kandidatima informacije o studiju, nastavnim planovima, nastavnom osoblju, rasporedu sati, ispitnim terminima i ostalim informacijama u domenu nastavnog procesa, međunarodne saradnje i naučnoistraživačkog rada.

ČLAN 8: (Sadržaj plana osiguranja kvaliteta)

Osiguranje kvaliteta na Univerzitetu u Sarajevu - Prirodno-matematičkom fakultetu uređeno je Pravilnikom o sistemu osiguranja kvaliteta Prirodno-matematičkog fakulteta i Pravilnikom o sistemu osiguranja i upravljanja kvalitetom Univerziteta u Sarajevu. Tijela Fakulteta odgovorna za uspostavu i provođenje sistema osiguranja kvaliteta su

- Vijeće Fakulteta,
- Prodekan za međunarodnu saradnju i osiguranje kvaliteta,
- Odbor za osiguranje kvaliteta.

Navedena tijela međusobno saraduju u provođenju postupaka osiguranja i unapređenja kvaliteta u svim područjima djelovanja Fakulteta. U pojedinim područjima osiguranja kvaliteta učestvuju i druga tijela Fakulteta u okviru svojih nadležnosti.

Sistemom osiguranja i unapređenja kvaliteta upravlja Vijeće Fakulteta koje u okviru svojih nadležnosti donosi:

- odluke o prihvatanju strategije razvoja, pravilnika, priručnika i procedura za osiguranje i unapređenje kvaliteta u svim područjima djelovanja Fakulteta,
- odluke o prihvatanju periodičnih planova i izvještaja Odbora,
- odluke o prihvatanju izvještaja o provedenoj internoj evaluaciji pojedinih studijskih programa,
- kao i druge odluke, planove, preporuke koje se tiču unapređenja kvaliteta u svim područjima djelovanja Fakulteta.

Prodekan za međunarodnu saradnju i osiguranje kvaliteta koordinira poslovima iz domena osiguranja kvaliteta, priprema normativne akte kojim se regulira sistem osiguranja kvaliteta na Fakultetu i pokreće inicijative za unapređenje kvaliteta rada.

Odbor za osiguranje kvaliteta Fakulteta, kao savjetodavno tijelo je nadležno da:

- planira strategije razvoja i unapređivanja kvaliteta cjelokupne djelatnosti Fakulteta (definiranje standarda kvaliteta, predlaganje politike i procedura vezanih za sistem kvaliteta, utvrđivanje i razvijanje indikatora kvaliteta uz uvažavanje općeprihvaćenih standarda u visokom obrazovanju);
- predlaže izvještaje o internoj evaluaciji;
- predlaže opće akte i procedure u oblasti osiguranja kvaliteta (analize prolaznosti, vrednovanje nastavnih programa, evaluacija rada akademskog osoblja i drugih zaposlenika i sl.);
- organizira analize uspješnosti studiranja i identifikacije uzorka nekvalitetnog i neefikasnog procesa;
- priprema godišnji izvještaj u skladu sa datim nadležnostima;
- obavlja i druge poslove vezane za osiguranje kvaliteta na osnovu odluke organa Fakulteta.

Osiguranje kvaliteta studijskog programa Geografija - Nastavnički smjer provodit će prethodno navedena tijela odgovorna za uspostavu i provođenje sistema osiguranja kvaliteta, a u skladu sa usvojenim dokumentima i procedurama osiguranja kvaliteta. Osiguranje kvaliteta studijskog programa bazirano je na evaluaciji rada nastavnika i saradnika kao i evaluaciji svakog pojedinačnog nastavnog predmeta, kroz studentsku anketu. Studentska anketa o sadržaju predmeta, opterećenju na predmetu, kvalitetu izvođenja nastave i organizaciji ispita provodi nakon svakog semestra. Rezultati studentske ankete se analiziraju za svaki nastavni predmet pojedinačno, te za zaduženog nastavnika i saradnika na predmetu. Rezultati ankete i evaluacijski izvještaj se dostavljaju nastavnicima i saradnicima za svaki predmet pojedinačno. Na osnovu dobivenih rezultata nastavnici i saradnici vrše potrebne korektivne radnje u cilju unapređenja nastavnog procesa.

Cijena programa i finasijska kalkulacija

Cijena programa i finasijska kalkulacija za 23 studenta II ciklusa studija Geografije - Nastavnički smjer definirana visinom školarine koja je određena odlukama Vlade Kantona Sarajevo – detaljnije obrazloženje dato u napomeni finasijske kalkulacije.

Visina školarine po studentu 1.300,00 KM	23 X 1.300,00 = 29.900,00 KM			
	Jedinica	Broj jedinica	Jedinična cijena (KM) bruto	Trošak (bruto) KM
1. Ljudski resursi			bruto	bruto
1.1 Honorari (bruto iznosi)				
1.1.1. Voditelj programa/Akademski koordinator	mjesec			
1.1.2. Predavači	Čas			
1.1.2.1. Predavanja	Čas	10	147,00	1470,00
1.1.2.2. Vježbe	Čas	12	73,50	882,00
1.1.3. Mentorstvo za izradu i odbranu završnog rada	student			
1.1.4. Članstvo u komisiji (2 člana po studentu)	student			
1.1.5. Administrator (upisnine, studentska služba, nastava, medicinsko nenastavno osoblje)	mjesec			
Ukupno - ljudski resursi				2352,00
2. Oprema, nastavni proces				
2.1. Nastavni materijal (knjige, CD, potrošni materijal)	ukupno			
2.2. Laboratorije, terenska nastava	ukupno	10	100,00	1.000,00
2.3. Štampanje diploma	komad			
Ukupno - oprema, nastavni proces				
3. Ostali projektni troškovi (održavanje, kancelarijski materijal,...)				
3.1. Ostale usluge (održavanje, režijski troškovi)	Minimalno 15% ukupnog budžeta			4.485,00
3.2. Bankovna provizija				
3.3. Promocija programa				
3.4. Doprinos Fondu za razvoj Univerziteta	10% od ukupnog budžeta			2.990,00
Ukupno - ostali projektni troškovi				
UKUPNO TROŠKOVI				10.827,00
PRIHODI				29.900,00

TOTAL				19.073,00
<p>Napomena: Studijski program Geografija – Nastavnički smjer nije komercijalni studijski program. Visina školarine je određena odgovarajućim odlukama vlade Kantona Sarajevo, te školarine studenata predstavljaju budžetski prihodi. Inoviranjem nastavnih planova i programa i osnovanjem novih studijskih programa na Odjeku za geografiju ukupno opterećenje nastavnika i saradnika će se zadržati na istom nivou ili će se smanjiti tako da za realizaciju nastavnog procesa neće biti potrebna dodatna sredstva iz budžeta Kantona Sarajevo.</p>				

Broj: 01/01-220/2-2024

Datum: 01.02.2024. godine

Na osnovu člana 71. Zakona o visokom obrazovanju Kantona Sarajevo („Službene novine Kantona Sarajevo“, broj: 36/22) i člana 115. Statuta Univerziteta u Sarajevu, a u skladu sa odredbom člana 7. Pravilnika o postupku predlaganja, ocjene, usvajanja novih i izmjena postojećih studijskih programa i nastavnih planova i programa na Univerzitetu u Sarajevu, izdaje se

GARANCIJA

kojom Univerzitet u Sarajevu - Prirodno-matematički fakultet garantuje da će studijski program “Turizam”, studijski program “Zaštita životne sredine” i studijski program “Regionalno i prostorno planiranje” I, II i III ciklusa studija, te studijski program “Nastavnički smjer” I i II ciklusa studija Odsjeka za geografiju Univerziteta u Sarajevu - Prirodno-matematičkog fakulteta biti izvedeni do kraja za započetu generaciju studenata.

Ova garancija se izdaje u svrhu upotpunjavanja dokumentacije o finansijskim sredstvima za izvedbu studijskih programa na Univerzitetu u Sarajevu – Prirodno-matematičkom fakultetu.

DEKAN FAKULTETA

Prof. dr. Nusret Drešković

Dostaviti:

- Odsjek za geografiju
- Dosije Vijeća
- U predmet
- a/a

PRILOG: SPORAZUMI O SARADNJI

SPORAZUM O SARADNJI

između

Zavoda za planiranje razvoja Kantona Sarajevo

i

Univerziteta u Sarajevu – Prirodno-matematičkog fakulteta

Imajući uvidu saradnju, te zajedničke naučno-istraživačke istručne interese Zavoda za planiranje razvoja Kantona Sarajevo (u daljem tekstu: Zavod) i Univerziteta u Sarajevu - Prirodno-matematičkog fakulteta (u daljem tekstu: Fakultet) u cilju unapređenja uzajamne saradnje zaključuju ovaj Sporazum o saradnji.

Član 1. (Predmet Sporazuma)

(1) Potpisnici su saglasni da, u skladu sa svojim interesima i potrebama, a u cilju razvoja svojih osnovnih djelatnosti, uspostave čvršću međusobnu saradnju u svim oblastima i na svim poslovima u kojima je zajednički nastup i partnerski odnos donosi obostranu korist. Naučno-istraživačka saradnja će se posebno odvijati kroz sljedeće aktivnosti:

- a) Područja programske i naučno-istraživačke saradnje
- b) Područja edukativne saradnje.

(2) Pri realizaciji predmetnog sporazuma, sporazumne strane saglasne su da će se sve aktivnosti provoditi shodno zakonskoj legislativi, a naročito će se poštivati odredbe koje definišu rad i djelokrug rada Zavoda za planiranje razvoja KS, te isti neće biti u obavezi pružati usluge ukoliko su iste u suprotnosti sa zakonskim i podzakonskim propisima.

Član 2. (Područja programske i naučno-istraživačke saradnje)

Programska i naučno-istraživačka saradnja će se realizirati kroz sljedeće aktivnosti:

- a) Prostorno planiranje
- b) Zaštita okoliša

- c) Izrada planske dokumentacije
- d) Planiranje infrastrukture
- e) Planiranje društveno-ekonomskog i strateškog razvoja
- f) Razvijanje geografskog informacionog sistema (GIS) Kantona Sarajevo
- g) Učestvovanje u kreiranju i realizaciji naučno-istraživačkih i stručnih projekata za područje Kantona Sarajevo
- h) Savjetodavna saradnja
- i) Međusobna promocija.

Član 3.

(Ciljevi programske i naučno-istraživačke saradnje)

Sporazum ima za cilj realizaciju saradnje na poslovima izrade naučnih i stručnih studija i naučno-istraživačkih projekata teorijskog i aplikativnog karaktera iz oblasti regionalnog i prostornog planiranja i širokog spektra naučnih i stručnih istraživanja i aktivnosti, od kojih su neke navedene u nastavku:

- a) Naučna i stručna istraživanja u oblasti regionalnog i prostornog planiranja;
- b) Naučna i stručna istraživanja u oblasti fizičkogeografskih aspekata regionalnog prostornog planiranja: geoloških, geomorfoloških, klimatskih, hidrografskih, pedografskih, biogeografskih istraživanja i dr;
- c) Naučna i stručna istraživanja u oblasti društveno-ekonomskih aspekata regionalnog i prostornog planiranja: regionalnih demografskih trendova, prostornog razvoja, stanovništva, naselja, privrede i infrastrukture u prostornom planiranju i dr.;
- d) Naučna i stručna istraživanja u oblasti prostornog razvoja područja posebne namjene (turizam, izdvajanje i zaštita prirodnog i antropogenog naslijeđa i dr.);
- e) Naučna i stručna istraživanja u oblasti održivog razvoja, zaštite i unapređenja životne sredine, kao što su strateške procjene i studije o procjenama uticaja na životnu sredinu;
- f) Naučna i stručna istraživanja različitih oblika hazarda za potrebe regionalnog i prostornog planiranja: klimatskih hazarda, klizišta, poplava i dr.;
- g) Međunarodna naučna i stručna saradnja – organiziranje i učešće na naučnim i stručnim međunarodnim i domaćim konferencijama, simpozijumima i skupovima iz oblasti regionalnog i prostornog planiranja;

- h) podizanje svijesti javnosti o značaju prostornog planiranja u cilju poboljšanja funkcionisanja prostornih i infrastrukturnih sistema Kantona Sarajevo, očuvanje biološke raznolikosti i i georaznolikosti Kantona Sarajevo i dr.;
- i) Razvijanje geografskog informacionog sistema (GIS) Kantona Sarajevo kroz mapiranje prostornih sadržaja, vizualnu interpretaciju i geoprocesiranje prostornih podataka, te kreiranje opsežnih baza podataka, njihovu obradu i geovizualizaciju;
- j) Transfer i aplikacija naučnih dostignuća;
- k) Izrada studija o izboru najpovoljnijih lokacija za izgradnju infrastrukturnih i drugih objekata;
- l) Davanje naučnog mišljenja, ekspertiza i recenzija;
- m) Učešće u nastavi i drugi oblici obrazovanja i usavršavanja.

Član 4.
(Područja edukativne saradnje)

Edukativna saradnja će se realizirati kroz sljedeću aktivnost:

Studentska praksa u stručnim službama i organizacijskim jedinicama Zavoda.

Član 5.
(Ciljevi edukativne saradnje)

Cilj edukativne saradnje je da studenti odgovarajućeg studijskog usmjerenja dobiju određena znanja i vještine koje odgovaraju profilu njihovih studija, a koje će moći da primijene u praksi.

Član 6.
(Sporazumne obaveze potpisnika)

(1) Obaveze Fakulteta:

- a) prije početka obavljanja stručne posjete, dostavljanje popisa studenata koji će boraviti u Zavodu, kao i podataka o odgovornoj osobi Fakulteta za provođenje stručne posjete u okviru Zavodu,
- b) pružanje potrebne pomoći da se stručna posjeta studenata obavi na najcjelishodniji način bez remećenja procesa u Zavodu i u skladu sa potrebama studenata,

- c) kontinuirano pratiti realizaciju stručnih posjeta studenata u Zavodu i, ukoliko dođe do nepredviđenih situacija u toku realizacije, preduzimati odgovarajuće mjere kako bi se proces posjete mogao nesmetano nastaviti,
- d) obezbjeđenje studentima, za čiji rad u okviru stručne posjete Zavod iskaže zainteresovanost, da nastave rad u istoj ili sličnoj oblasti, a u okviru diplomskog i master (završnog) rada ako su sa tim saglasni Zavod i student, a tema, sadržaj i način realizacije rada imaju potreban nivo (podobnost) za završni rad.
- e) Saradnja i pružanje pomoći na poslovima izrade stručnih studija za potrebe Zavoda, te stavljanje stručne literature i stručnih radova na korištenje Zavodu.

(2) Obaveze Zavoda:

- a) prije početka izvođenja stručne posjete imenovati osobu (mentora) zaduženu za praćenje rada studenata koji mora imati završenu najmanje višu stručnu spremu i koja će obavljati poslove pružanja potrebnih obavijesti i informacija studentima, te njihovo upoznavanje s unutaršnjim ustrojstvom i organizacijskom strukturom Zavoda,
- b) nastojati da, u saradnji sa Fakultetom, a kroz rad studenata unaprijedi saradnju sa Fakultetom u skladu sa svojim interesima,
- c) omogućiti studentima uslove za uvid u tehnike poslovnih komunikacija Zavoda, rada i poslovanja koje koristi, kako bi studenti mogli uspješno da se s njima upoznaju,
- d) pružiti potrebnu pomoć studentima da se stručna posjeta realizuje na najsvrsishodniji način.
- e) Po potrebi Zavod će uputiti zahtjev Fakultetu za dostavu raspoložive stručne literature i stručnih radova na upotrebu, ili će uputiti poziv Fakultetu za učešće i pružanje pomoć pri izradi naučnih i stručnih studija.

Član 7.
(Uloga potpisnika sporazuma)

Predstavnici Fakulteta i Zavoda slažu se da će u svrhu realizacije aktivnosti definisanim ovim Sporazumom o poslovnoj i stručnoj saradnji na raspolaganje staviti postojeće ljudske, tehničke, infrastrukturne i druge resurse. Također se slažu da će u svrhu što efikasnije realizacije

dogovorenih aktivnosti uspostaviti redovnu komunikaciju te obavještavati drugu stranu o napretku u realizaciji.

Član 8.
(Uključivanje ostalih interesnih skupina)

Predstavnici Fakulteta i Zavoda slažu se da će u aktivnostima, koje su tema ovog Sporazuma, prema potrebi uključivati ostale interesne grupe i usaglasiti aktivnosti sa istim.

Član 9.
(Završne odredbe)

- f) Ovaj Sporazum je nakon potpisivanja na snazi sve dok jedan od potpisnika ne zatraži promjene ili raskid Sporazum. Prestanak važenja Sporazumane predstavlja prepreku za završetak početih zajedničkih aktivnosti, osim u slučaju da to potpisnici drugačije ugovore.
- g) Sporazum se može raskinuti od strane bilo kojeg potpisnika, pismenim obavještenjem u slučaju nemogućnosti njegovog izvršenja i u drugim slučajevima kršenja ovog Sporazuma.
- h) Sporazumne strane su saglasne da se sve druge obaveze koje nisu obuhvaćene ovim Sporazumom, a koje su u skladu sa članom 1., članom 2. i članom 4., mogu sporazumno proširiti budućim aneksima ovog Sporazuma.
- i) Svi sporovi koji mogu nastati u vezi sa interpretacijom ili implementacijom ovog Sporazumabit će riješeni u dobroj volji i uzajamnom poštovanju potpisnih strana.
- j) U izvršavanju preuzetih sporazumnih obaveza u realizaciji predmeta iz člana 1. ovog Sporazuma, Fakultet, Zavod i studenti saglasni su da međusobno ne mogu isticati bilo kakva finansijska, odnosno materijalna potraživanja.
- k) Ovaj Sporazum je sačinjen u 2 (dva) istovjetna primjerka od kojih svaki ima dokaznu snagu originala, a svaka sporazumna strana zadržava po jedan primjerak.

Univerzitet u Sarajevu

Prirodno-matematički

fakultet

Prof. dr. Nusret Drešković, dekan

01104 - 4048/1-2022

Zavod za planiranje

razvoja Kantona Sarajevo

Mr. dipl. ing. arh. Faruk

Muharemović, direktor

PROTOKOL O SARADNJI

između

Federalnog hidrometeorološkog zavoda u Sarajevu

i

Prirodno matematičkog fakulteta u Sarajevu

Imajući u vidu saradnju, te zajedničke naučno-istraživačke i stručne interese Federalni hidrometeorološki zavod u Sarajevu i Prirodno - matematički fakultet u Sarajevu (u daljem tekstu: Potpisnici) u cilju unapređenja uzajamne saradnje zaključuju ovaj Protokol o saradnji.

Član 1.

Potpisnici su saglasni da, u skladu sa svojim interesima i potrebama, a u cilju razvoja svojih osnovnih djelatnosti, uspostave čvršću međusobno saradnju u svim oblastima i na svim poslovima u kojima zajednički nastup i partnerski odnos donosi obostranu korist. Saradnje će se posebno odvijati kroz slijedeće aktivnosti:

- razmjena naučnog, stručnog i obrazovnog kadra i drugih saradnika;
- realizacija dodiplomskih, diplomskih i doktorskih studijskih programa i drugih programa kontinuirane edukacije;
- saradnja u oblasti istraživanja i realizaciji međunarodnih projekata;
- razmjena naučnih i stručnih iskustava i dostignuća;
- organizovanje stručno-edukativnih seminara i radionica i
- razmjena publikacija i stručne literature.

Član 2.

Konkretizacija aktivnosti navedenih u članu 1. će se odvijati zaključivanjem zasebnih ugovora kojima će rukovodstva Potpisnika precizno definisati poslove, prava i obaveze, a posebno eventualne finansijske obaveze vezane uz realizaciju ugovorenih aktivnosti.

Član 3.

Potpisnici su saglasni oko posebnog interesa Prirodno - matematičkog fakulteta u Sarajevu da se za potrebe istraživanja svojih studenata, nastavnika i istraživača povremeno obezbijede hidrometeorološki podaci koje Federalni hidrometeorološki zavod na mjesečnom, godišnjem i višegodišnjem nivou vodi u svojim biltenima. U tom pogledu, Federalni hidrometeorološki zavod će, na obrazložen i preciziran zahtjev Prirodno - matematičkog fakulteta u Sarajevu potpisan od strane njegovog dekana, bez finansijske naknade obezbijediti tražene podatke ukoliko sa njima raspolaže.

Prirodno - matematički fakultet u Sarajevu obavezan je Federalnom hidrometeorološkom zavodu dostaviti jedan uvezan primjerak naučno-istraživačkog rada, stručnog rada, završnog baccalaureat rada, magistarskog rada ili doktorske disertacije u kojima su korišćeni podaci obezbijedjeni od strane Federalnog hidrometeorološkog zavoda u periodu ne dužem od 30 dana od dana objavljivanja rada, odnosno odbrane baccalaureat, magistarske ili doktorske teze.

Član 4.

Hidrometeorološki podaci koji se na zahtjev Prirodno –matematičkog fakulteta u Sarajevu izdaju od strane Federalnog hidrometeorološkog zavoda, ne smiju biti zloupotrebjeni, odnosno mogu se koristiti samo u svrhu za koju su izdati.

Član 5.

Prirodno – matematički fakultet u Sarajevu će pod posebnim uslovima omogućiti stručno usavršavanje na master, doktorskim i specijalističkim studijama kao i učešće na stručnim savjetovanjima i radionicama, čime će dati doprinos stručnom usavršavanju kadrova FHMZ.

Član 6.

U cilju promocije osnovne djelatnosti Federalnog hidrometeorološkog zavoda, Prirodno – matematički fakultet u Sarajevu će po potrebi osigurati prostorne i tehničke uslove za tematske ili druge prezentacije Federalnog hidrometeorološkog zavoda u terminu koji će biti međusobno usaglašen.

Član 7.

Ovaj Protokol je nakon potpisivanja na snazi sve dok jedan od Potpisnika ne zatraži promjene ili raskid Protokola. Prestanak važenja Protokola ne predstavlja prepreku za završetak početih zajedničkih aktivnosti, osim u slučaju da to Potpisnici drugačije ugovore.

Član 8.

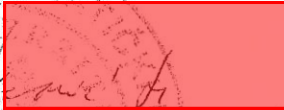
Ovaj Protokol stupa na snagu kada ga potpišu ovlašteni predstavnici oba Potpisnika.

Član 9.

Ovaj Protokol sačinjen je u četiri istovjetna primjerka, a svaki Potpisnik zadržava po dva primjerka.

Almir Bijedić, dipl. inž. građ.
Direktor
Federalni hidrometeorološki zavod Sarajevo

Potpisi:

Prof. dr. Mustafa Memić
Dekan
Prirodno- matematički fakultet u
Sarajevu

Sarajevo, 04-01-2018

Broj: 01-33-136/18
Datum: 22.01.2018.

01/01-25/1-2018

SPORAZUM O SARADNJI

između

Sarajevske regionalne razvojne agencije SERDA d.o.o. Sarajevo

i

Univerziteta u Sarajevu – Prirodno-matematičkog fakulteta

Imajući u vidu saradnju, te zajedničke naučno-istraživačke i stručne interese Sarajevske regionalne razvojne agencije SERDA d.o.o. Sarajevo (u daljem tekstu: Agencija) i Univerziteta u Sarajevu - Prirodno-matematičkog fakulteta (u daljem tekstu: Fakultet) u cilju unapređenja uzajamne saradnje zaključuju ovaj Sporazum o saradnji.

Predmet Sporazuma

Član 1.

Potpisnici su saglasni da, u skladu sa svojim interesima i potrebama, a u cilju razvoja svojih osnovnih djelatnosti, uspostave saradnju u naučno-istraživačkim aktivnostima u kojima zajednički nastup i partnerski odnos donosi obostranu korist. Naučno-istraživačka saradnja će se posebno odvijati kroz sljedeće aktivnosti:

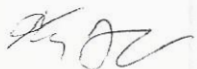
- I Područja programske i naučno-istraživačke saradnje
- II Područja edukativne saradnje.

Član 2.

I Područja programske i naučno-istraživačke saradnje

Programska i naučno-istraživačka saradnja će se, kada se za to ukaže prilika, realizirati kroz zajedničko učešće u sljedećim aktivnostima:

- Prostorno planiranje
- Zaštita okoliša
- Izrada planske dokumentacije
- Planiranje infrastrukture
- Planiranje društveno-ekonomskog i strateškog razvoja
- Razvijanje geografskog informacionog sistema (GIS) Kantona Sarajevo
- Učestvovanje u kreiranju i realizaciji naučno-istraživačkog i stručnih projekata za područje Kantona Sarajevo

- Saradnja u oblasti kreiranja i realizacije EU projekata i projekata međunarodne saradnje, poslovnog razvoja, upravljanja regionalnim i lokalnim razvojem
- Savjetodavna saradnja
- Međusobna promocija.

Član 3.

Ciljevi programske i naučno-istraživačke saradnje

Sporazum ima za cilj realizaciju saradnje na aktivnostima teorijskog i aplikativnog karaktera za potrebe izrada naučnih i stručnih studija i naučno-istraživačkih projekata iz oblasti regionalnog i prostornog planiranja, zaštite životne sredine i širokog spektra naučnih i stručnih istraživanja i projektnih aktivnosti, od kojih su neke navedene u nastavku:

- Naučna i stručna istraživanja u oblasti regionalnog i prostornog planiranja;
- Naučna i stručna istraživanja u oblasti fizičkogeografskih aspekata regionalnog prostornog planiranja: geoloških, geomorfoloških, klimatskih, hidrografskih, pedografskih, biogeografskih istraživanja i dr;
- Naučna i stručna istraživanja u oblasti društveno-ekonomskih aspekata regionalnog i prostornog planiranja: regionalnih demografskih trendova, prostornog razvoja, stanovništva, naselja, privrede i infrastrukture u prostornom planiranju i dr.;
- Naučna i stručna istraživanja u oblasti prostornog razvoja područja posebne namjene (turizam, izdvajanje i zaštita prirodnog i antropogenog naslijeđa i dr.);
- Naučna i stručna istraživanja u oblasti održivog razvoja, zaštite i unapređenja životne sredine, kao što su strateške procjene i studije o procjenama uticaja na životnu sredinu;
- Naučna i stručna istraživanja različitih oblika hazarda za potrebe regionalnog i prostornog planiranja: klimatskih hazarda, klizišta, poplava i dr.;
- Međunarodna naučna i stručna saradnja – prisustvo naučnim i stručnim konferencijama i simpozijumima, organizacija međunarodnih i domaćih naučno-istraživačkih skupova iz oblasti regionalnog i prostornog planiranja;
- Naučna i stručna istraživanja u oblasti EU projekata i projekata međunarodne saradnje, poslovnog razvoja, upravljanja regionalnim i lokalnim razvojem;

- Podizanje svijesti javnosti o značaju prostornog planiranja za poboljšanje funkcionisanja prostornih i infrastrukturnih sistema Kantona Sarajevo, očuvanje biološke i georaznolikosti Kantona Sarajevo i dr.;
- Razvijanje geografskog informacionog sistema (GIS) Kantona Sarajevo uz mapiranje prostornih sadržaja, vizualnu interpretaciju i geoprocesiranje prostornih podataka, te kreiranje opsežnih baza podataka, njihovu obradu i geovizualizaciju;
- Transfer i aplikacija naučnih dostignuća;
- Studije o izboru najpovoljnijih lokacija za izgradnju infrastrukturnih i drugih objekata;
- Davanje naučnog mišljenja, ekspertiza i recenzija;
- Učešće u nastavi i drugi oblici obrazovanja i usavršavanja.

Član 4.

II Područja edukativne saradnje

Edukativna saradnja će se realizirati kroz sljedeću aktivnost:

- Studentska praksa u stručnim službama i organizacijskim jedinicama Agencije.

Član 5.

Ciljevi edukativne saradnje

Cilj edukativne saradnje je da studenti dobiju određena znanja i vještine koje odgovaraju profilu njihovih studija, a koje će moći da primijene u praksi.

Sporazumne obaveze potpisnika

Član 6.

Obaveze Fakulteta:

- prije početka obavljanja stručne posjete, dostavljanje popisa studenata koji će boraviti u Agenciji, kao i podataka o odgovornoj osobi Fakulteta za provođenje stručne posjete u okviru Agencije,
- pružanje potrebne pomoći da se stručna posjeta studenata obavi na najcjelishodniji način bez remećenja procesa u Agenciji i u skladu sa potrebama studenata,

- kontinuirano pratiti realizaciju stručnih posjeta studenata u Agenciji i, ukoliko dođe do nepredviđenih situacija u toku realizacije, preduzimati odgovarajuće mjere kako bi se proces posjete mogao nesmetano nastaviti,
- obezbjeđenje studentima, za čiji rad u okviru stručne posjete Agencija iskaže zainteresovanost, da nastave rad u istoj ili sličnoj oblasti, a u okviru diplomskog i master (završnog) rada ako su sa tim saglasni Agencija i student, a tema, sadržaj i način realizacije rada imaju potreban nivo (podobnost) za završni rad.

Obaveze Agencije:

- prije početka izvođenja stručne posjete imenovati osobu (mentora) zaduženu za praćenje rada studenata koji mora imati završenu najmanje višu stručnu spremu i koja će obavljati poslove pružanja potrebnih obavijesti i informacija studentima, te njihovo upoznavanje s unutarnjim ustrojstvom i organizacijskom strukturom Agencije,
- nastojati da, u saradnji sa Fakultetom, a kroz rad studenata unaprijedi saradnju sa Fakultetom u skladu sa svojim interesima,
- omogućiti studentima uslove za uvid u tehnike poslovnih komunikacija Agencije, rada i poslovanja koje koristi, kako bi studenti mogli uspješno da se s njima upoznaju,
- pružiti potrebnu pomoć studentima da se stručna posjeta realizuje na najsvrsishodniji način.

U izvršavanju preuzetih sporazumnih aktivnosti realizaciji predmeta iz člana 1. ovog Sporazuma, Fakultet, Agencija i studenti saglasni su da međusobno ne mogu isticati bilo kakva finansijska, odnosno materijalna potraživanja.

Uloga potpisnika sporazuma

Član 7.

Predstavnici Fakulteta i Agencije slažu se da će u svrhu realizacije aktivnosti definisanim ovim Sporazumom o poslovnoj i stručnoj saradnji na raspolaganje staviti postojeće ljudske, tehničke, infrastrukturne i druge resurse. Također se slažu da će u svrhu što efikasnije realizacije dogovorenih aktivnosti uspostaviti redovnu komunikaciju te obavještavati drugu stranu o napretku u realizaciji.

Uključivanje ostalih interesnih skupina

Član 8.

Predstavnici Fakulteta i Agencije slažu se da će u aktivnostima, koje su tema ovog Sporazuma, prema potrebi uključivati ostale interesne grupe i usaglasiti aktivnosti sa istim.

Završne odredbe

Član 9.

Ovaj Sporazum je nakon potpisivanja na snazi sve dok jedan od potpisnika ne zatraži promjene ili raskid Sporazum. Prestanak važenja Sporazuma ne predstavlja prepreku za završetak početih zajedničkih aktivnosti, osim u slučaju da to potpisnici drugačije ugovore.

Sporazum se može raskinuti od strane bilo kojeg potpisnika, pismenim obavještenjem u slučaju nemogućnosti njegovog izvršenja i u drugim slučajevima kršenja ovog Sporazuma.

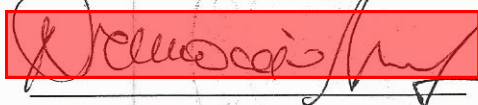
Sporazum se može u svakom trenutku izmijeniti na osnovu pisanog zahtjeva jedne od strana, a uz saglasnost druge u roku od 30 dana od dana podnošenja zahtjeva.

Sporazumne strane su saglasne da se sve druge obaveze koje nisu obuhvaćene ovim Sporazumom, a koje su u skladu sa članom 1., članom 2. i članom 4., mogu sporazumno proširiti budućim aneksima ovog Sporazuma.

Svi sporovi koji mogu nastati u vezi sa interpretacijom ili implementacijom ovog Sporazuma bit će riješeni u dobroj volji i uzajamnom poštovanju potpisnih strana.

Ovaj Sporazum je sačinjen u 2 (dva) istovjetna primjerka od kojih svaki ima dokaznu snagu originala, a svaka sporazumna strana zadržava po jedan primjerak.

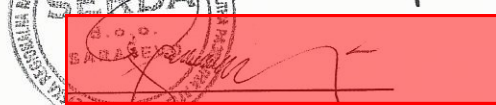
Univerzitet u Sarajevu –
Prirodno-matematički fakultet

Prof. dr. Nusret Drešković, dekan

01/01-2135/1-2023
28. 09. 2023.

Sarajevska regionalna razvojna
agencija SERDA d.o.o. Sarajevo

Dr. Sevkija Okerić, direktor

UG-231/23
27. 11. 2023.

Handwritten initials

Univerzitet u Sarajevu - Prirodno-matematički fakultet, ulica Zmaja od Bosne 33-35,
koga zastupa dekan, prof. dr. Nusret Drešković (u daljem tekstu: Fakultet) i

Javna ustanova Nacionalni park „Sutjeska“, Dolina heroja, 73311 Tjentište, kojeg
zastupa Miloš Nogo, v.d. direktor, (u daljem tekstu: Ugovorna strana)

dana 21.11.2022. godine zaključili su sljedeći

SPORAZUM O POSLOVNOJ SARADNJI

I Predmet Sporazuma

Član 1.

Ovim Sporazumom uređuju se međusobni odnosi u realizaciji saradnje u oblasti nastavnog procesa iz predmeta za studente I i II ciklusa studija Odsjeka za geografiju Univerziteta u Sarajevu - Prirodno-matematičkog fakulteta u *Ugovornoj strani*, s ciljem da studenti dobiju određena znanja i vještine koje odgovaraju profilu njihovih studija, a koje će moći da primijene u praksi.

Član 2.

U izvršavanju preuzetih sporazumnih obaveza u realizaciji predmeta iz člana 1. ovog Sporazuma, Fakultet, *Ugovorna strana* i studenti saglasni su da međusobno ne mogu isticati bilo kakva finansijska, odnosno materijalna potraživanja.

Član 3.

Ugovorna strana će omogućiti boravak – stručne posjete (praksu) utvrđene grupe studenata, učešće u projektnim aktivnostima, sukladno utvrđenom programu stručnih posjeta (prakse) između sporazumnih strana.

II Sporazumne obaveze potpisnika

Član 4.

Obaveze Fakulteta:

- prije početka obavljanja stručne posjete, dostavljanje popisa studenata koji će boraviti u prostorijama *Ugovorne strane*, kao i podataka o odgovornoj osobi Fakulteta za provođenje stručne posjete u okviru prostorija *Ugovorne strane*,
- pružanje potrebne pomoći da se stručna posjeta studenata obavi na najcjelishodniji način uz neremećenje procesa u prostorija *Ugovornoj strani* i u skladu sa potrebama studenata,
- kontinuirano pratiti realizaciju stručnih posjeta studenata u prostorijama *Ugovorne strane* i, ukoliko dođe do nepredviđenih situacija u toku realizacije, preduzimati odgovarajuće mjere kako bi se proces posjete mogao nesmetano nastaviti,
- obezbjeđenje studentima, za čiji rad u okviru stručne posjete prostorijama *Ugovorne strane* iskaže zainteresovanost, da nastave rad u istoj ili sličnoj oblasti, a u okviru diplomskog i master (završnog) rada ako su sa tim saglasni *Ugovorna strana* i student, a tema, sadržaj i način realizacije rada imaju potreban nivo (podobnost) za završni rad.

Član 5.

Obaveze studenata:

- svojim radom ne narušavati radne procese u prostorijama *Ugovorne strane*, ne ugrožavati imovinu i ugled *Ugovorne strane* i u svojim aktivnostima afirmirati isto,
- za eventualnu štetu odgovara student lično,
- studenti su dužni u toku semestra, uz pomoć i uz kontrolu predmetnog nastavnika izraditi projektni rad.

Član 6.

Obaveze *Ugovorne strane*:

- prije početka izvođenja stručne posjete imenovati osobu (mentora) zaduženu za praćenje rada studenata koji mora imati završenu najmanje višu stručnu spremu i koja će obavljati poslove pružanja potrebnih obavijesti i informacija studentima, te njihovo upoznavanje s unutarnjim ustrojstvom i organizacijskom strukturom *Ugovorne strane*,
- nastojati da, u saradnji sa Fakultetom, a kroz rad studenata unaprijedi saradnju sa Fakultetom u skladu sa svojim interesima,
- omogućiti studentima uslove za uvid u tehnike poslovnih komunikacija *Ugovorne strane*, rada i poslovanja koje koristi, kako bi studenti mogli uspješno da se s njima upoznaju,
- pružiti potrebnu pomoć studentima da se stručna posjeta realizuje na najsvrsishodniji način.

Član 7.

Fakultet i *Ugovorna strana* će za vrijeme trajanja nastavnog procesa od studenata zahtijevati slijedeće:

- redovan dolazak na stručne posjete i izradu seminarskih radova kao i projekata zadanih od strane nastavnika, a vezano za nastavni proces i nastavne jedinice predviđene modulom predmeta,
- izvršavanje drugih obaveza iz odgojno-obrazovnog programa. Studente kontrolira predmetni nastavnik zajedno s mentorom *Ugovorne strane*.

Član 8.

Predmetni nastavnik je dužan da participira u izvršenju obaveza koje studenti imaju u toku sprovođenja nastavnog procesa i stručne posjete *Ugovornoj strani* i da se u svojstvu instruktora stara da se studentima dodjeljuju projektni radovi, da kontroliše njihovo izvršenje, kao i da studentima radi uspješnog izvođenja stručne posjete u prostorijama *Ugovorne strane*, budu stavljene na uvid tehnike poslovnih komunikacija, rada i poslovanja koje *Ugovorna strana* koristi. Posebne obaveze mentora jesu da studenta, prilikom dolaska u stručnu posjetu, upozna o radnoj disciplini u *Ugovornoj strani* i da, ako u toku trajanja posjete nastupe nepredviđene okolnosti, odmah obavijesti Fakultet o njihovom nastupanju.

III Trajanje Sporazuma

Član 9.

Sporazum stupa na snagu danom potpisivanja, a primjenjivaće se od dana kada studenti stupe u prostorije *Ugovorne strane* radi obavljanja stručne posjete (prakse). Primjena ovoga Sporazuma započinje od zimskog semestra akademske godine 2022/2023. Na osnovu ovog Sporazuma, stručna posjeta *Ugovornoj strani* izvodiće se tokom zimskog i ljetnog semestra u dogovorenim terminima, saglasno mogućnostima *Ugovorne strane*.

IV Završne odredbe

Član 10.

Sporazum se može raskinuti od strane bilo kojeg potpisnika, pismenim obavještenjem u slučaju nemogućnosti njegovog izvršenja i u drugim slučajevima kršenja ovog Sporazuma. Sporazumne strane su saglasne da se sve druge obaveze koje nisu obuhvaćene ovim Sporazumom, a koje su u skladu sa članom 4., članom 5. i članom 6., mogu sporazumno proširiti budućim aneksima ovog Sporazuma.

Svi sporovi koji mogu nastati u vezi sa interpretacijom ili implementacijom ovog Sporazuma bit će riješeni u dobroj volji i uzajamnom poštovanju potpisnih strana.

Ovaj Sporazum je sačinjen u 2 (dva) istovjetna primjerka od kojih svaki ima dokaznu snagu originala, a svaka sporazumna strana zadržava po jedan primjerak.

UNIVERZITET U SARAJEVU -
PRIRODNO-MATEMATIČKI
FAKULTET

Prof. dr. Nusret Drešković

01/01-3390/1-2022

07-12-2022

REPUBLIKA SRPSKA
NACIONALNI PARK
"SUTJESKA"
Miloš Nogo, v.d. direktor

01/1-3588

Univerzitet u Sarajevu - Prirodno-matematički fakultet, ulica Zmaja od Bosne 33-35,
koga zastupa dekan, prof. Dr. Nusret Drešković (u daljem tekstu: Fakultet) i

Turistička zajednica Kantona Sarajevo, ulica Branilaca Sarajevo br. 2, kojeg zastupa
predsjednik prof. Kenan Magoda (u daljem tekstu: Ugovorna strana)

zaključili su sljedeći:

SPORAZUM O POSLOVNOJ SARADNJI

I Predmet Sporazuma

Član 1.

Ovim Sporazumom uređuju se međusobni odnosi u realizaciji saradnje u oblasti nastavnog procesa iz predmeta za studente I i II ciklusa studija Odsjeka za geografiju Univerziteta u Sarajevu - Prirodno-matematičkog fakulteta, smjer Turizam i zaštita životne sredine u *Ugovornoj strani*, s ciljem da studenti dobiju određena znanja i vještine koje odgovaraju profilu njihovih studija, a koje će moći da primijene u praksi.

Član 2.

U izvršavanju preuzetih sporazumnih obaveza u realizaciji predmeta iz člana 1. ovog Sporazuma, Fakultet, *Ugovorna strana* i studenti saglasni su da međusobno ne mogu isticati bilo kakva finansijska, odnosno materijalna potraživanja.

Član 3.

Ugovorna strana će omogućiti boravak – stručne posjete (praksu) utvrđene grupe studenata, učešće u projektnim aktivnostima, sukladno utvrđenom programu stručnih posjeta (prakse) između sporazumnih strana.

II Sporazumne obaveze potpisnika

Član 4.

Obaveze Fakulteta:

- prije početka obavljanja stručne posjete, dostavljanje popisa studenata koji će boraviti u prostorijama *Ugovorne strane*, kao i podataka o odgovornoj osobi Fakulteta za provođenje stručne posjete u okviru prostorija *Ugovorne strane*,
- pružanje potrebne pomoći da se stručna posjeta studenata obavi na najcjelishodniji način uz neremećenje procesa u prostorija *Ugovornoj strani* i u skladu sa potrebama studenata,
- kontinuirano pratiti realizaciju stručnih posjeta studenata u prostorijama *Ugovorne strane* i, ukoliko dođe do nepredviđenih situacija u toku realizacije, preduzimati odgovarajuće mjere kako bi se proces posjete mogao nesmetano nastaviti,
- obezbjeđenje studentima, za čiji rad u okviru stručne posjete prostorijama *Ugovorne strane* iskaže zainteresovanost, da nastave rad u istoj ili sličnoj oblasti, a u okviru diplomskog i master (završnog) rada ako su sa tim saglasni *Ugovorna strana* i student, a tema, sadržaj i način realizacije rada imaju potreban nivo (podobnost) za završni rad.

Član 5.

Obaveze studenata:

- svojim radom ne narušavati radne procese u prostorijama *Ugovorne strane*, ne ugrožavati imovinu i ugled *Ugovorne strane* i u svojim aktivnostima afirmisati isto,
- za eventualnu štetu odgovara student lično,
- studenti su dužni u toku semestra, uz pomoć i uz kontrolu predmetnog nastavnika izraditi projektni rad.

Član 6.

Obaveze *Ugovorne strane*:

- prije početka izvođenja stručne posjete imenovati osobu (mentora) zaduženu za praćenje rada studenata koji mora imati završenu najmanje višu stručnu spremu i koja će obavljati poslove pružanja potrebnih obavijesti i informacija studentima, te njihovo upoznavanje s unutarnjim ustrojstvom i organizacijskom strukturom *Ugovorne strane*,
- nastojati da, u saradnji sa Fakultetom, a kroz rad studenata unaprijedi saradnju sa Fakultetom u skladu sa svojim interesima,
- omogućiti studentima uslove za uvid u tehnike poslovnih komunikacija *Ugovorne strane*, rada i poslovanja koje koristi, kako bi studenti mogli uspješno da se s njima upoznaju,
- pružiti potrebnu pomoć studentima da se stručna posjeta realizuje na najsvrsishodniji način.

Član 7.

Fakultet i *Ugovorna strana* će za vrijeme trajanja nastavnog procesa od studenata zahtijevati slijedeće:

- redovan dolazak na stručne posjete i izradu seminarskih radova kao i projekata zadanih od strane nastavnika, a vezano za nastavni proces i nastavne jedinice predviđene modulom predmeta,
- izvršavanje drugih obaveza iz odgojno-obrazovnog programa. Studente kontrolira predmetni nastavnik zajedno s mentorom *Ugovorne strane*.

Član 8.

Predmetni nastavnik je dužan da participira u izvršenju obaveza koje studenti imaju u toku sprovođenja nastavnog procesa i stručne posjete *Ugovornoj strani* i da se u svojstvu instruktora stara da se studentima dodjeljuju projektni radovi, da kontroliše njihovo izvršenje, kao i da studentima radi uspješnog izvođenja stručne posjete u prostorijama *Ugovorne strane*, budu stavljene na uvid tehnike poslovnih komunikacija, rada i poslovanja koje *Ugovorna strana* koristi.

Posebne obaveze mentora jesu da studenta, prilikom dolaska u stručnu posjetu, upozna o radnoj disciplini u *Ugovornoj strani* i da, ako u toku trajanja posjete nastupe nepredviđene okolnosti, odmah obavijesti Fakultet o njihovom nastupanju.

III Trajanje Sporazuma

Član 9.

Sporazum stupa na snagu danom potpisivanja, a primjenjivaće se od dana kada studenti stupe u prostorije *Ugovorne strane* radi obavljanja stručne posjete (prakse).

Primjena ovoga Sporazuma započinje od zimskog semestra akademske godine 2022/2023.

Na osnovu ovog Sporazuma, stručna posjeta *Ugovornoj strani* izvodiće se tokom zimskog i ljetnog semestra u dogovorenim terminima, saglasno mogućnostima *Ugovorne strane*.

IV Završne odredbe

Član 10.

Sporazum se može raskinuti od strane bilo kojeg potpisnika, pismenim obavještenjem u slučaju nemogućnosti njegovog izvršenja i u drugim slučajevima kršenja ovog Sporazuma.

Sporazumne strane su saglasne da se sve druge obaveze koje nisu obuhvaćene ovim Sporazumom, a koje su u skladu sa članom 4., članom 5. i članom 6., mogu sporazumno proširiti budućim aneksima ovog Sporazuma.

Svi sporovi koji mogu nastati u vezi sa interpretacijom ili implementacijom ovog Sporazuma bit će riješeni u dobroj volji i uzajamnom poštovanju potpisnih strana.

Ovaj Sporazum je sačinjen u 2 (dva) istovjetna primjerka od kojih svaki ima dokaznu snagu originala, a svaka sporazumna strana zadržava po jedan primjerak.

UNIVERZITETU SARAJEVU
PRIRODNO-MATEMATIČKI

Prof. dr. Nusret Drešković

Broj: 01/01-3184/1-2022

Datum: 17-11-2022

TURISTIČKA
ZAJEDNICA KANTONA
SARAJEVO

Prof. Kenan Magoda

Broj: 1055-1/22

Datum: 16.11.2022

**MEMORANDUM O POSLOVNO TEHNIČKOJ SARADNJI
PRIVREDNE/GOSPODARSKE KOMORE FEDRACIJE BOSNE I HERCEGOVINE**

i

**UNIVERZITET U SARAJEVU - PRIRODNO MATEMATIČKI FAKULTET
SARAJEVO**

Juli, 2023. godine, Sarajevo

Privredna/Gospodarska komora Federacije Bosne i Hercegovine (u daljem tekstu Komora) sa sjedištem u Sarajevu, ulica Branislava Đurđeva br. 10/IV koju predstavlja i zastupa potpredsjednik, Mirsad Jašarspahić, dipl.ing.maš.

i

Univerzitet u Sarajevu - Prirodno matematički fakultet Sarajevo, (u daljem tekstu Prirodno matematički fakultet) sa sjedištem u Sarajevu, ulica Zmaja od Bosne 33-35, kojeg predstavlja i zastupa Dekan Fakulteta prof.dr. Nusret Drešković.

Zaključili su dana 20.07. 2023. godine u Sarajevu,

MEMORANDUM O POSLOVNO TEHNIČKOJ SARADNJI

Polazeći od zakonskih i statutarnih nadležnosti Privredne/Gospodarske komore FBiH i to:

- Zastupanje interesa članova pred organima zakonodavne i izvršne vlasti prilikom oblikovanja privrednog sistema, posebno u pripremi zakonodavstva iz oblasti privrede, mjera i mehanizama privrednog sistema i mjera ekonomske politike, te davanje primjedbi i prijedloga organima državne uprave prilikom donošenja propisa od interesa za privredu,
- usklađivanje interesa članova,
- razmjena iskustava među članovima i programsko usmjeravanje i koordinacija aktivnosti privrednih subjekata,
- poslovno savjetovanje-pružanje pomoći prilikom osnivanja novih i transformacije postojećih privrednih društava,
- prezentacija privrede i promocije robe i usluge u zemlji i inostranstvu, organiziranje nastupa na sajmovima, organiziranje prezentacija i promocija, izdavanje promotivnih publikacija i kataloga, prezentiranje privrede posredstvom Interneta, glasila Komore i drugih promotivnih aktivnosti,
- unapređenje poduzetništva i menadžementa, praćenje i prenošenje međunarodnih iskustava u tim oblastima, a naročito menadžementa u oblasti sistema kvaliteta,
- analiza tržišnih mogućnosti i uvjeta privrednog razvitka, poslovno povezivanje i informiranje,
- poticanje istraživanja u oblasti naučnog razvoja, usklađivanje privrednih i društvenih interesa u oblasti ekologije, poticanje društveno odgovornog poslovanja,
- povećanje konkurentnosti privrede stalnim procesima stručnog i poslovnog obrazovanja i profesionalne edukacije,
- organiziranje jedinstvenog informacionog sistema Komore i uspostavljanje i vođenje Privrednog registra,
- vršenje javnih ovlaštenja koja su povjerena Komori odgovarajućim zakonskim i podzakonskim propisima, ovlaštenjima Vlada i drugih institucija,

- izdavanje odgovarajućih potvrda iz domena registra poslovnih subjekata, o bonitetu, o domaćem proizvodu, radnoj snazi, kontingentu i sl.
- poduzimanje mjera za poticanje i razvoj dobrih poslovnih običaja i poslovnog morala,
- obavljanje drugih poslova u skladu sa zakonima, drugim propisima i drugim aktima,

Privredna/Gospodarska komora Federacije BiH u cilju realizacije ovog Memoranduma će:

- informisati **Prirodno-matematički fakultet** o aktivnostima, prijedlozima i mjerama koje preduzimaju na nivou Federacije Bosne i Hercegovine, a koje se tiču visokoškolskog obrazovanja,
- dotavljati relevantne informacije o onim aktivnostima koje se na bilo koji način mogu naći u domenu djelovanja **Prirodno-matematičkog fakulteta**,
- koristiti stručna mišljenja, prijedloge, sugestije i zaključke **Prirodno-matematičkog fakulteta** u svrhu poboljšanja saradnje privrede i fakulteta,
- podržati aktivnosti **Prirodno-matematičkog fakulteta** u lobiranju kod domaćih i međunarodnih vladinih i nevladinih organizacija,
- kod međunarodnih školskih i visokoškolskih institucija (vladinih i nevladinih), te domaćih privrednih subjekata sugerisati saradnju sa **Prirodno-matematičkim fakultetom**,
- prisustvovati skupovima organizovanim od strane **Prirodno-matematičkog fakulteta** na kojima se raspravlja o problematici iz domena obrazovanja, saradnje sa privredom i nadležnim državnim institucijama,
- organizirati i aktivno učestvovati na edukativnim skupovima, u oblasti i temama iz okvira djelovanja **Prirodno-matematičkog fakulteta**,
- podržati **Prirodno-matematički fakultet** u realizaciji ovog Memoranduma u svim njegovim segmentima.

II

Prirodno-matematički fakultet u saradnji sa Privrednom/Gospodarskom komorom Federacije Bosne i Hercegovine, a u skladu sa svojim zakonskim nadležnostima će:

- učestvovati u izradi zajedničkih projekata kod međunarodnih i domaćih organizacija kada se procijeni da je učešće **Komore** važno,
- informisati **Komoru** o rezultatima i teškoćama u poslovanju, prijedlozima za poboljšanje obrazovnih programa, prijedlozima za orijentaciju privrednog razvoja, kako bi se informacije koristile za definisanje mjera u oblasti tekuće, ekonomske i razvojne politike, i predlaganje propisa i mjera od interesa za privredu,
- učestvovati u zajedničkim delegacijama prilikom posjeta sličnim organizacijama u zemlji i inostranstvu,
- zajednički nastupati i organizovati tematske okrugle stolove za privrednike,
- zajednički učestvovati u izdavačko-informativnim aktivnostima,
- organizovati edukacije, u skladu sa izraženim interesom,
- pružati potporu **Komori** kod nadležnih institucija u cilju iznalaženja sistemskih rješenja iz područja djelovanja **Prirodno-matematičkog fakulteta**, za koje se procijeni da je mišljenje Komore i Prirodno-matematičkog fakulteta važno.

III

Strane potpisnice su saglasne da međusobne obaveze materijalno-finansijske prirode izmiruju svjesno i blagovremeno prema ugovorenim uslovima po svakom konkretnom poslu, na temelju pojedinačnih Ugovora.

IV

Potpisnice ovog Memoranduma su saglasne da se na isti zaključuje na neodređeno vrijeme, s tim da svaka od ovih strana može otkazati primjenu Memoranduma pisanim putem. U ovom slučaju primjena Memoranduma prestaje na 31.12. one godine u kojoj se Memorandum pismo otkáže.

V

Potpisnice ovog Memoranduma saglasne su da će svoje preuzete obaveze maksimalno konkretno i profesionalno izvršavati, u skladu sa dobrim poslovnim običajima. Potpisnice ovog Memoranduma su saglasne da sve eventualne nesporazume rješavaju dogovorom.

VI

Memorandum se zaključuje u četiri (4) istovjetna primjerka od čega svaka od strana potpisnica zadržava po dva (2) ovjereni i potpisani istovjetna primjerka Memoranduma.

Privredna/Gospodarska komora
Federacije BiH

Univerzitet u Sarajevu -
Prirodno-matematički fakultet

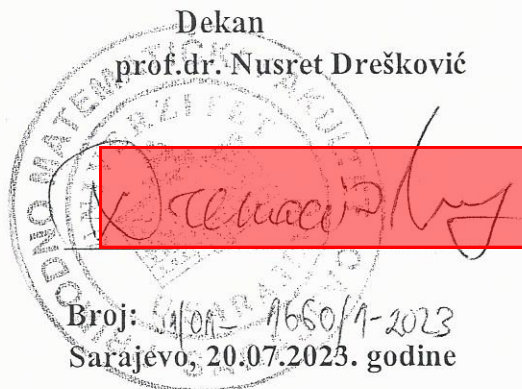
Potpredsjednik
Mirsad Jašarspahić, dipl.ing.maš.

Dekan
prof.dr. Nusret Drešković

Broj: 01-01.1
Sarajevo, 20.07.2023. godine

Broj: 1101-1650/1-2023
Sarajevo, 20.07.2023. godine

SPORAZUM o naučnoistraživačkoj, obrazovnoj i tehničkoj saradnji

Zaključen dana 21.02.2017. godine između:

1. **ZEMALJSKI MUZEJ BOSNE I HERCEGOVINE, ulica Zmaja od Bosne br. 3, Sarajevo, kojeg zastupa dr. Mirsad Sijarić, v.d. direktor**

i

2. **PRIRODNO-MATEMATIČKI FAKULTET UNIVERZITETA U SARAJEVU, ulica Zmaja od Bosne 33-35, Sarajevo, kojeg zastupa prof. dr Mustafa Memić, dekan**

Član 1.

Ovim sporazumom, Prirodno-matematički Fakultet Univerziteta u Sarajevu (u daljem tekstu Fakultet) i Zemaljski muzej Bosne i Hercegovine u Sarajevu (u daljem tekstu Muzej), definiraju zajednički interes i izražavaju želju za uspostavljanjem naučnoistraživačke, obrazovne i drugih oblika saradnje u komplementarnim djelatnostima potpisnica Sporazuma.

Član 2.

Saradnja između potpisnica ovog Sporazuma ostvarivati će se putem:

1. prijava i učestvovanja istraživača Fakulteta i Muzeja na kantonalnim, federalnim, državnim i međunarodnim naučnoistraživačkim projektima/programima;
2. učešća u realizaciji ekspertskih djelatnosti;
3. razmjene naučnih iskustava i dostignuća;
4. razmjene publikacija;
5. organizacije i učešća u radu naučnih i stručnih konferencija, kurseva, seminara i radionica;
6. učešća djelatnika Muzeja u nastavnom procesu na Fakultetu i učešće nastavnika i studenata Fakulteta u obrazovnim programima Muzeja;
7. pomoći Muzeja u unapređenju nastavnog procesa na Fakultetu;
8. zajedničkih nastupa, odnosno formiranja zajedničkih timova u međusobnim poslovima i poslovima sa drugim institucijama od interesa za Fakultet i Muzej;
9. ostalih aktivnosti od zajedničkog interesa.

Član 3.

Dogovorenu saradnju iz ovog Sporazuma, član 2. stavovi 6. i 7., potpisnice će se implementirati na sljedeći način:

- učešće djelatnika Muzeja u nastavnom procesu na Fakultetu biti će realizirano u skladu sa nastavnim potrebama i Zakonom o visokom obrazovanju Kantona Sarajevo,
- učešće nastavnog osoblja i studenata Fakulteta u obrazovnim programima Muzeja biti će realizirano u skladu sa potrebama Muzeja,
- pomoć Muzeja u unapređenju nastavnog procesa na Fakultetu biti će realizirana kroz:
 - i. pozivna predavanja uposlenicima Muzeja na Fakultetu,
 - ii. stručne posjete nastavnika i studenata Fakulteta Muzeju,
 - iii. obavljanje studentske prakse studenata Fakulteta u Muzeju, iz pojedinih predmeta i u izvodljivom obimu, pod supervizorstvom uposlenika Muzeja i u skladu sa potrebama Muzeja. Studentska praksa bi podrazumjevala učešće studenata u realizaciji svakodnevnih muzejski aktivnosti što bi bilo regulirano posebnim dokumentom/aneksom,
 - iv. izrada završnih radova prvog i drugog ciklusa studenata Fakulteta u Muzeju u skladu sa pravilima i potrebama Muzeja.

Član 4.

U okviru mogućnosti koje pružaju odredbe člana 2. ovog Sporazuma potpisnice će posebnim aneksom Sporazuma ugovorno definirati međusobna prava i obaveze u svakom konkretnom zajedničkom projektu.

Član 5.

Fakultet i Muzej sporazumjeli su se da će zajednički ostvarena finansijska sredstva, opremu, naučna, stručna i autorska prava raspodjeliti međusobno što će biti regulirano posebnim ugovorom prema članu 4.

Član 6.

Svaka od potpisnica Sporazuma zadržava sva prava prijave i realizacije naučnoistraživačkih projekata i drugih aktivnosti samostalno ili sa nekom drugom institucijom koja nije potpisnica ovog Sporazuma.

Član 7.

Ovaj Sporazum se zaključuje na neodređeno vrijeme. Svaka od potpisnica može pismeno zahtjevati raskid (otkazivanje) Sporazuma u cijelini ili djelimično uz obavezu da drugoj potpisnici podnese zahtjev najmanje tri (3) mjeseca ranije.

Član 8.

Ovaj Sporazum je sačinjen u ČETIRI (4) istovjetna primjeraka od kojih svaka potpisnica zadržava po dva.

Član 9.

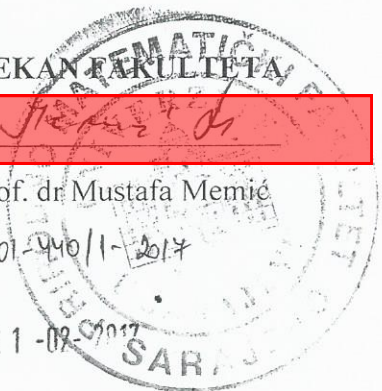
Sporazum stupa na snagu danom potpisivanja.

DEKAN FAKULTETA

Prof. dr. Mustafa Memić

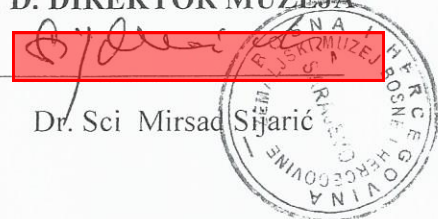
01/01-440/11-2017

21-09-2017

V. D. DIREKTOR MUZEJA

Dr. Sci. Mirsad Sijarić

RECENZIJE

CURRICULUM**Please insert the name of the curriculum:**

Geografija – Nastavnički smjer – Drugi ciklus studija

CURRICULUM REVIEW**Name of the reviewer:** Dr. sc. Danijel Orešić, redoviti profesor**Institution:** Sveučilište u Zagrebu, Prirodoslovno-matematički fakultet, Geografski odsjek**Mission**

Misija Odsjeka za geografiju, kako je opisano u Elaboratu, usmjerena je na pružanje visokokvalitetnog i društveno odgovornog obrazovanja u polju geografske znanosti, koristeći interdisciplinarni pristup, promicanje istraživačkog rada i aktivno sudjelovanje u zajednici. Vizija Odsjeka ima za cilj postizanje statusa prepoznatljivog centra izvrsnosti u geografiji, kroz ponudu visokokvalitetnih programa, provođenje društveno korisnih istraživanja i suradnju s lokalnom, regionalnom i globalnom zajednicom. Odsjek kontinuirano razvija dinamično okruženje za učenje i istraživanje, potičući suradnju između nastavnika i suradnika i studenata te pružajući podršku u njihovom profesionalnom razvoju. Strategija Odsjeka naglašava promicanje inovativnih metoda poučavanja, uključujući primjenu tehnologije, terenski rad i projektno usmjereno učenje kako bi obogatio iskustvo studenata. Ključna opredjeljenja Odsjeka usmjerena su prema uspostavi održivih veza s lokalnom zajednicom, rješavanju stvarnih problema i promicanju društveno odgovornog djelovanja.

Navedena misija i vizija Odsjeka usklađene su s misijom Univerziteta u Sarajevu. Naime, kako se navodi na službenoj stranici Univerziteta u Sarajevu, njegova misija je da, koristeći vlastitu reputaciju, višedecenijsko iskustvo i tradiciju, stvara inspirativno, inkluzivno i atraktivno okruženje za učenje, poučavanje, istraživanje i umjetnički rad. Odsjek za geografiju postaje integralni dio te šire vizije, doprinoseći unapređenju kritičkog razumijevanja i poticanju inovacija na lokalnoj i globalnoj razini.

Values

Odsjek za geografiju na Prirodno-matematičkom fakultetu Univerziteta u Sarajevu, s višedecenijskim iskustvom, usmjerava se na obrazovanje nastavnika za predmet geografije u osnovnim i srednjim školama. Započeto sredinom XX. stoljeća, školovanje nastavnog kadra prilagođeno je Bolonjskim principima 2005. godine, unutar Nastavničkog smjera na Odsjeku za geografiju. Stoga fokus recenziranog Elaborata nije na stvaranju novog studijskog programa, već na modernizaciji postojećeg sukladno standardima zanimanja i kvalifikacija nastavnika.

Naime, standardi zanimanja nastavnika predstavljaju ključan alat za unapređenje kvaliteta obrazovanja i profesionalnog razvoja, definirajući potrebna znanja, vještine i uvjerenja za efikasan rad u nastavi. Ti standardi doprinose privlačenju najboljih učenika za upis na nastavničke smjerove, potičući profesionalizaciju kroz precizna očekivanja kompetentnosti. S druge strane, standard kvalifikacije nastavnika definira kompetencije i ishode učenja koje nastavnik treba usvojiti i primjenjivati nakon završetka studija. Razvijen na temelju standarda zanimanja, jasno određuje zadatke i kompetencije potrebne za uspješno obavljanje nastavničkih dužnosti.

Stoga je vrijednost ovog Elaborata višestruko značajna, budući da je predloženim studijskim programom predviđena naobrazba nastavnika koji će biti u potpunosti osposobljeni da odgovore na suvremene izazove u aktualnom sistemu obrazovanja.

Quality Statements (Note: checkbox where appropriate)	Excellent	Very good	Good	Average	Poor	n/a
PART I - CURRICULUM DEVELOPMENT						
Are institutional goals translated into the academic programs of the institution?	☒	☒	☐	☐	☐	
Is program based on local and regional market needs?	☒	☐	☐	☐	☐	
Is the employability ensured through curriculum design and development?	☐	☒	☐	☐	☐	
Are global trends in higher education reflected in the curriculum?	☒	☐	☐	☐	☐	
Do individual courses focus on experiential learning including practical and work experience?	☐	☒	☐	☐	☐	
Are certain courses aiming to promote ethics, responsibility and sustainability?	☐	☐	☐	☐	☐	
PART II – ACADEMIC FLEXIBILITY						
Is there is the wide range of program options available to students concerning degrees and concentrations?	☒	☐	☐	☐	☐	
Is program available and adapted for international students (exchange and	☐	☐	☒	☐	☐	

degree)?						
Do interdisciplinary courses exist?	☐	☐	☒	☐	☐	
PART III - CURRICULUM DESIGN AND CONTENT						
How do you rate the sequence of the courses that students studied are in sequence to what students have studied in the previous semester?	☒	☐	☐	☐	☐	
How do you rate the syllabus of the courses concerning the learning outcomes expected out of the course?	☐	☒	☐	☐	☐	
How do you rate the allocation of the credits to the courses?	☒	☐	☐	☐	☐	
How do you rate the offering of the electives concerning their relevance to the specialization streams?	☐	☒	☐	☐	☐	
How do you rate the adequacy of the Text Books and reference books to the courses?	☐	☒	☐	☐	☐	
Rate the size of the syllabus regarding the load of the student.	☐	☒	☐	☐	☐	
Rate the courses regarding the sequence of offering considering whether the preceding courses have been covered.	☒	☐	☐	☐	☐	
How do you rate the loading of the courses in a semester?	☐	☒	☐	☐	☐	
How do you rate the evaluation scheme designed for courses?	☒	☐	☐	☐	☐	
How do you rate the objectives stated for courses?	☒	☐	☐	☐	☐	
How do you rate ILO (knowledge, skills, competencies) expected out of the courses?	☒	☐	☐	☐	☐	
How do you rate the composition of the courses regarding discipline core, discipline elective, open elective, project etc.?	☐	☒	☐	☐	☐	

General opinion and recommendation:

Inicijativa Odsjeka za geografiju Univerziteta u Sarajevu – Prirodno-matematičkog fakulteta za inoviranje drugog ciklusa nastavničkog smjera jasno odražava njihovu predanost analizi suvremenih obrazovnih trendova za buduće nastavnike. Predloženi studijski program ističe se ponudom praktičnih iskustava, uključujući terenski rad, kako bi studenti stekli stvarni uvid u primjenu geografskih teorija i metoda. Osim stručnog znanja, naglasak je stavljen na razvoj mekih vještina poput komunikacije, timskog rada i liderstva, ključnih za uspješno vođenje raznolikih grupa učenika.

Predloženi inovirani studijski program nastavničkog smjera promiče inkluzivnost i prihvaćanje kulturne raznolikosti, te osposobljava buduće nastavnike za rad s učenicima iz različitih kulturnih i socijalnih konteksta, uključujući i djecu s različitim vrstama invaliditeta.

Sve navedene inicijative jasno ukazuju da je Odsjek za geografiju prepoznao značaj osuvremenjivanja navedenog studijskog programa, kojim će se budući nastavnici dodatno efektivno osposobiti za suočavanje sa suvremenim izazovima u obrazovanju.

Suggestions for improvements:

Predlažem postupnu implementaciju nastave na engleskom jeziku kako bi se omogućio pristup studentima iz inozemstva, što će doprinijeti internacionalizaciji Odsjeka za geografiju. Ovo bi bilo u skladu s brojnim sporazumima o međunarodnoj suradnji navedenima u Elaboratu. Osim toga, preporučujem dopuštanje izbora predmeta izvan Odsjeka za geografiju kako bi se proširile opcije studenata i omogućili im interdisciplinarno iskustvo.

U kontekstu unaprijeđenja II ciklusa studija na nastavničkom smjeru, sugeriram i jačanje suradnje s relevantnim institucijama i organizacijama kako bi studenti imali priliku primijeniti svoje teorijsko znanje u stvarnim situacijama (oblicima prakse).

Date: 7.2.2024.

Name (please print): Prof. dr. sc. Danijel Orešić

Signature:

CURRICULUM

Please insert the name of the curriculum: Geografija – Nastavnički smjer, II ciklus studija

CURRICULUM REVIEW

Name of the reviewer: Prof.dr. Goran Trbić

Institution: Prirodno-matematički fakultet, Univerzitet u Banjoj Luci

Mission

Misija Univerziteta u Sarajevu – Prirodno-matematičkog fakulteta je da provodi naučna istraživanja, te na njima zasniva i razvija obrazovanje kroz sve cikluse studija. U skladu sa istaknutim pokrenuto je inoviranje studijskog programa Nastavničkog smjera, na Odsjeku za geografiju na II ciklusu studija. Na ovaj način Prirodno-matematički fakultet stvara visoko kvalifikovane i cijenjene stručnjake sposobne da odgovore zahtjevima dinamičnog okruženja i potrebama održivog razvoja zajednice u kojoj djeluje. Kroz studijske programe i saradnju sa privredom, mobilnost unutar međunarodne akademske zajednice, te dodatne nastavne aktivnosti Fakultet studentima omogućava profesionalni razvoj s ciljem uspješnog zapošljavanja. Odsjek je nastavno-naučna i naučno-istraživačka jedinica u kojoj se organizuje i izvodi nastavni, istraživački, stručni i ekspertski rad iz matičnih naučnih oblasti.

Institucionalnim uspostavljanjem Odsjeka za geogeografiju definisana su dva osnovna razvojna pravca. Prvi od njih se odnosio na razvoj školske geografije, što je, osim unapređenja geografskog obrazovanja (postiče se i inoviranjem nastavnog plana i programa na II ciklusu studija na Nastavničkom smjeru), u cilju popularizacije geografske nauke i njenog kadrovskog jačanja. Drugi razvojni pravac usmjeren je na razvoj naučne geografije.

Misija Odsjeka za geografiju je pružanje kvalitetnog i društveno odgovornog obrazovanja iz geografije kroz interdisciplinarni pristup, istraživački rad i angažman u zajednici, kroz posvećenost stvaranju inspirativnog okruženja koje potiče kritičko razmišljanje, inovaciju i održivost, pripremajući studente za izazove savremenog svijeta. Odsječka vizija se odnosi na nastojanje da sticanjem statusa prepoznatljivog centra izvrsnosti u oblasti geografije, koji istražuje i oblikuje razumijevanje savremenog svijeta. Ona obuhvata i razvoj visokokvalitetnih programa, istraživanje koje doprinosi društvenom napretku, te saradnju s lokalnom zajednicom, ali i partnerima na regionalnom i globalnom nivou. Vizija naglašava društveni angažman Odsjeka, ističući ulogu geografskog znanja u rješavanju društvenih, ekoloških i ekonomskih problema. Strategija na tom polju podrazumijeva stvaranje dinamičnog i poticajnog okruženja za učenje i istraživanje, te saradnju između nastavnog osoblja i studenata, uz istovremeno pružanje podrške u profesionalnom razvoju svih članova Odsjeka. Pored toga, radi se na aktivnoj promociji inovativnih metoda poučavanja, uključujući korištenje tehnologije, terenski rad, praksu i projektno usmjereno učenje, kako bi se što više obogatilo inicijalno iskustvo studenata. Odsjek za geografiju je spreman kontinuirano prilagođavati svoje nastavne programe, odnosno studijske smjerove kako bi adekvatno odgovorio na dinamične promjene u polju geografije i visokog obrazovanja. Osnovno opredjeljenje Odsjeka je uspostaviti održive veze s lokalnom zajednicom, doprinoseći rješavanju stvarnih problema i promičući društveno odgovorno djelovanje.

Values

Odsjek za geografiju Prirodno-matematičkog fakulteta Univerziteta u Sarajevu ima bogato višedecenijsko iskustvo u školovanju nastavničkog kadra. Edukovanje nastavnog kadra započeto je još sredinom XX stoljeća, a nastavljena je sa usvajanjem Bolonjskih principa studiranja 2005. godine. II ciklus studija na Nastavničkom smjeru, na Odsjeku za geografiju, započeo je u akademskoj 2008/2009. godini, a reflektovala ga je neophodnost osposobljavanja stručnjaka visokog profila u nastavničkoj oblasti. Studijski program nastavničkog smjera na II ciklusu studija je prilagođen edukaciji i pripremi studenata za stručno-naučni rad u oblasti odgojno-obrazovnog sistema u oblasti geografije kao i za pedagoški rad u osnovnim i srednjim školama, kao i za rad u javnim i privatnim institucijama koje se bave analizom i izučavanjem prostornih procesa.

Geografsko obrazovanje uključuje spoznavanje fizičko-geografskih obilježja poput reljefa, klime, voda, tla, živog svijeta, ali i društvene komponente kao što su demografske prilike i procesi, urbana i ruralna naselja, ekonomske aktivnosti, prostorne implikacije političkih procesa i odluka i sl.

Vrijednost studijskog programa II ciklusa studija Nastavničkog smjera na Odsjeku za geografiju ogleda se u oblikovanju kompetentnih i stručnih kadrova koji će prenositi znanje o prethodno navedenim prirodno-geografskim i društveno-geografskim procesima i pojavama.

Osim za samostalno vođenje odgojno-obrazovnog procesa u osnovnim i srednjim školama iz svih predmeta koji pripadaju matičnoj oblasti geografije, magistri geografije su osposobljeni i za učešće u svim aktivnostima timske izrade i revizije nastavnih planova za osnovnu i srednje škole, učešće u kreiranju i reviziji nastavnih programa iz svih predmeta koji pripadaju matičnoj oblasti geografije, savjetodavne i nadzorne aktivnosti u cilju unapređenja odgojno-obrazovnog procesa iz geografije koje sprovode nadležna ministarstva i institucije, kao i učešće u procesu stručne evaluacije udžbenika i priručnika za sve predmete koji pripadaju oblasti geografije.

Magistar geografije u obrazovanju ima mnogo mogućnosti za profesionalno angažovanje i izvan tradicionalnog obrazovnog sistema. U nevladinom sektoru, ovi pojedinci mogu pridonijeti raznim inicijativama koje podržavaju obrazovanje u društvenoj zajednici.

Pored nastavničkih pozicija, u školskom sistemu su zastupljena i druga radna mjesta, poput asistenata u nastavi, gdje značajan doprinos mogu dati i magistri geografije u obrazovanju.

Megistri geografije se mogu usmjeriti i prema raznovrsnim privrednim sektorima i javnim institucijama, poput zavoda/instituta, muzeja, administrativnih službi, gdje također postoji objektivna potreba za prostornu analizu različitih fenomena, u čemu se dodatno ogleda vrijednost studijskog programa Nastavničkog smjera II ciklusa studija.

Quality Statements (Note: checkbox where appropriate)	Excellent	Very good	Good	Average	Poor	n/a
PART I - CURRICULUM DEVELOPMENT						
Are institutional goals translated into the academic programs of the institution?	☒	☐	☐	☐	☐	
Is program based on local and regional market needs?	☒	☐	☐	☐	☐	
Is the employability ensured through curriculum design and development?	☒	☐	☐	☐	☐	
Are global trends in higher education reflected in the curriculum?	☐	☒	☐	☐	☐	
Do individual courses focus on experiential learning including practical and work experience?	☒	☐	☐	☐	☐	
Are certain courses aiming to promote ethics, responsibility and sustainability?	☒	☐	☐	☐	☐	
PART II – ACADEMIC FLEXIBILITY						
Is there is the wide range of program options available to students concerning degrees and concentrations?	☒	☐	☐	☐	☐	
Is program available and adapted for international students (exchange and degree)?	☒	☐	☐	☐	☐	
Do interdisciplinary courses exist?	☐	☒	☐	☐	☐	
PART III - CURRICULUM DESIGN AND CONTENT						
How do you rate the sequence of the courses that students studied are in sequence to what students have studied in the previous semester?	☒	☐	☐	☐	☐	
How do you rate the syllabus of the courses concerning the learning outcomes expected out of the course?	☒	☐	☐	☐	☐	
How do you rate the allocation of the credits to the courses?	☒	☐	☐	☐	☐	
How do you rate the offering of the electives concerning their relevance to the specialization streams?	☒	☐	☐	☐	☐	
How do you rate the adequacy of the Text Books and reference books to the courses?	☐	☒	☐	☐	☐	
Rate the size of the syllabus regarding the load of the student.	☐	☒	☐	☐	☐	
Rate the courses regarding the sequence of offering considering whether the	☒	☐	☐	☐	☐	

preceding courses have been covered.						
How do you rate the loading of the courses in a semester?	☒	☐	☐	☐	☐	
How do you rate the evaluation scheme designed for courses?	☒	☐	☐	☐	☐	
How do you rate the objectives stated for courses?	☒	☐	☐	☐	☐	
How do you rate ILO (knowledge, skills, competencies) expected out of the courses?	☒	☐	☐	☐	☐	
How do you rate the composition of the courses regarding discipline core, discipline elective, open elective, project etc.?	☐	☒	☐	☐	☐	

General opinion and recommendation:

Studijski program II ciklusa studija Nastavničkog smjera na Odsjeku za geografiju, Univerziteta u Sarajevu – Prirodno-matematičkog fakulteta je veoma dobro koncipiran i struktuiran i predstavlja logički slijed nadogradnje znanja, vještina i kompetencija studenata koji su završili I ciklus studija (čime se doprinosi vertikalnoj prohodnosti studenata). U okviru jedne godine master studija izučavaju se specijalistički predmeti kao što su: Metodologija izrade i analize nastavnih planova i programa iz geografije, Savremeni trendovi u geografskom obrazovanju, Geoinformatička tehnologija u geografskom obrazovanju, Geografija i regionalni razvoj (obavezni predmeti), te Savremeni političko-geografski problemi svijeta, Savremeni ekonomsko-geografski problemi svijeta, Savremeni demografski procesi u svijetu, Geoekološki sadržaji u nastavi geografije, Geografija u inkluzivnoj nastavi (izborni predmeti). Prethodno navedeni nastavni predmeti, kao dodatna grupa predmeta na nastavne predmete bazičnog studija, daje neophodna znanja, vještine i kompetencije budućim studentima koji im omogućava rad u školskom sistemu ali i u različitim javnim institucijama i privatnim kompanijama koje se bave analizom i izučavanjem prostornih pojava i procesa. U skladu sa istaknutim **predlažem usvajanje Elaborata inoviranja nastavnog plana i programa II ciklusa studija Nastavničkog smjera, na Odsjeku za geografiju, Prirodno-matematičkog fakulteta.**

Suggestions for improvements:

U skladu sa mogućnostima povećati praktičan rad studenata u laboratorjima, kabinetima i na terenu kako bi unaprijedili svoja znanja, vještine i kompetencije u skladu sa zahtjevima tržišta rada, ne samo u svrhu rada u školskom sistemu, nego i u drugim javnim institucijama i privatnim kompanijama koje se bave analizom i izučavanjem prirodno-geografskih i društveno-geografskih procesa i pojava. Također, predlažem potpisivanje što više sporazuma o saradnji kako sa predstavnicima školskog sistema, tako is a predstavnicima javnog i privatnog sektora koji se bave analizom i izučavanjem prirodno-geografskih i društveno-geografskih prostornih elemenata kako bi se student upoznali sa tržištem rada i uvidjeli mogućnosti za zaposlenje. Predlažem osavremenjivanje litaraturnih izvora podataka. Predlažem povećanje broja međunarodne saradnje kao i uvećanje predloženog broja inostranih studenata, jer nastavni plan i program nije isključivo usmjeren na nacionalni nivo-

Date: 06.02.2024.**Name (please print): Prof. dr Goran Trbić**
Signature:

DODATNA DOKUMENTACIJA

Broj: 01/06-145-1/2-2023
Sarajevo, 02.02.2023. godine

Na osnovu člana 69. Zakona o visokom obrazovanju («Službene novine Kantona Sarajevo», broj: 36/22) i člana 104. Statuta Univerziteta u Sarajevu, a na prijedlog Vijeća Odsjeka za geografiju od 24.01.2023. godine, Vijeće Univerziteta u Sarajevu - Prirodno-matematičkog fakulteta na 52. elektronskoj sjednici održanoj 02.02.2023. godine, donosi

ODLUKU

I

Imenuje se Komisija za izradu elaborata o inoviranju nastavnog plana i programa na I (prvom), II (drugom) i III (trećem) ciklusu studija na Odsjeku za geografiju, Nastavnički smjer Univerziteta u Sarajevu – Prirodno-matematičkog fakulteta u sljedećem sastavu:

1. **doc. dr. Boris Avdić**, predsjednik, ✓
2. **prof.dr. Aida Bidžan-Gekić**, član,
3. **prof.dr. Mevlida Operta**, član.

II

Odluka stupa na snagu danom donošenja.

DEKAN FAKULTETA

prof. dr Nusret Drešković

Dostaviti:

- Dosije Vijeća
- Odsjek za geografiju
- Članovima Komisije
- Prodekan za nastavu i NiR
- a/a

2

PRIRODNO-MATEMATIČKI FAKULTET UNIVERZITETA U SARAJEVU SARAJEVO		
Datum prijema:	09-02-2024	
Org. jed.:	Poljg.	Komisa
01105-221 / 2-2024		

Sarajevo, 07.02.2024.

Odbor za osiguranje kvaliteta Univerziteta u Sarajevu - Prirodno-matematičkog fakulteta na sjednici održanoj 07.02.2024. godine, donio je sljedeće

MISLJENJE

Daje se pozitivno mišljenje na prijedlog Vijeća Odsjeka za geografiju Univerziteta u Sarajevu - Prirodno-matematičkog fakulteta o **Inoviranim nastavnim planovima i programima I** (prvog) i **II** (drugog) ciklusa studija za studijski program **“Nastavnički smjer”** na Odsjeku za geografiju Univerziteta u Sarajevu - Prirodno-matematičkog fakulteta.

Obrazloženje:

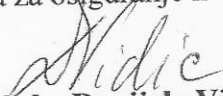
Komisija za izradu elaborata o inoviranju studijskih programa na I (prvom) i II (drugom) studija Odsjeka za geografiju na nastavnom smjeru „Nastavnički smjer“ imenovana je na 52. sjednici Vijeća Univerziteta u Sarajevu - Prirodno-matematičkog fakulteta održanoj 02.02.2023. godine pripremala je elaborate, te je isti verificiran od strane Vijeća Odsjeka za geografiju.

Osavremenjivanje geografskog nastavničkog smjera ima veliki značaj u prilagodbi obrazovanja savremenim izazovima i potrebama današnjih učenika. Tradicionalni pristupi nastavi više nisu dovoljni, a dinamično globalno okruženje zahtijeva od nastavnika geografije da budu dobro informisani o najnovijim trendovima, dešavanjima i tehnološkim inovacijama. Osavremenjivanje nastave omogućava nastavnicima da održe korak s brzim promjenama u svijetu i prenesu relevantno znanje učenicima.

Drugi ciklus studija na Nastavničkom smjeru u istom smjeru oblikuje visokokvalificirane magistre koji, u saradnji s drugim disciplinama, rješavaju savremene izazove i potiču povezivanje geografije s drugim predmetima, poput prirodnih nauka, tehnologije, inženjeringa i matematike (STEM), stvarajući cjelovito obrazovanje koje priprema učenike za kompleksne izazove 21. stoljeća.

Navedeni prijedlog je usklađen sa Standardima i normativima za visoko obrazovanje, te Standardima i smjernicama za osiguranje kvaliteta u Evropskom prostoru visokog obrazovanja.

Predsjedavajuća
Odbora za osiguranje kvaliteta

Prof. dr. Danijela Vidic

Broj: 01/06-221,222/2-2024
Sarajevo, 08.02.2024. godine

Na osnovu člana 69. Zakona o visokom obrazovanju („Službene novine Kantona Sarajevo“, broj: 36/22) i člana 111. Statuta Univerziteta u Sarajevu, a u skladu sa članom 16. Pravilnika o postupku predlaganja, ocjene, usvajanja novih i izmjena postojećih studijskih programa i nastavnih planova i programa na Univerzitetu u Sarajevu, te na prijedlog Vijeća Odsjeka za geografiju od 31.01.2024. godine, Vijeće Univerziteta u Sarajevu - Prirodno-matematičkog fakulteta na 67. sjednici održanoj dana 08.02.2024. godine, donijelo je sljedeću

ODLUKU

I

Usvaja se prijedlog inoviranog nastavnog plana i programa I (prvog) i II (drugog) ciklusa studija za studijski program „Nastavnički smjer“ i inoviranog nastavnog plana i programa I (prvog), II (drugog) i III (trećeg) ciklusa studija za studijski program „Regionalno i prostorno planiranje“ na Odsjeku za geografiju Univerziteta u Sarajevu - Prirodno-matematičkog fakulteta, koji po tom osnovu čini sastavni dio ove Odluke.

II

Prijedlozi inoviranih nastavnih planova i programa iz tačke I ove Odluke su sastavni dio iste.

III

Odluka se dostavlja Univerzitetu u Sarajevu na nadležno postupanje.

Obrazloženje

Komisije za izradu elaborata o inoviranju studijskih programa na I (prvom), II (drugom) i III (trećem) ciklusu studija Odsjeka za geografiju na nastavnim smjerovima: „Nastavnički smjer“ i „Regionalno i prostorno planiranje“ imenovane na 52. sjednici Vijeća Univerziteta u Sarajevu - Prirodno-matematičkog fakulteta održanoj 02.02.2023. godine pripremile su elaborate, te su isti verificirani od strane Vijeća Odsjeka za geografiju.

Vijeće Fakulteta podržalo je prijedlog inoviranih nastavnih planova i programa na Odsjeku za geografiju, te se donesena Odluka o usvajanju inoviranih nastavnih planova i programa I (prvog), II (drugog) i III (trećeg) ciklusa studija za studijski program „Nastavnički smjer“ i studijski program „Regionalno i prostorno planiranje“ na Odsjeku za geografiju Univerziteta u Sarajevu - Prirodno-matematičkog fakulteta u skladu sa odredbom člana 16. Pravilnika o postupku predlaganja, ocjene, usvajanja novih i izmjena postojećih studijskih programa i nastavnih planova i programa na Univerzitetu u Sarajevu, dostavlja Univerzitetu u Sarajevu na dalje postupanje.

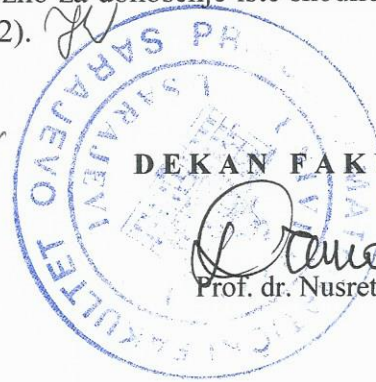
Sekretar Univerziteta u Sarajevu - Prirodno-matematičkog fakulteta potvrđuje da je prijedlog Odluke u skladu sa zakonskim i podzakonskim propisima na snazi, te da je Vijeće Univerziteta u

Sarajevu - Prirodno-matematičkog fakulteta nadležno za donošenje iste shodno članu 69. Zakona o visokom obrazovanju ("Sl. novine KS", broj: 36/22).

Akt obradio: Jasmina Mujkić, dipl.iur. *Jasmina Mujkić*

Akt kontrolisao: Jasmina Hasanbegović, dipl.iur. *Jasmina Hasanbegović*

Akt odobrio: prof. dr. Elvedin Hasović *Elvedin Hasović*

DEKAN FAKULTETA

Nusret Drešković
Prof. dr. Nusret Drešković

Dostaviti:

- Služba za nastavu Univerziteta u Sarajevu
- Studentska služba
- Odsjek za geografiju
- Dosije Vijeća
- a/a